

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Konec 2. světové války na Mirovicku
End of the Second World War in Mirovicko

Martina Sádlová

Vedoucí práce: PaedDr. František Parkan

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N D-NJ

2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Konec 2. světové války na Mirovicku“ vypracovala samostatně pod vedením PaedDr. Františka Parkana s využitím pramenů a literatury, které jsou uvedeny na konci v seznamu použité literatury.

Praha, 12. 4. 2016

Martina Sádlová

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych tímto poděkovat PaedDr. Františku Parkanovi za odbornou pomoc a cenné rady při vedení diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Státnímu okresnímu archivu v Písku a Vojenskému ústřednímu archivu v Praze. Tyto instituce mi vždy poskytly potřebné archiválie. Velké díky patří pamětníkům Lud'ku Zemanovi a Karlu Špalovi. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svému strýci PhDr. Václavu Sádlovi za rady a pomoc při psaní diplomové práce.

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o každodenním životě obyvatel na Mirovicku v letech 1938-1945 se zaměřením na konec druhé světové války. Je rozdělena do tří hlavních částí. Na počátku je kapitola, která popisuje metodiku práce a výběr pramenů. Následující část se věnuje období protektorátu na Mirovicku. V této části jsou chronologicky popsány vybrané změny a novoty v různých sférách lidského života obyvatel na Mirovicku v jednotlivých válečných letech. Práce se dotýká kulturního, politického, odbojového, spolkového a školního života. Její poslední část se věnuje konci druhé světové války na Mirovicku. Jsou zde chronologicky popsány válečné události revolučních květnových dnů v Mirovicích. Na závěr této kapitoly jsou zmíněny některé důsledky válečných let a je zde nastíněn vývoj situace po 13. květnu roku 1945 v Mirovicích.

Klíčová slova: Mirovice- protektorát Čechy a Morava- okupační politika- druhá světová válka- květen 1945

Abstract

The diploma thesis deals with everyday life of the people at Mirovicko during years 1938 – 1945 with aim to a cover end of the Second World War. It is divided in three main parts. The beginning section describes work methodology and choice of sources. The following section covers period of the protectorate at Mirovicko. In these chapters there are described chronologically the chosen changes and new things in different spheres of the human lives that affected residents of Mirovicko in an each war years. The thesis regards the culture, political, resistance, federal and school life. The last part is dedicated to end of Second World War at Mirovicko. Also there are described all war events during the May revolutionary days in Mirovice. The end of this chapter mentions some of the war years consequences and outlines development of the situation after 13. May 1945 in Mirovice.

Keywords: Mirovice- Protectorate Bohemia and Moravia- Occupation politics - Second World War- May 1945

Obsah

1. Úvod	7
2. Metodika práce	9
2.1 Výběr a použití zdrojů	9
2.1.1 Archivní materiály	9
2.1.2. Obecní a školní kroniky	10
2.1.3 Sekundární literatura	10
2.1.4. Výpovědi pamětníků	14
2.2 Struktura práce	14
3. Druhá světová válka na Mirovicku	16
3.1 Historické a regionální vymezení obce Mirovice	16
3.2 Život na Mirovicku během let 1938-1945	18
3.2.1 Události na Mirovicku v roce 1938	18
3.2.1.1 Situace před mnichovskou dohodou	18
3.2.1.2 Od Mnichova k protektorátu	20
3.2.2 Protektorát a Mirovicko v roce 1939	22
3.2.2.1 Vznik protektorátu Čechy a Morava	22
3.2.2.2 Počátek druhé světové války	23
3.2.3 Protektorát a Mirovicko v roce 1940	26
3.2.3.1 Odbojová činnost na Mirovicku v roce 1940	27
3.2.3.2 Germanizace společnosti	28
3.2.4. Protektorát a Mirovicko v roce 1941	30
3.2.4.1 Život v protektorátu a na Mirovicku v roce 1941	31
3.2.4.2 Školství na Mirovicku v roce 1941	32
3.2.5. Protektorát a Mirovicko v roce 1942	33
3.2.5.1 Život v protektorátu a na Mirovicku v roce 1942	34
3.2.5.2 Atentát na Heydricha a jeho důsledky pro Mirovicko	35
3.2.5.3 Kulturní a školní život na Mirovicku v roce 1942	38
3.2.5.4 Ilegální činnost na Mirovicku v roce 1942	40
3.2.6 Protektorát a Mirovicko v roce 1943	41
3.2.6.1 Zesílení okupační politiky na Mirovicku v roce 1943	42
3.2.6.2 Školství na Mirovicku v roce 1943	45
3.2.7 Protektorát a Mirovicko v roce 1944	48
3.2.7.1 Důsledky válečné situace na Mirovicku v roce 1944	49
3.2.7.2 Letecká válka nad protektorátem	50
3.2.7.3 Školní a kulturní život na Mirovicku v roce 1944	54
3.2.8 Protektorát a Mirovicko v roce 1945	56

3.2.8.1	Letecká válka nad protektorátem v roce 1945	57
3.2.8.2	Němečtí uprchlíci - „národní hosté“ na Mirovicku	58
3.2.8.3	Dubnové nálety na Mirovicku.....	64
4.	Květen 1945 v Mirovicích.....	67
4.1	Ilegální činnost na Písecku ze zaměřením na Mirovicko v letech 1944-1945	68
4.2.	Revoluční květnové dny v Mirovicích.....	72
4.2.1	5. květen 1945 v Mirovicích	74
4.2.1.1	Vznik Národního výboru v Mirovicích.....	74
4.2.1.2	Počátek revoluce v Mirovicích.....	75
4.2.2	6. květen 1945 v Mirovicích	79
4.2.3	7. květen 1945 v Mirovicích	81
4.2.4	8. květen 1945 v Mirovicích	83
4.2.5	9. květen 1945 v Mirovicích	85
4.2.5.1	Příchod Američanů do Mirovic.....	87
4.2.6	10. květen 1945 v Mirovicích	90
4.2.7	11. květen 1945 v Mirovicích	91
4.2.7.1	Příchod rudoarmějců do Mirovic.	92
4.2.8	Noc z 11. na 12. května v Mirovicích	93
4.2.9	Kapitulace v rakovickém mlýně u Čimelic	94
4.2.10	12. květen 1945 v Mirovicích.	97
4.3	Události v Mirovicích po 12. květnu 1945	100
4.3.1	Život na Mirovicku po 12. květnu 1945	100
4.3.2	Pobyt Rudé armády v Mirovicích.....	102
4.3.3	Postupné uvolňování poměrů v Mirovicích	105
4.3.3.1	Politický, školní a kulturní život v Mirovicích	105
4.3.3.2	Situace v obci Mirovice několik měsíců po květnových dnech 1945	107
5.	Závěr.....	114
6.	Seznam použitých pramenů a literatury	116
6.1	Prameny	116
6.2	Literatura.....	121
7.	Přílohy.....	Chyba! Záložka není definována.
7.1	Seznam příloh	Chyba! Záložka není definována.

1. Úvod

Okupace zbytku českých zemí vojsky nacistického Německa v březnu roku 1939 a následné vytvoření protektorátu Čechy a Morava patří k jednomu z nejtragičtějších období českých dějin. Německá okupace a druhá světová válka změnila vše. Došlo k obrovskému otřesu v našich novodobých dějinách, který však přinesl i pozitivní stránky, a to v podobě sjednocení a semknutí celého národa.¹

Toto období bylo pro obyvatelstvo velice těžké. Neustálé zatýkání, popravy, podezírání a přítomnost strachu ničilo český národ. Vlny represí a zastrašování našeho národa měly stupňující se tendenci. Konec války a naděje na lepší zítřek byly v nedohlednu a situace se ještě více vyhrcovala. Velký podíl na těchto poměrech měl atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, stále nekončící válka či postupné válečné neúspěchy hitlerovského Německa. Obyvatelé protektorátu se však zničit nenechali a statečně nacistickému Německu odpovídali. Okupace s sebou přinesla mnoho příkladů obětavosti, statečnosti a odvahy.²

Konec druhé světové války v Evropě v květnu 1945 byl pro protektorát Čechy a Morava důležitým mezníkem. Po více jak šestiletém útlaku získal český národ s pomocí zahraničních mocností svobodu.

Konec druhé světové války považuji za jeden z největších zlomů českých dějin a ve spojení s regionálním zájmem o Mirovice³ jsem si proto zvolila jako téma mé diplomové práce „Konec druhé světové války na Mirovicích.“

Když jsem přemýšlela nad zaměřením své diplomové práce, měla jsem hned jasno. Chtěla jsem se zabývat něčím, co se bude týkat místa mého bydliště. Toužila jsem lépe poznat historii města, kde jsem vyrůstala. Několikrát mi otec vyprávěl o revolučních květnových dnech v Mirovicích a já vždy se zájmem poslouchala. Napadlo mě tyto významné události zachytit a na základě pramenů, orální historie a literatury dané květnové události zobrazit.

¹ UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. Vyd. 1. Praha, 2002. ISBN 80-864493-05-9

² PASÁK, Tomáš. *Pod ochranou říše*. Praha: Práh, 1998, ISBN 80-858-0988-5

³ Mirovice je malé město, ve kterém žije necelých 1600 obyvatel. Protéká tudy řeka Skalice. Toto město se nachází v Jihočeském kraji v okrese Písek. První zmínka pochází z roku 1323.

Po promyšlení tématu jsem se o danou problematiku více zajímala a objevil se další podnět, který potvrdil správnost mého výběru. O druhé světové válce a květnu 1945 na Mirovicku existuje velice málo publikací, tento fakt mě motivoval k vytrvání a sepsání těchto událostí.

Chci také zobrazit každodenní život obyčejných lidí v době okupace. V jednotlivých válečných letech se snažím zachytit vybrané změny a novoty v různých sférách lidského života obyvatel na Mirovicku. Ve své práci usiluji o zachycení některých válečných a politických poměrů, které ovlivňovaly existence nevinných osob. Tento obraz se snažím zrekonstruovat na základě dobových materiálů, fotografií, kronik, literatury a výpovědí dvou pamětníků. Cílem mé práce je také zachytit jejich výpovědi, protože s postupem času pamětníků ubývá a je jen otázka času, kdy bohužel přijdeme o poslední z nich. Dalším cílem mé práce je zachycení konce druhé světové války se zaměřením na květnové dny, kdy už byl ve většině Evropy mír, ale v jižních Čechách se ještě bojovalo o svobodu, protože krajem procházely německé jednotky, které se snažily dostat za každou cenu na západ, aby tak unikly sovětským zajateckým táborům. Při popisu situace v květnu roku 1945 se zaměřuji hlavně na válečné události.

2. Metodika práce

2.1 Výběr a použití zdrojů

V této diplomové práci jsem čerpala z různých historických pramenů. Nejvíce jsem vycházela z archivních materiálů. Dále potom ze sekundární literatury, z dobových novin a kronik. Dalšími zdroji informací pro mě byly rozhovory s pamětníky. Vyzpovídala jsem mirovického občana Luďka Zemana a boješického pamětníka Karla Špalu.

2.1.1 Archivní materiály

Nejvíce informací jsem v tomto ohledu našla ve Státním okresním archivu v Písku, kde jsem objevila osobní fond nejvýznamnějšího regionálního historika Mirovicka Jana Toman, který byl koncem roku 2012 znovu přístupný badatelské veřejnosti. V tomto fondu pro mě byla velice přínosná korespondence mlynářky Marie Díkové, která ve svých dopisech popisuje kapitulaci německé armády v rakovickém mlýně u Čimelic⁴, kde vojáci wehrmachtu a SS podepsali kapitulaci až 12. května 1945. Dále bych zmínila korespondenci mezi Janem Tomanem a hrabětem Norbertem Kinským, který byl do rakovického mlýna povolán jako tlumočník. V tomto fondu také nalezneme dokumenty týkající se závěrečných květnových dnů v roce 1945 na Mirovicku. Velice důležité zde pro mě byly podklady k událostem z konce druhé světové války na Písecku a Mirovicku z roku 1945, nejrůznější přepisy soudobých dokumentů a kronik. V neposlední řadě také záznamy výpovědí pamětníků, novinové výstřižky a fotografie z Mirovic a Mirotic. Mirovice byly velmi poničeny při náletu v dubnu 1945. Dalším velice důležitým fondem byla „Sbírka Miscelanea z let 1594-2014“. V těchto dokumentech se můžeme dočíst o ilegální a revoluční činnosti v okrese Písek. Například jsem zde našla zprávu o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, který sepsal velitel obvodu major Ladislav Olšbaur. Na závěr bych chtěla ještě uvést poslední velice důležitý fond, který se jmenuje „Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945“. Z něj bych zmínila hlavně jednotlivé zprávy o průběhu povstání z vojenského obvodu Mirovice 1945. Dále nejrůznější zprávy, povolení a potvrzení týkající se německých uprchlíků či poukazy a příkazy národního výboru na vydání potravin a krmiva pro Rudou armádu. Velice

⁴ Čimelice je obec, která leží v jižních Čechách na severu okresu Písek. K této obci patří také malá vesnice Krsice. V Čimelicích žije něco přes 1000 obyvatel. První písemná zmínka pochází z počátku 15. století. Čimelice se nacházejí necelých 9 km od Mirovic.

důležité pro mě byly také zprávy a výzvy občanů, které byly hlášeny v místním rozhlasu.

Jeden z dalších archivů, které jsem měla možnost navštívit, byl Vojenský ústřední archiv v Praze. Z fondů, které jsem studovala, bych zmínila hlavně fond s názvem „Partyzánské a odbojové hnutí v ČS“, kde nalezneme zprávu o odbojovém hnutí na Mirovicku a potom fond s názvem „Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308!“. V tomto soupisu najdeme informace o partyzánské skupině „Zvíkováci“, která působila i na Mirovicku.

2.1.2. Obecní a školní kroniky

Další informace, které jsem pro mou práci potřebovala, jsem našla v obecních kronikách, a to zejména v obecní kronice města Mirovice, která je uložena na Městském úřadě v Mirovicích. Sepisoval ji regionální historik a učitel Jan Toman. Na první stránce kroniky uvedl: „*Brzy na počátku doby protektorátní musely být obecní pamětní knihy odevzdány německým úřadům, avšak šťastně přestály celou dobu války v pečlivé úschově Archivu země České v Praze a po osvobození byly zase navraceny. Já stal jsem se mirovickým kronikářem až v březnu 1944, ale snažil jsem se zachytit retrospektivně (za pomoci všech dostupných pramenů) sled významných událostí již od r. 1938.*“⁵

Dále jsem měla k dispozici kroniku obce Čimelice, která je uložena na Obecním úřadě v Čimelicích. Tato kronika mi opět pomohla dotvořit obraz doby. V neposlední řadě bych zmínila „Knihu pamětní obce Plíškovice“, v níž nalezneme mnoho informací týkajících se Mirovic z období 1939-1945.

Dalším zdrojem informací pro mě byla „Školní kronika obce Mirovice“, která je zdigitalizována, a tedy volně přístupná veřejnosti na webu Digitálního archivu Státního oblastního archivu v Třeboni. Na základě těchto kronik si můžeme snadněji představit život obyvatel v Mirovicích v době okupace.

2.1.3 Sekundární literatura

Třetí oblastí zdrojů informací je sekundární literatura. Tato práce se zabývá obdobím druhé světové války se zaměřením na její konec na Mirovicku. Knih o tomto období vyšlo velice poskromnu, některé pro příklad uvádím. Na začátku bych zmínila

⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 1

publikaci „*Mirovice. Na prahu století – I. díl*“⁶. Autorem této knihy je František Růžička. Na jejím začátku se píše, že je to dokument o historickém, společenském, stavebním a politickém vývoji města. Kniha se zabývá historií města a historikem Janem Tomanem. Poté se snaží vyličit události, které se v Mirovicích udály od roku 1945 do roku 2000. Tato kniha se těší v Mirovicích velkému uznání a chvále, protože je to jediná publikace, která se snaží zabývat skoro každou částí Mirovic a je zde vše celkem komplexně sepsáno a dobře zorganizováno. Podíváme-li se však na knihu objektivně a kriticky, můžeme si všimnout, že neobsahuje žádný poznámkový aparát a v podstatě nevíme, z čeho autor čerpal. V některých kapitolách uvádí v prvním odstavci, že vychází z bádání historika Jana Tomana, jinde zmiňuje korespondenci, či drobné odkazy na použité prameny, ale není tomu tak vždy. V této knize nalezneme i obrazovou přílohu, hlavně však z nejnovějších dějin Mirovic. Dále bych zmínila knihu „*Květen 1945 v Mirovicích*“⁷. Tuto publikaci vydal Ing. Ivo Olšbaur společně se starostou Města Mirovice Zdeňkem Bártou. Ing. Ivo Olšbaur je synem majora Ladislava Olšbaura, který se účastnil květnového povstání v Mirovicích. Tuto knihu se rozhodli sepsat, protože pamětníků květnových událostí roku 1945 ubývá. Události květnových dnů jsou zrekonstruovány na základě vzpomínek pana Olšbaura a poručíka Josefa Kadlece. Dále vychází z mirovické kroniky a materiálů vztahujících se k ukončení druhé světové války na Mirovicku. V této knize můžeme nalézt část hlášení revolučních hlídek. Zmíněná hlášení pocházejí z „Válečného deníku vojenského velitelství Mirovice“, který vyšel i v tištěné podobě. Byl publikován v časopise Vojenského historického ústavu Praha, který se jmenuje „*Historie a vojenství* č. 2/2003“⁸. Autorem příspěvku, který se nazývá „Válečný deník vojenského velitelství Mirovice“, je vědecký pracovník Vojenského historického ústavu v Praze Tomáš Jakl a editor Jiří Pešta. Tento časopis je velice důležitým pramenem k poznání posledních revolučních dnů na našem území. Zmíněný deník popisuje české povstání. Události, které započaly 4. května a trvaly až do 23. května. Každý květnový den byl veden přesný časový zápis toho, co se událo a vše bylo poctivě zaznamenáno. Tento deník je sepsán na základě fondu „Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945“, který se nachází ve Státním okresním archivu v Písku.

⁶ RŮŽIČKA, František. *Mirovice: Na prahu století I. díl*. Vyd. 1. České Budějovice, 2003. ISBN 80-239-1867-2

⁷ *Květen 1945 v Mirovicích*. Město Mirovice. Reklamní ateliér s.r.o. Soběslav

⁸ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří. *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: *Historie a vojenství* 2003, č. 2, s. 354-396

V příspěvku o mirovickém vojenském velitelství nalezneme mnoho dobových fotografií týkajících se revolučního povstání v Mirovicích. Dále bych chtěla uvést publikaci s názvem „*Květen 1945 v jižních Čechách*“⁹. Autorem knihy je Vladimír Kos. Publikace popisuje události konce druhé světové války v jednotlivých městech a obcích v jižních Čechách. Autor čerpá z kronik měst a obcí, ze státních okresních archivů a ze sekundární literatury. Jedna kapitola je zde právě věnována obci Čimelice a kapitola následující obci Mirovice. V kapitole o Čimelicích se můžeme dočíst o kapitulaci, která byla podepsána v rakovickém mlýně. Dále v knize nalezneme i pár stran týkajících se květnových dnů v Mirovicích a to například, jak se v Mirovicích objevila průzkumná americká armáda nebo jsou zde popsány střety s německými vojáky. Velkým kladem této publikace je obrazová příloha. Na každé straně se nachází alespoň jedna dobová fotografie a někdy dokonce na jedné straně několik. Dále bych zmínila knihu, která se jmenuje „*Čimelice – regionální historie*“¹⁰, kterou vydala obec Čimelice. Mirovický učitel Jan Toman dostal zadání zpracovat publikaci o historii Čimelic. Svůj úkol splnil a po dvou letech předal svůj rukopis obci Čimelice. Ta na jeho základě vydala tuto publikaci. Kniha podává komplexní obraz historie obce Čimelice od nejstarších dob až po současnost. Jan Toman vycházel hlavně z písemných pramenů, které objevil v okresních archivech či v archivu na zámku Orlík a v Třeboni. Velice důležitým pramenem pro něj byly kroniky a katastrální zápisy. V této publikaci se Jan Toman věnuje i druhé světové válce, květnovým dnům 1945 a v neposlední řadě podepsání kapitulace ve mlýně, který se nacházel nedaleko Čimelic. Tato publikace je také velice bohatá, co se týče obrazové přílohy. V neposlední řadě bych uvedla příspěvek Josefa Velfla, který se jmenuje „*Příbramsko a konec 2. světové války v Evropě*“¹¹. Tento článek se nachází ve sborníku „*Náchodsko od minulosti k dnešku 6*“¹¹. Věnuje se událostem na Příbramsku na konci druhé světové války. Popisuje boje, které se zde odehrály a to hlavně tragické krveprolití, které se stalo tehdy, když už se v Evropě oslavoval mír. Boje byly zapříčiněny střetem s nepřátelskými německými vojsky, která prchala před Rudou armádou a snažila se

⁹ KOS, Vladimír. *Květen 1945 v jižních Čechách*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2642-0

¹⁰ *Čimelice: Regionální historie*. Obec Čimelice. Vyd. 1. Písek, 2000

¹¹ VELFL, Josef. *Příbramsko a konec 2. světové války v Evropě*. In: *Náchodsko od minulosti k dnešku 6*. Vyd. 1. Náchod: Okresní muzeum Náchod, 2009. ISBN 978-80-86807-43-0

dostat do americké zóny. V tomto příspěvku opět nalezneme několik zmínek o Mirovicích a také o kapitulaci podepsané v rakovickém mlýně 12. května 1945.

Informace týkající se událostí na území protektorátu jsem čerpala z knih, které se věnují obecným dějinám. Odborných knih bylo k tomuto období vydáno mnoho. Zmínila bych pro příklad několik publikací, které se tomuto tématu věnují. Například kniha s názvem „*Protektorát Čechy a Morava*“¹², kterou napsal Pavel Maršálek. Uvedená publikace vysvětluje nejružnější aspekty protektorátní správy, vše je řazeno chronologicky. Autor zde popisuje vznik protektorátu, státoprávní uspořádání v kontextu okupační politiky, orgány veřejné moci, práva a normy v protektorátu, vývoj politického systému v protektorátu, společenský a každodenní život a v neposlední řadě zánik protektorátu. Dále bych zmínila knihu „*Pod ochranou říše*“¹³. Autorem publikace je Tomáš Pasák a věnuje se politickému a veřejnému životu v protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1941. Za velice přínosné shledávám úvodní kapitoly, kde jsou srozumitelně vysvětleny příčiny vzniku protektorátu Čechy a Morava. Díky tomuto úvodu se lépe pochopí pozdější události a tyto historické skutečnosti nejsou tak vytrženy z kontextu. Autor též v knize popisuje události od Mnichova až do vyhlášení protektorátu. Je zde vidět jasné autorovo zaměření na politickou sféru, zabývá se politickými reprezentacemi, politickými směry a jejich cíli. Věnuje se odboji, tisku a neopomíná ani český fašismus. Velice kladně hodnotím u této knihy fotografickou přílohu. Dále bych uvedla knihu: „*Velké dějiny zemí Koruny české*“¹⁴, kterou napsali Jan Gebhart a Jan Kuklík. Svazek XV. b má tři hlavy. První z nich se zabývá obdobím mezi červnem 1941 až do počátku roku 1944. V této části nalezneme informace o válečném konfliktu a o životě v protektorátu Čechy a Morava. Druhá hlava popisuje osvobození Prahy, český odboj nebo například účast československých vojáků na osvobozovacích bojích. Poslední část knihy se zabývá úplným koncem válečného konfliktu. V jedné kapitole z třetí hlavy nalezneme dokonce zmínku o obci Mirovice. Jsou zde uvedeny fotografie z dubnového náletu na tuto obec. Na závěr bych ještě zmínila publikaci Jindřicha Pecky, která se jmenuje

¹² MARŠÁLEK, Pavel. *Protektorát Čechy a Morava (Státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939-1945.)* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2002, 347 p. ISBN 80-246-0302-0

¹³ PASÁK, Tomáš. *Pod ochranou říše.* Vyd. 1. Praha: Práh, 1998, 429 p., [32] p. of plates. ISBN 80-858-0988-5

¹⁴ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. b, 1938-1945.* Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 80-7185-264-3

„*Na demarkační čáře*“¹⁵. Tato kniha se zabývá americkou armádou na našem území. Na jejím konci je uveden seznam měst a obcí, do nichž od 18. dubna do 12. května 1945 vstoupily americké či sovětské jednotky. V této publikaci nalezneme dokonce několik zmínek o Čimelicích, Mirovicích a Miroticích¹⁶.

2.1.4. Výpovědi pamětníků

Dalšími zdroji pro moji diplomovou práci byly rozhovory s pamětníky. Měla jsem možnost hovořit se dvěma, a to s Luděkem Zemanem, který dříve pracoval v mirovickém archivu. Vyprávěl mi hlavně o událostech, které se odehrály na konci druhé světové války. Tehdy bydlel s matkou a s otcem na náměstí v Mirovicích, kde se odehrávala většina důležitých událostí týkajících se května 1945. Potom jsem hovořila s Karlem Špalou, který v době druhé světové války bydlel v nedalekých Boješicích¹⁷. Karel Špala byl v době protektorátu Čechy a Morava pověřen přerozdělováním potravinových lístků a koncem druhé světové války se účastnil pravidelných hlídek v obci. Při práci s pamětníkem přihlížím na riziko, že některé výpovědi se mohly postupem času pozměnit a nemusí být zcela objektivní. Proto se snažím výpovědi pamětníků doložit dostupnými historickými prameny. Jednotlivé výpovědi pamětníků, které cituji ve své práci, obsahují pravopisné a stylistické chyby. Z důvodu zachování autenticity jsou v těchto citacích chyby ponechány.

2.2 Struktura práce

Moje diplomová práce se člení na několik částí, každá z nich obsahuje několik podkapitol. Na začátku práce v kapitole „Úvod“ popisuji, proč jsem si vybrala právě téma „Konec druhé světové války na Mirovicku“ a naznačila jsem cíl mé diplomové práce. Potom popisuji prameny a literaturu, ze kterých ve své práci vycházím, uvedla jsem i pro příklad několik knih týkajících se období protektorátu Čechy a Morava a obecných dějin druhé světové války.

¹⁵ PECKA, Jindřich. *Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách v roce 1945*. Vyd.1. Praha, 1995. ISBN 80-85270-47-1

¹⁶ Mirovice je město, které se nachází v jižních Čechách. Leží přibližně 13 km od Mirovic a žije zde něco přes tisíc obyvatel. První zmínka o Miroticích pochází z druhé poloviny 13. století.

¹⁷ Boješice je malá vesnice v jižních Čechách. Tato obec se nachází přibližně 2,5 km od Mirovic. Žije zde necelých 50 obyvatel. Boješice jsou částí města Mirovice.

Zpočátku jsem se chtěla zabývat zejména koncem druhé světové války na Mirovicku. Když jsem však začala shromažďovat materiály, zjistila jsem, že o období protektorátu a květnu 1945 na Mirovicku neexistuje skoro žádná literatura. Tato skutečnost mě motivovala popsat vybrané události z doby protektorátu na Mirovicku podrobněji. Aby téma nebylo zcela vytrženo z kontextu, uvádím na počátku stručnou charakteristiku a historii Mirovic. V další kapitole se zabývám druhou světovou válku v Mirovicích a některých obcích na Mirovicku. Budu se snažit zachytit důležité události a každodenní život v obci během druhé světové války. V kapitole následující se budu věnovat samotnému konci druhé světové války v Mirovicích se zaměřením na revoluční květnové dny. Poté popíši kapitulaci německých vojsk v rakovickém mlýně, který se nachází nedaleko Čimelic. K jejímu podpisu zde došlo 12. května 1945. Na závěr poslední kapitoly bych chtěla zmínit některé důsledky válečných let a nastínit vývoj situace po 13. květnu roku 1945. V závěrečné části mé práce shrnuji výsledky mého bádání.

3. Druhá světová válka na Mirovicku

3.1 Historické a regionální vymezení obce Mirovice

Než se začnu zabývat druhou světovou válkou na Mirovicku, chtěla bych nejdříve přiblížit a ve stručnosti popsat město Mirovice, a to z hlediska zeměpisného a historického. Mirovice leží v jižních Čechách, přesněji v severozápadní části okresu Písek. Město se rozprostírá na mírném svahu nad levým břehem řeky Skalice, která pramení v Brdských lesích. Jeho součástí jsou obce Plíškovice, Sochovice, Ráztely, Kakovice, Boješice, Ohař, Řeteč a Touškov.¹⁸

Město Mirovice se nachází v mělké kotlině, kterou na západě obklopují nízké výběžky brdského předhoří. Na severu a východu je město lemováno mírně zvlněnou pahorkatinou. Prochází jím železniční trať Praha- Zdice- Protivín. Tato železnice byla vystavěna v letech 1873-1875.¹⁹

Městečko Mirovice bylo založeno v polovině 13. století. Jeho vznik souvisí s posledními Přemyslovci. Přemysl Otakar II., který si byl vědom vzrůstající moci šlechty, nechal vybudovat v jižních Čechách několik vojenských opěrných bodů královské moci. Tyto opěrné body měly podobu nových královských hradů, rytířských manství a královských měst a městeček. Tato místa se stala hlavně centrem hospodářské moci. Po roce 1250 bylo při mělkém brodu říčky na popud královské komory založeno nové městečko Mirovice. Mělo výhodnou polohu na důležité obchodní zlaté stezce, která se nazývala Pasovská.²⁰ Založení městečka mělo vazby na nedaleké Lety²¹, které jsou spojeny s tehdejší kvetoucím dolováním zlata. Na říčce Skalici též probíhalo rýžování zlata.²²

Centrum městečka tvoří pravidelně vytyčené rozlehlé náměstí. Mirovice byly svobodným městečkem, dozor zde vykonával panovník. Ve správě města jej zastupoval rychtář, kterého si do Mirovic panovník dosazoval. Tato nově vzniklá

¹⁸ *Mirovice: oficiální web města* [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mirovice-mesto.cz/mirovice-mistni-casti/d-6746/p1=1975>

¹⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 3

²⁰ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 20, inv. č. 742. Pohledy do dějin města Mirovic. Seriál - rukopis – 1 list

²¹ Lety je malá obec, která se nachází v jižních Čechách. Leží cca 4 km od města Mirovice. V obci žije necelých 260 obyvatel.

²² SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 8, inv. č. 522. Mirovice – strojopis

osada měla skoro stejná práva jako města královská, přesto zůstaly Mirovice po dlouhá léta pouze městečkem a nikoliv městem.²³

„Po válkách husitských se právní postavení Mirovic podstatně zhoršilo. Uvolněním ústřední královské moci byl dohled nad městečkem přenesen na purkrabí královských hradů Písku a Zvíkova. Když pak se královské panství zvíkovské dostalo roku 1431 do zástavy rožmberské a od r. 1471 do zástavy švamberské, staly se Mirovice postupně vlastně poddanským městečkem (...)“²⁴

V 16. století procházejí Mirovice velkým hospodářským vzestupem. Těšily se přízni rožmberské a později švamberské vrchnosti. Tato vrchnost vydobyla v roce 1499 od krále Vladislava II. právo osmidenního jarmarku a na náměstí byl založen obecní pivovar. 16. století bylo pro Mirovice zlomové. V roce 1540 byly založeny dodnes zachované městské knihy a později došlo k výstavbě radnice. Slibný rozvoj města trval do konce 16. století, přerušil ho však český stavovský odboj a třicetiletá válka. Nastalo období strádání a Mirovice byly tehdy několikrát popleněny. Po skončení války byla necelá polovina domů pustá a spálená. V roce 1719 dostaly Mirovice novou vrchnost, a to rod schwarzenberský. Koncem 18. století byl v Mirovicích zřízen regulovaný magistrát, v jehož čele stál purkmistr. Tento stav trval až do roku 1849, kdy zde byl zřízen okresní soud a berní úřad.²⁵

Zřízením těchto úřadů a pozdější výstavbou železnice dochází k hospodářskému rozvoji. V roce 1853 získaly Mirovice titul města, a to na základě císařského patentu výnosem zemské vlády v Plzni. Toto označení používaly Mirovice až do roku 1945, kdy se všechny obecní a městské úřady staly národními výbory.²⁶

Status města Mirovice opět získaly na základě rozhodnutí České národní rady v březnu roku 1992, což dokládá dokument „O určení obce Mirovice městem“.²⁷

²³ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 20, inv. č. 742. Pohledy do dějin města Mirovic. Seriál - rukopis – 1 list

²⁴ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 20, inv. č. 722. Historický vývoj právního a správního postavení města Mirovic – strojopis, s. 1-2

²⁵ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 8, inv. č. 522. Mirovice – strojopis

²⁶ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 20, inv. č. 722. Historický vývoj právního a správního postavení města Mirovic – strojopis, s. 3

²⁷ Mirovice: oficiální web města [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: http://www.mirovice-mesto.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9572&id_dokumenty=24330

3.2 Život na Mirovicku během let 1938-1945

3.2.1 Události na Mirovicku v roce 1938

3.2.1.1 Situace před mnichovskou dohodou

Od nástupu Adolfa Hitlera k moci se v podstatě Československo ocitlo ve stavu bezprostředního ohrožení. Adolf Hitler byl odhodlán získat Československo silou, k ruce mu byla Henleinova strana Sudetendeutsche Partei. Henleinovým úkolem bylo vyvolat v očích Evropy mínění, že Československo utiskuje německou menšinu. Tímto způsobem chtěl vytvořit takové poměry, které by pak ospravedlnily činy nacistického Německa. Požadavky henleinovců neustále rostly. Dne 24. dubna 1938 předložil Konrad Henlein na sjezdu Sudetoněmecké strany v Karlových Varech tzv. Karlovarský program, který obsahoval konkrétní požadavky na rekonstrukci státu. Byl jasným dokladem snah podpořit nacistické Německo v postupné likvidaci Československa. Napětí v Československu rostlo, koncem května se na naše území dostaly zprávy o koncentrování německých jednotek v Sasku a jejich pohybu k hranicím, ve Slezsku a v severním Rakousku. Na tento stav reagovala vláda v Praze mobilizací a povolala vojáky do zbraně.²⁸

Tyto události se promítly i do života malého městečka v jižních Čechách. Z důvodu politického napětí, které vzniklo mezi Československem a hitlerovským Německem, byly dne 21. května 1938 vojensky zabezpečeny československé hranice. Na jejich zabezpečení bylo z Mirovic povoláno 20 záložníků. Ti se pak po čtyřech týdnech v pořádku vrátili zpět do Mirovic.²⁹

Zápis o květnové mobilizaci se objevil i ve školní kronice, která ve stručnosti popisuje rychlý spád politické situace v této době. „(...)Jen včasný zákrok a

²⁸ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946*. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-901-7, s. 78-88

²⁹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Obecní kroniky, Mirovice. *Pamětní kniha města Mirovice* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=781>, snímek 203

pohotovost naší armády, tomu zabránila. Mnozí otcové našich dětí povolání do zbraně.“³⁰

Vedle těchto mužů byli telegraficky zavoláni do služeb státu i členové z pedagogického sboru. Mirovická škola tak musela řešit za tyto učitele dočasnou náhradu. Ti se do svého povolání vrátili v pořádku v průběhu měsíce června. Během něj byly na území republiky organizovány dobrovolné sbírky na obranu státu. Vznikly samovolně na základě napjatých květnových událostí. Na této akci se s velkým zájmem podílel pedagogický sbor i žáci. Celkem bylo vybráno necelých 4100 korun.³¹

Tato sbírka samozřejmě neprobíhala pouze na školské půdě, ale i v rámci celého města. Celkem zde bylo vybráno necelých 92 000 korun. Peníze pak byly poslány na fond pro „Obranu státu“. Na sbírce se kromě učitelského sboru a žactva například podílel Obecní úřad Mirovice a Občanská záložna.³²

Politická situace se ale stále vyvíjela v neprospěch Československa a bylo potřeba jí řešit, tuto úlohu na sebe vzala britská vláda. Jednání, která probíhala v Praze, i přes obrovský britský a francouzský nátlak nevykázala žádný pokrok. Britové poté přišli s návrhem, aby byl do Prahy poslán britský prostředník. Lord Runciman měl na své misi po Československu pozorovat soužití Čechů a Němců. Na závěr měl podat o stavu německé menšiny zprávu.³³

V srpnu přijela do Prahy mise lorda Runcimana, aby zde zprostředkovala vztahy mezi československou vládou a Sudetoněmeckou stranou. Jednání sledovali i občané Mirovic, což dokládá přibližně dvoustránkový zápis v Pamětní knize města Mirovice. O srpnových událostech se psalo i v novinách. V září například vyšel článek v anglických „Times“, ve kterých byl uveřejněn požadavek Henleinovy strany na odtržení Sudet. Řeč Adolfa Hitlera v Norimberku 12. září měla obrovské důsledky a vyvolala v pohraničním území nepokoje a srážky. Tyto nepokoje vyvrcholily

³⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha měšťanské školy v Mirovicích [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1467>, snímek 165

³¹ Tamtéž, snímek 165-166

³² DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha města Mirovice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=781>, snímek 204

³³ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946*, s. 97

po Henleinově prohlášení „Chceme domů, do Říše“, následně byla Henleinova strana rozpuštěna a v Sudetech vypukla generální stávka. V pohraničí docházelo proti Čechům k násilným činům. Československá vláda vyhlásila stanné právo. Tyto nepokoje a následné jednání vyvrcholily vyhlášením mobilizace. Uskutecnila ji 23. září nová vláda generála Jana Syrového povoláním branců do 40 let.³⁴ „*Toho dne od rána bylo cítit, že napětí, které již týdny drásalo naše nervy, vyvrcholuje. Místo obvyklé večerní zpravodajské relace ve 22. hod – bylo oznámeno, že se očekávají důležité zprávy, aby posluchači zůstali u svých přijímačů.*“³⁵ Následně byla vyhlášena mobilizace. Na mirovických občanech byl vidět skoro až pocit úlevy po dlouhých dnech plných nejistoty a neustálých dohadů, co bude následovat. Toto ohlášení vzbudilo ve městě rozruch. I přesto, že už byla skoro noc, zaplnilo se náměstí. V důsledku obavy před leteckým útokem bylo nařízeno zatemnění, náměstí již nebylo osvětleno. Následovalo velké nadšení mezi záložníky, kteří se co nejrychleji chtěli dostat ke svým vojskovým tělesům, někteří z nich odjeli ještě téže noci. „*Tato jedinečná rychlost nástupu, nadšení a odhodlání – to byl nejkrásnější projev národní solidarity v těchto pohnutých a přetěžkých dnech.*“³⁶ Kromě drobných pohraničních potyček k bojovým akcím ještě nedošlo a stále probíhala jednání.³⁷

3.2.1.2 Od Mnichova k protektorátu

Neustálá jednání vyvrcholila 29. září na konferenci v Mnichově. Na základě rozhodnutí A. Hitlera, B. Mussoliniho, N. Chamberlaina a E. Daladiera bylo obětováno československé pohraničí nacistickému Německu z důvodu „záchrany“ míru. Československo nebylo na konferenci pozváno. Praha byla pouze seznámena s výsledkem. Následující den po konferenci Československo mnichovský diktát přijalo.³⁸

O mnichovském diktátu se Mirovičtí mimo jiné dozvěděli z rozhlasu, kde 30. září po 17. hodině promluvil generál Syrový, který oznámil, že došlo k přijetí vyděračských podmínek. Náladu, jež panovala v Mirovicích, popisuje krátký zápis

³⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha města Mirovice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=781>, snímek 205

³⁵ Tamtéž, snímek 205

³⁶ Tamtéž, snímek 206

³⁷ Tamtéž, snímek 206

³⁸ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946*, s. 123-130

z Pamětní knihy Mirovice: „*Reakce obyvatelstva po tomto oznámení byla zoufale bolestná. Zrada spojenců, odstoupení území a ztráta tisíciletých historických hranic – to všechno byly hrozné rány pro těžce zkoušený český národ.*“³⁹

Po těchto událostech nastala demobilizace vojska, kterému nebylo dovoleno hájit svůj domov a vlast. Prezident E. Beneš odstoupil a prostřednictvím rozhlasu se rozloučil s národem. Poté dochází ke ztrátě dalších území ve prospěch Polska a Maďarska. Dá se říci, že zbytek státu byl zničen vojensky, a to v důsledku ztráty pohraničních opevnění a také hospodářsky. Stát přišel o průmysl, který se nacházel v pohraničí. V důsledku těchto událostí ve městě panoval strach. Dokládá to jednání městské rady v Mirovicích, která se usnesla, že až dojde k přemísťování vojenských posádek, požádá ministerstvo národní obrany, aby pamatovalo i na Mirovice. Obec se snažila získat vojenskou posádku na ochranu města. O něco později musely Mirovice řešit další problémy, které vyplynuly z politické situace. Jednalo se o ubytování několika uprchlických rodin ze Sudet. Šlo o rodiny české a také německé, které byly nuceny ze Sudet odejít, protože se nepřihlásily k nacismu. Jednalo se převážně o sociální demokraty či komunisty. Pro tyto rodiny byly obstarány lůžkoviny, strava a ubytování.⁴⁰

Na závěr roku 1938 bych chtěla uvést poslední zápis z Pamětní knihy měšťanské školy v Mirovicích, který popisuje atmosféru v Mirovicích, a na to, že byl uskutečněn v srpnu tohoto roku, neuvěřitelně předvídal budoucí děje: „*Končím záznamy za uplynulý školní rok v době skutku vážné. Je jisté, že vývoj událostí nemůže se napínati do nekonečna a že v dohledné době musí dojít k událostem dalekosáhlého významu. Co bude dále? - Kéž by aspoň školní mládež byla v budoucnosti ušetřena tíživých starostí, které na nás v důsledku událostí vnitřních i zahraničních doléhají ze všech stran!*“⁴¹

³⁹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha města Mirovice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=781>, snímek 206

⁴⁰ Tamtéž, snímek 206-207

⁴¹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha měšťanské školy v Mirovicích [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1467>, snímek 168

3.2.2 Protektorát a Mirovicko v roce 1939

3.2.2.1 Vznik protektorátu Čechy a Morava

Rok 1939 byl v našich dějinách osudovým mezníkem. Dne 14. března 1939 vyhlásil slovenský sněm samostatný Slovenský stát, který se stal politickým i vojenským spojencem nacistického Německa. Další událost, k níž došlo, byl souhlas prezidenta Emila Háchy s německou okupací. Dne 15. března vtrhly německé jednotky na zbývající území českých zemí. Toto obsazování trvalo do pozdních odpoledních hodin a ještě týž den přijel Adolf Hitler na Pražský hrad. Dne 16. března byl vydán Výnos vůdce a říšského kancléře o zřízení protektorátu Čechy a Morava. Měl 13 článků a upravoval poměr českých zemí k německé říši. Státním prezidentem byl Emil Hácha, ale opravdovým držitelem moci se stal říšský protektor. Do této funkce jmenoval Adolf Hitler bývalého ministra zahraničních věcí Konstantina von Neuratha. S vytvořením protektorátu Čechy a Morava byla zaváděna různá nařízení a vyhlášky, které omezovaly náš národ. Započaly velké vlny zatýkání, byly zaváděny protižidovské zákony a postupně docházelo ke germanizaci. Jeden z cílů nacistické okupační politiky bylo hospodářské vytěžení a využití pracovních sil.⁴²

Vznik protektorátu Čechy a Morava zasáhl i do života jednotlivých obcí na Mirovicku. Již na počátku roku 1939 byly poměry velice napjaté a obyvatelstvo na Mirovicku tušilo, že nastane válka. V lednu se konaly sbírky pro uprchlíky z pohraničí. V Mirovicích bylo vybráno necelých 90 000 korun. V březnu se pak obyvatelé z rozhlasu dozvěděli o obsazování českých zemí a občané byli vyzváni k rozvaze a klidu. Nabádali rodiče, aby posílali své děti do škol jako kdykoliv jindy. Dále, aby chodili občané klidně do práce a chovali se k německému vojsku vstřícně. Toto hlášení se opakovalo v rozhlase s přestávkami celý den.⁴³

Během 15. března se dostala silnější motorizovaná kolona německého vojska i do Mirovic. Zastavila přibližně na jednu hodinu na náměstí. „*I zde – jako všude – se objevoval týž zjev: němečtí vojáci, jinak disciplinováni a korektní vrhali se*

⁴² MARŠÁLEK, Pavel. *Protektorát Čechy a Morava (Státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939-1945)*, s. 15-29

⁴³ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 91

do potravinových krámů, hromadně nakupující cukroví, pečivo, máslo a textil- věci, které už dávno Němcům chyběly.“⁴⁴

Dále došlo ke stanovení říšské marky zákonným platidlem v poměru 1:10 k protektorátní koruně a začalo se jezdit vpravo. Byly zakázány jakékoliv veřejné a politické projevy.⁴⁵

Postupně se na obecních úřadech začaly objevovat vyhlášky z části v jazyce českém a z části v jazyce německém. Poté došlo ke kontrole knihoven.⁴⁶

Místní knihovny prošly kontrolou, vlastenecké knihy byly zabaveny a nahrazeny štvavými knihami spolupracovníků s Němci. Nově doplněné knihy však nebyly čteny a zůstaly často ještě nevybalené z balíku.⁴⁷

Dále musely jednotlivé úřady provést soupis koní a motorových vozidel pro válečné účely. Koncem srpna tohoto roku se objevilo oznámení, že obchody patřící židovskému obyvatelstvu musí být označeny nápisy „Židovský obchod – Jüdisches Geschäft“. Objevila se i další nařízení, která zakazovala osobám židovského původu vstup do restaurací, hotelů, biografů, divadel, koupališť a parků.⁴⁸

V měsíci srpnu dle nařízení říšského protektora musely být do dvou týdnů shromážděny a následně odevzdány všechny zbraně, střelivo a výbušniny. Neuposlechnutí tohoto rozkazu mělo být trestáno kázní a smrtí.⁴⁹

3.2.2.2 Počátek druhé světové války

Dne 1. září v roce 1939 začala napadením Polska Německem druhá světová válka. Tento vpád byl reakcí na údajný incident v Gliwicích, kdy došlo k přepadení německého vysílače. Ve skutečnosti šlo však o Němce převlečené v polských uniformách. V těchto okamžicích započala německá říše tzv. bleskovou válku. O dva

⁴⁴ Pamětní kniha města Mirovice, s. 39

⁴⁵ Tamtéž, s. 39

⁴⁶ SOkA Písek: Sběrka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 92-93

⁴⁷ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. *Pamětní kniha obce Boješice* [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 18

⁴⁸ SOkA Písek: Sběrka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 94-95

⁴⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 40

dny později vyhlásila Velká Británie a Francie hitlerovskému Německu válku. Tyto události popisuje také mirovická kronika a z tohoto zápisu můžeme cítit atmosféru, která panovala v českých zemích. „*Konfliktem polským se začala zhoubná druhá válka světová, protože Francie a Anglie tentokráte dodržely své spojenecké závazky a vyhlásily Německu válku. Vypuknutí války s Polskem bylo v Čechách a na Moravě přijato s jistým zadostiučiněním, protože se ukázalo, že oběť přinesená Československem nezachránila světový mír, ale naopak posílila útočnost Německa.*“⁵⁰

Ihned po vyhlášení války bylo obcím na Mirovicku přísně nařízeno zatemňování od stmívání do svítání, v případě neuposlechnutí bylo trestáno velkou pokutou. V obcích nesmělo svítit veřejné osvětlení a okna domů musela být perfektně zakryta, aby žádné světlo nepronikalo. Součástí protiletecké ochrany bylo také pravidelné stavění hlídek v jednotlivých obcích. Služby se konaly ve dne i v noci. Další změny, které se v obcích objevily v průběhu roku 1939, souvisely například s vyvěšením říšských i českých praporů na veřejných budovách, a to například na školách či obecních úřadech. Dále potom dvojjazyčné označení obecních úřadů a dalších budov. Jedno z dalších nařízení pro obecní úřady bylo pořízení říšských vlajek s hákovým křížem nebo instalace skleněných či drátěnkou opatřených návěsných skříní pro vyhlášky říšských úřadů. Na těchto pouličních a místních tabulkách musel být německý nápis nahoře, český nápis dole na bílém podkladu s černým písmem.⁵¹

V době protektorátu docházelo v hospodářské oblasti k mnoha změnám. Nejdříve došlo k omezení odběru potravin a poté byly zavedeny odběrné lístky na potraviny. Tyto změny týkající se hospodářství se objevily i v obcích na Mirovicku. Protektorátní vláda zavedla řízené hospodářství. Každý zemědělec v jednotlivých obcích na Mirovicku dostal knížku, do které měl zapisovat denní výtěžek hospodářství. Tyto přesné informace z knížek rozepisovaly okresní úřady. Na základě těchto zápisů určovaly pevně stanovené množství (kontingenty) obilí, sena, slámy, brambor, mléka, vajec, másla, hovězího a vepřového masa. Veškeré tyto naturálie byly dodávány do oblastní sběrný Hospodářského družstva v Mirovicích. Zemědělci si mohli nechat pouze malou dávku, tzv. samozásobitelskou dávku potravin, což bylo asi

⁵⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 41

⁵¹ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 95-105

14 kg obilí na osobu. Zbytek se musel odevzdávat. V případě, že nedošlo k plnění těchto dodávek, objevovaly se u zemědělců hospodářské kontroly, které udělovaly tresty v podobě pokut nebo vězení.⁵² Tento zápis v kronice dokládá výpověď pamětníka Karla Špaly: „*Chodily hlídky, říkalo se jim hospodářské kontroly. Hlídku tvořili Češi a s nimi chodil jeden Němec v uniformě, to byl většinou „wehrmachták“, ten byl rád, že nemusí na frontu. Tyto kontroly hledaly obilí, protože se schovávalo. Tenkrát se totiž muselo odevzdávat obilí, vejce, sádlo, vepřové maso a tak. Dále tyto kontroly kontrolovaly, zda se například někde v noci nezabíjelo prase na černo. To bylo nebezpečný. Můj táta se bál, ten nezabil nic, ale můj budoucí tchán, ten už jo.(...) Moje maminka zemřela už v roce 1940 a tak jsme tu od sousedu měli děvče, které pomáhalo s hospodářstvím, později se pak vdalo do Horosedel. Vzalo si mého spolužáka z Horosedel Dohnala, tak toho chytli při této „černotině“ a byl za to zavřený v Klatovech asi dva měsíce.*“⁵³

S postupující válkou se ve městech objevovala bída. Na vesnici přijížděli obyvatelé měst, aby směnili za naturálie věci denní potřeby. V říjnu roku 1939 byly zavedeny lístky na potraviny. Později se objevily lístky na obuv a textil.⁵⁴ Například v obci Boješice vydával potravinové lístky Karel Špala. „*Já tady totiž vydával potravinové lístky. Celou válku jsem jezdil do Písku s aktovkou. V Písku jsem si vyzvedl lístky. Nikdy mi nedali víc, nikdy mi nedali míň, ani o jeden kousíček. Akorát na boty a na oblečení to byla komise. Lístky jsem přivezl starostovi, pak přišli lidi a rozdělilo se to.*“⁵⁵

Jedním z dalších negativ, která se objevovala v době protektorátu, bylo pracovní nasazení. „*(...)do říše byly naháněny nucené pracovní síly a pracovní úřad v Písku a Strakonících s německými i českými zaměstnanci stal se nejobávanějším*

⁵² DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 17-18

⁵³ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích - obyvatelé obce Boješice, který v letech 1939-1945 vydával potravinové lístky v Boješicích

⁵⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 18

⁵⁵ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

místem slz a kleteb.(...)Ostatní mládež se zachránila v zemědělských závodech rodičů.“⁵⁶

Dále musely jednotlivé obce na Mirovicku v průběhu roku 1939 řešit bytovou krizi, která vznikla v důsledku přistěhování obyvatel z odstoupených území po podzimních událostech roku 1938. Například v obci Mirovice přibýlo více než 200 obyvatel. Na začátku zde bydleli přistěhovalci bez rodin, ale později se přistěhovaly i jejich rodiny a tento problém bylo potřeba řešit. Celý rok 1939 projednávala obecní rada vystavění obecního činžovního domu, proti tomuto návrhu se později postavila finanční komise, která navrhovala provést nástavbu nad budovu radnice a okresního soudu. Tímto návrhem byl způsoben odklad této záležitosti. Na podzim bylo rozhodnuto ustoupit od stavby vzhledem k válečným poměrům a s tím související stoupání cen.⁵⁷

To, že se druhá světová válka promítala do všech sfér života obyvatel, dokazuje závěrečný zápis z mirovické kroniky z roku 1939: „(...)v důsledku přísných zatemňovacích předpisů se nesměla „půlnocní“ konat v noci, a proto se konala již o půl páté odpoledne.“⁵⁸

3.2.3 Protektorát a Mirovicko v roce 1940

Po obsazení našeho území a Polska hitlerovským Německem obrátil Adolf Hitler svojí pozornost na sever Evropy. Nejdříve se soustředil v dubnu 1940 na Dánsko a Norsko. Během dalších dvou měsíců se armády třetí říše dostaly přes Belgii, Nizozemsko a Lucembursko do Paříže. Ta byla dobyta 14. června a o tři dny později došlo k podepsání kapitulace. Po těchto událostech mizely u většiny české společnosti zbytky optimistické nálady. Naši společnost nešokovala ani tak samotná porážka Francie, ale postup a okolnosti, za jakých došlo k porážce mocnosti, která byla považována za vítěze první světové války a za ručitele versailleského systému. V tuto chvíli se začaly vytrácet iluze o rychlém ukončení války a o blížícím se osvobození. Po porážce Francie obrátil Adolf Hitler svoji pozornost na Anglii, chtěl si zajistit převahu ve vzduchu. Došlo k zahájení leteckých útoků na lodní dopravu, letiště

⁵⁶ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 18

⁵⁷ Pamětní kniha města Mirovice, s. 42

⁵⁸ Tamtéž, s. 44

a nakonec nálety na města. Anglie však tomuto tlaku odolala a Adolfu Hitlerovi se získat vzdušnou převahu nepodařilo.⁵⁹

3.2.3.1 Odbojová činnost na Mirovicku v roce 1940

Zmíněné válečné události se projevy i v náladách obyvatel na Mirovicku. Nálady a smýšlení byly různé. Každý obyvatel byl vystaven náporu německé propagandy prostřednictvím rozhlasu i tisku. Velice důležitá byla duševní síla, chladný rozum a to hlavně tehdy, když z bojišť přicházely nové zprávy o vítězství armád třetí říše. Našly se však zde i slabší povahy, které zapřely své češství a vyznávaly říšské myšlenky. Avšak drtivá většina národa zůstala ve víře neotřesena.⁶⁰

V květnu roku 1940 se v obcích na Mirovicku objevila říšsko- německá vojska. Například v obci Plíškovice bydlelo 165 vojáků, kteří měli 53 koní, vozy a kulomety. Po celou dobu pobytu v této obci se chovali slušně a byli s místními obyvateli ve shodě. Koncem května pak vojáci odjeli přes Písek do Francie.⁶¹

V této době naopak pocítili obyvatelé Mirovic zpupnost Němců na vlastní kůži. Situaci, kdy se v obci objevili příslušníci německé armády, popsal ve zprávě o jihočeském odboji velitel partyzánské skupiny AZ František Jarolímek. Do Mirovic přišel pěší pluk 351, který zde začal uplatňovat svoji moc. Od této chvíle žili místní obyvatelé ještě ve větší nejistotě. V obci panovala nedůvěra. Příchod pěšího pluku byl spouštěcím mechanismem pro odbojovou činnost některých obyvatel. Na území Mirovicka tak vznikla odbojová skupina AZ, které velel právě František Jarolímek. Tato organizace nejdříve začala zjišťovat pohyb německých jednotek a potom započala se sabotováním automobilové a železniční dopravy. Při těchto sabotážních akcích byla velice důležitá kooperace se zaměstnanci železnice, kteří odbojovou skupinu vždy informovali o všech záležitostech. Nejčastěji docházelo k sabotování vlakové dopravy, kdy například nákladní vlak narazil do transportu německého vojska, který jel na frontu. Dále byly poškozovány železniční vagóny, například se ničila jejich ložiska. Zdržela se tak doprava kamene pro pancéřový program. Vedle

⁵⁹ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. a, 1938-1945*. Vyd.1. Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-264-3, s. 366

⁶⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 47

⁶¹ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 107

železniční dopravy se poškozovaly vozy, které převážely dříví pro vojenské účely SS. Velice často se sabotovala doprava stavebních hmot pro stavební vojenské účely.⁶²

Vedle sabotování dopravy a poškozování železničních vagónů se přechovávaly osoby, které byly stíhané Němci. Většinou se jednalo o lidi, kteří zběhli z nucených prací.⁶³

Veškeré sabotáže a organizované akce domácího odboje byly velice nebezpečné. Velice často tato ilegální činnost přinášela lidské oběti. Důkazem toho je například Ing. Jaroslav Štětina, který se narodil nedaleko Mirovic. Byl organizátorem jihočeského hnutí Za svobodu Československého státu. Během okupace byl zatčen gestapem, následně byl mučen na Pankráci a v Terezíně. Poté byl transportován do koncentračního tábora, kde byl utlučen k smrti.⁶⁴

3.2.3.2 Germanizace společnosti

V průběhu roku 1940 došlo k prohloubení germanizace. Všechny nápisy, označení a orientační tabule musely být německo- české nebo jen německé. Dále došlo k dvojjazyčnému označení všech osad, ulic, hostinců a řemeslníků. V případě korespondenční komunikace s ústředními úřady, ministerstvy, zemským úřadem a se všemi úřady německými se používal pouze jazyk německý. V úřadování byl český jazyk skoro úplně zatlačen. Dále došlo k zavedení výuky německého jazyka do všech tříd na škole. Počet hodin němčiny byl rozšířen na úkor hodin dějepisu, české literatury a později zeměpisu. Dále došlo k přeškolení učitelů v okresních městech. Přeškolovací kurzy se týkaly hlavně ideologie a historie.⁶⁵

Dále byly pořádány kurzy němčiny pro učitele a úředníky. Takže například padesátiletí železniční úředníci museli zasednout do školních lavic. Jaké byly výsledky těchto kurzů, popisuje učitel a kronikář Jan Toman: „*Výsledky byly ovšem většinou ubohé, a kursy se ve většině případech staly příležitostí k přátelské a intimní výměně*

⁶² VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Partyzánské a odbojové hnutí v ČS.-Sbírka – (1936)1939-1945(1978), kartón č. 18, inv. č. 291. Zpráva o odbojovém hnutí v oblasti Písek- Mirovice (skupina AZ), s. 2-3

⁶³ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Partyzánské a odbojové hnutí v ČS.-Sbírka – (1936)1939-1945(1978), kartón č. 18, inv. č. 291. Dotazník a o činnosti v domácím odboji – František Jarolímek

⁶⁴ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Partyzánské a odbojové hnutí v ČS.-Sbírka – (1936)1939-1945(1978), kartón č. 18, inv. č. 291. Zpráva o odbojovém hnutí v oblasti Písek- Mirovice (skupina AZ), s. 1

⁶⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 46-47

*názorů a k debatám o současné vojenské a politické situaci. Tak tomu bylo aspoň zde v Mirovicích v kursech pro železniční zaměstnance, kde jsem sám „vyučoval“.*⁶⁶

V červnu roku 1940 nařídil okresní úřad jednotlivým obecním úřadům na Mirovicích odstranění nápisů připomínajících Československou republiku a odboj proti Rakousku – Uhersku z pomníků padlých v první světové válce. Dále bylo potřeba odstranit sochy legionářů, symboly a znaky bývalé Československé republiky.⁶⁷

Koncem června zahájil činnost kárný a pracovní tábor v obci Lety u Písku. Byl založen na základě vládního nařízení o kárných a pracovních táborech č. 72 Sb. ze dne 2. března 1939 a č. 188 Sb. ze dne 28. dubna 1939. Do tohoto tábora měli být umístěni například práce se štitíci osoby, potulní Romové, žebráci, hazardní hráči či povaleči.⁶⁸

V září se objevovala další nařízení týkající se odstranění obrazů a bust osob, které se podílely na budování bývalé Československé republiky. Dále se začaly zavádět dvojjazyčné pečeti s česko-německým nápisem. Později nařídilo ministerstvo školství a národní osvěty odevzdat pamětní knihy na okresní úřady. Poté byly uloženy v zemském archivu. V těchto pamětních knihách prý neodpovídaly zápisy týkající se období světové války a tehdejších státoprávních poměrů.⁶⁹

Válečné a politické události roku 1940 se promítly do všech sfér lidského života například i do školství na Mirovicích. Ve školním roce 1940-1941 schválila Česká zemská školní rada v Praze, aby se na mirovické škole vyučovala němčina v jednom oddělení. Dále došlo k vyloučení židovských žáků z veřejných škol. Z mirovické obecní školy bylo vyloučeno 5 dětí židovského původu. Později došlo k jazykové úpravě. Okresní školní výbor v Písku nařídil úpravu vnějšího označení školy, školních místností, kabinetů, úředních pečeti, úředních tiskopisů a vyhlášek. Od druhé poloviny září skončilo střídavé vyučování, které bylo zapříčiněno ubytováním říšskoněmeckého vojska v některých učebnách školy. Oddíl, který zde byl ubytován, se zúčastnil vítězných bojů ve Francii. Po jejich skončení odpočíval v prostorách

⁶⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 47

⁶⁷ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 107-108

⁶⁸ SÁDLOVÁ, Martina. *Kárný a pracovní tábor v Letech u Písku*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Alena Míšková, PhD., s. 12-14

⁶⁹ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 109-110

školy. Mezi vojskem a žáky panoval přátelský vztah. Rozloučení s vojskem bylo velice srdečné. Další změny, které se na mirovické škole objevily, se týkaly učebnic.⁷⁰

Dle nařízení Okresního školního výboru v Písku bylo třeba všechny používané učebnice opravit. Tato revize byla prováděna pod osobní zodpovědností třídních učitelů. Vedle těchto oprav došlo ke kontrole žákovských a učitelských knihoven. Ze žákovské knihovny bylo vyloučeno celkem 32 knih a z knihovny učitelské celkem 72 knih.⁷¹ Co se dělo s vyloučenými knihami dokládá zápis z mirovické školní kroniky: „Vyloučené knihy, jakož i zakázané učebnice byly dle směrnic zabaleny, zapečetěny a uloženy na místě žactvu i učitelstvu nepřístupném. Na školní půdě byla zřízena za tím účelem dřevěná místnost a vyřazené učebnice, mapy a knihy zabaleny, zapečetěny a tam uloženy pod zámek.“⁷²

Koncem roku 1940 došlo v mirovické škole ke změně způsobu úkrytu pro protiletdeckou obranu. Na základě jednání se zástupcem ministerstva školství a národní osvěty bylo rozhodnuto, že rozptýlení žáků mimo školní budovu je nedostatečné. Z tohoto důvodu vypracoval předseda újezdní školní rady a ředitel školy po dohodě s místním velitelstvím protiletdecké ochrany lepší způsob úkrytu, a to ve sklepních prostorách budovy, které byly k tomuto účelu upraveny.⁷³

3.2.4. Protektorát a Mirovicko v roce 1941

Rok 1941 je charakterizován mnoha válečnými událostmi. Dříve než Adolf Hitler zaútočil na Sovětský svaz, zajistil si jih Evropy. Podrobil si Jugoslávii a Řecko. Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko zůstaly formálně samostatné.⁷⁴

Dne 22. června vpadla vojska Adolfa Hitlera na území Sovětského svazu. Poté, co se rozšířila válka do východní Evropy, došlo ke změně nejen na frontách, ale i v mezinárodně politické sestavě sil. V podzimních měsících rostlo napětí v americko-japonských vztazích. Tato situace kulminovala japonským útokem na americkou

⁷⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 3-5

⁷¹ Tamtéž, snímek 5

⁷² Tamtéž, snímek 5

⁷³ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 6

⁷⁴ BENEŠ, Dr. Edvard. Šest let exilu a druhé světové války: Řeči, projevy a dokumenty z r. 1938-45. 3. doplněné vyd. Praha: Družstevní práce a Orbis, 1946, s. 113

vojenskou základnu v Pearl Harboru na Havajských ostrovech. Stalo se tak 7. prosince. Poté následoval vstup USA do války.⁷⁵

3.2.4.1 Život v protektorátu a na Mirovicku v roce 1941

Tyto válečné události se promítly do vnitřního života obyvatel českých zemí. Adolf Hitler žádal po českém národu, aby byl naprosto loajální a věrný říšské myšlence. Dále vyžadoval pro německý válečný stroj stále se stupňující pracovní výkonnost. Do privátního života obyvatel na Mirovicku zasahovaly úřady práce, které povolávaly občany do zbrojních podniků a často i na práci do Říše. Lidé se snažili tomuto pracovnímu nasazení vyhnout, a tak vymýšleli různé praktiky. Například uzavírali tzv. „válečná manželství“. Do nich vstupovali velice často mladí snoubenci, kteří byli ještě děti ve věku 15- 20 let. Tyto lehkomyšlné sňatky bez rozumu a delší známosti je alespoň na čas uchránily od pracovního nasazení.⁷⁶

V průběhu roku 1941 na Mirovicku přibývaly stále nové předpisy týkající se zásobování a hospodářství. V případě jejich nedodržení následovaly přísné tresty. Ceny neustále rostly, vedle toho přibývaly případy obchodu „na černo“. Pro tento druh obchodu se používal název „šmelina“.⁷⁷ „*Přesto, že byly stanoveny ceny na všechny výrobky, stoupala drahota do značné výše, například vysoké kožené boty pro muže, které před válkou stály 120 korun, stály v únoru od ševce 780 korun.*“⁷⁸

Dále byly zavedeny lístky na tabákové výrobky, tzv. tabačenky. Jelikož přiděl kuřiva byl malý, začal se pěstovat tabák po domácku, tzv. „domovina“.⁷⁹ Tento zápis z čimelické kroniky dokládá pamětník Karel Špala: „*Měli jsme tabačenky a tabák jsme mohli pěstovat. Pro ženy tenkrát tabák nedávali. Ženy tenkrát neukouřily, málokterá, to byly výjimky. Tabák byl než pro chlapy. Mohli jsme mít na jednoho chlapa pět rostlin tabáku. Já nekouřil nikdy, táta mi říkal ty jsi „hovno“ mužskej, ty nekouříš, ale mě to nikdy nechutnalo. Táta byl silnej kuřák, tak měl 10 rostlin tabáku a dvoje tabačenky i za mě.*“⁸⁰

⁷⁵ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. b, 1938-1945*, s. 7-8

⁷⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 50

⁷⁷ Tamtéž, s. 50

⁷⁸ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 111

⁷⁹ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 130

⁸⁰ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

Již na podzim roku 1939 byla omezena doprava osobními automobily hlavně u soukromníků, a to z důvodu nedostatku pohonných hmot. V roce 1941 byla vydána další opatření vedoucí k omezení osobní dopravy. Jedním z nejdůležitějších nařízení byla povinnost odevzdat z osobních automobilů akumulátory pro nedostatek olova a také gumové obruče. Benzin byl přidělován jen podnikům, které byly důležité pro válečné účely.⁸¹ „Osobní i nákladní vozidla mladších výrobních ročníků byla rekvírována pro vojenské účely a musí být připravena k okamžitému odevzdání. Nyní směji používat automobily jen lékaři a v místě ponechána v provozu pouze jedna autodrožka. Nákladní automobily se zařizují většinou místo na benzin na acetylen nebo na dřevoplyn.“⁸²

Během roku 1941 byly zavedeny kurzy němčiny pro všechny druhy zaměstnanců. Toto nařízení se týkalo jak zaměstnanců státních, tak zaměstnanců samosprávy. Po absolvování těchto kurzů čekala veřejné zaměstnance úřední zkouška z jazyka německého. V případě jejího nesplnění by následovalo zastavení služebního postupu.⁸³

V mirovické kronice se objevil také zápis týkající se jmenování nového říšského protektora Reinharda Heydricha. Ihned po jeho jmenování bylo vyhlášeno stanné právo a došlo k popravám. Mirovický kronikář Jan Toman uvádí, že byl popraven jeho strýc, bývalý zemský vojenský velitel v Čechách armádní generál Josef Bílý, který pocházel z píseckého okresu (nar. 30. 6. 1872 Ochoz u Zbonína).⁸⁴

3.2.4.2 Školství na Mirovicku v roce 1941

Rok 1941 přinesl vedle změn válečných, politických a hospodářských i mnohé změny a novinky ve školství. V lednu tohoto roku došlo ke zrušení občanské nauky. Dne 15. března se vzpomínalo na druhé výročí zřízení protektorátu Čechy a Morava. Žáci se sešli ve svých třídách s třídními učiteli a ředitel hovořil v rozhlasu o významu tohoto dne pro náš národ. Jeho promluva byla zakončena apelem na žactvo, aby svojí pílí a svědomitou prací zajistili svému národu v rámci Velkoněmecké říše šťastnou budoucnost. Vedle této události se pak ve školství připomínala událost narozenin říšského kancléře Adolfa Hitlera, který slavil 20. dubna 52. narozeniny. Žáci se opět

⁸¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 51

⁸² Tamtéž, s. 51

⁸³ Tamtéž, s. 51

⁸⁴ Tamtéž, s. 52

shromáždili se svými učiteli ve třídách, a vyslechli tak proslov ředitele prostřednictvím rozhlasu. Ředitel mirovické školy nejdříve představil dětem životopis Adolfa Hitlera a zdůraznil jeho úsilí, s jakým se snažil vysvobodit vlast z bída, do které byla uvedena po světové válce. Na závěr promluvy zdůraznil, aby si žactvo vzalo život a dílo Adolfa Hitlera za vzor.⁸⁵

Během léta se konal kurz německého jazyka pro ředitele a učitele okresu píseckého v budově měšťanské chlapecké školy v Písku. Trval od začátku července až do 18. července. Výuka probíhala 5 vyučovacími hodinami denně. V srpnu došlo k přejmenování „měšťanské školy“ na „hlavní školu“ na základě Výnosu ze dne 27. srpna.⁸⁶

V rámci této změny došlo k pořízení nových úředních razítek a byl opraven nápis na škole. V říjnu se konal pro učitele národních škol další kurz německého jazyka. Přihlásili se do něj všichni učitelé. Konal se dvakrát v týdnu a trval dvě hodiny. Na závěr školního roku došlo ke změnám v rozvrhu, a to z důvodu zrušení hodin dějepisu. Zrušené hodiny dějepisu byly využity k prohloubení učiva v německém jazyce.⁸⁷

3.2.5. Protektorát a Mirovicko v roce 1942

Po vstupu USA a Japonska do války se jednalo opravdu o válku světovou. Japonsko mělo v poměrně krátké době mnoho válečných úspěchů. Jeho vojska byla úspěšná například v Thajsku, Malajsii, Singapuru či na ostrovech Borneo, Jáva a Sumatra. V průběhu roku 1942 se bojovalo také na africké frontě. Střetla se zde vojska generála Erwina Rommela s britskými vojsky. V srpnu se ujal vedení 8. armády generál Bernard Law Montgomery, kterému se koncem srpna podařilo útok vojsk generála Rommela odrazit. V listopadu tohoto roku se na severu Afriky vylodila

⁸⁵ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 6-7

⁸⁶ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 9-10

⁸⁷ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 11-12

americká a britská vojska, která tak uzavřela italsko- německou armádu do nebezpečného sevření.⁸⁸

Dále probíhaly boje na východní frontě, koncem roku 1941 se Němci nacházeli pouze několik desítek kilometrů od Moskvy. Zastavila je ruská zima a posily z Dálného východu. Armáda Adolfa Hitlera nebyla na tuto zimu připravena. Dokonce se pořádaly sběry teplého ošacení jako pomoc vojákům na ruské frontě. Netýkaly se pouze nacistického Německa, ale i protektorátu Čechy a Morava. To dokazuje mirovická školní kronika. Na sbírkách se podíleli učitelé i žáci: „ *Učitelé školy přihlásili se k dispozici starostům, aby umožnili sběrným orgánům ve školní obci přípravu a provádění sbírky zimních potřeb pro německé vojáky na východní frontě.*“⁸⁹ Tato sbírka se konala například také v Čimelicích nedaleko obce Mirovice. Dokládá to zápis z čimelické pamětní knihy: „ *U nás sběrna byla ve školní budově a občané dobrovolně- nedobrovolně odevzdávali méně cenné věci: obnošené šály, svetry, trikové prádlo. Jednotlivé kusy musily býti zapsány i se jménem dárce. Na zřízení darovaných věcí byl vypsán trest smrti. Sebrané věci se seznamem odvedeny okresnímu úřadu v Písku.*“⁹⁰

Tímto neúspěchem na východní frontě se Adolf Hitler nenechal zastrašit a na rok 1942 naplánoval další ofenzívu, která se týkala jižních oblastí Sovětského svazu. Vedle tohoto cíle dostala německá armáda další úkol, který se týkal dobytí Stalingradu. Po boku německých vojsk se do bitvy u Stalingradu zapojili i spojenci hitlerovského Německa jako Rumuni a Italové. V této bitvě Rudá armáda armádu maršála Pauluse porazila.⁹¹

3.2.5.1 Život v protektorátu a na Mirovicku v roce 1942

Tyto válečné události reflektovala obecní kronika města Mirovic. Vedle popisu této válečné situace zde najdeme zápis o ponorkové válce, kdy v květnu roku 1942 potopili Němci několik spojeneckých lodí. Ponorková válka se promítala do života obyvatel protektorátu Čechy a Morava. „ *Od začátku války oznamovali Němci úspěchy*

⁸⁸ *Druhá světová válka: 1942* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1942/>

⁸⁹ *DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944* [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 12

⁹⁰ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 138

⁹¹ *Dějepis.com* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/druha-faze-valky-1941-1943/>

ponorkové zbraně tím způsobem, že v rozhlase byl přerušován běžný program, ozvaly se hlučné fanfáry, třikrát opakované a stupňované a potom následovalo hlášení o potopení tisíců bruto registrovaných tun nepřátelského lodního prostoru. Ohlašovaná čísla byla přirozeně „nafukovaná“ a kdyby bývala vždy pravdivá, nemohla už existovat žádná spojenecká loď.“⁹²

Mirovická pamětní kniha popisuje kromě této zahraniční válečné situace také události týkající se vnitřní politiky v protektorátu Čechy a Morava. V lednu roku 1942 vystřídala vláda Jaroslava Krejčího vládu generála Aloise Eliáše. Ten byl kvůli své odbojové činnosti 27. 9. 1941 zatčen a v době heydrichiády popraven. Novým ministrem školství a osvěty se stal Emanuel Moravec.⁹³ Toto jmenování nové vlády se objevuje také v mirovické školní kronice, kde je zdůrazněna role Emanuela Moravce jako ministra a vůdce úřadu lidové osvěty.⁹⁴

Další událost, která je zde uvedena, se týkala domácí politiky protektorátu Čechy a Morava. Souvisí se zastupujícím protektorem Reinhardem Heydrichem.

3.2.5.2 Atentát na Heydricha a jeho důsledky pro Mirovicko

Dne 27. května byl spáchán atentát na Reinharda Heydricha, který později na následky atentátu zemřel. Po této události bylo vyhlášeno stanné právo a spustily se vlny odsouzení a poprav často nevinných osob.

Atentát na Heydricha se objevil skoro ve všech obecních kronikách v obcích na Mirovicku. Přinesl řadu negativních důsledků a mnoho změn. Například v plískovické pamětní knize je zaznamenáno, že bylo provedeno pátrání po pachatelích atentátu na základě rozkazu klatovského gestapa. Tohoto pátrání se měly zúčastnit všechny veřejné a obecní orgány, lesní personál, silniční orgány i civilní obyvatelstvo. V rámci pátrání se kontrolovaly hostince, noclehárny, podezřelé osoby a takové osoby: „(...) jež se nemohou legitimovati, anebo nemohou prokázati alibi pro den 27. května 1942 od 10 do 13 hod. jest nutno zatknouti a telefonicky hlásiti

⁹² Pamětní kniha města Mirovice, s. 54

⁹³ Tamtéž, s. 54

⁹⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 12

Gestapu do Klatov. Na dopadení pachatelů byla vypsána odměna 10 000 000 korun.“⁹⁵

V obci Boješice na Mirovicku byl po atentátu zvýšen počet hlídek v obci. Tvořili je místní občané. Pro noční hlídky byla zřízena dřevěná bouda.⁹⁶ „*Občané si přečetli jen veliké červené plakáty, slibující jednak odměnu za stopu, jednak trest za ukrytí uprchlíků. Do této doby spadá nejprudší tyranie českého národa, smrt a vypálení vesnice Lidice a Ležáky.*“⁹⁷

Těchto pravidelných hlídek v Boješicích se zúčastnil také místní občan Karel Špala. „*Na vsi jsme měli dřevěnou boudu, která sloužila jako základna. To byla taková povinnost, museli jsme hlídat obec. Také chodily kontroly, zda jsme opravdu tam a dodržujeme hlídku. Na hlídce jsme zbraň neměli, leda klacek (směje se), to jo. Kdepak by Němci svěřili nám někomu zbraň. Hlíдали jsme, zda se v obci nepohybuje například partyzán. Bylo to zároveň velice nebezpečné.*“⁹⁸

Dále například v obci Ohař⁹⁹ zažili obyvatelé po atentátu krušné období, jak dokládá zdejší pamětní kniha. Stejně tak jako v ostatních obcích na Mirovicku došlo i zde k mnoha bezpečnostním opatřením. Například zde probíhalo mnoho kontrol obyvatel. Každý občan musel předložit legitimaci s fotografií a otiskem prstu. Dále se musela různými podpisy prokázat loajálnost k říši, obyvatelé museli vydávat osobní prohlášení, že není nikdo z rodičů či prarodičů židovského původu. V neposlední řadě došlo k zpřísnění vyhlášek ohledně zbraní: „*Ty zbraně, co nebyly odevzdány na začátku okupace, musely být odevzdány dodatečně. Pokud je ovšem někdo nezakopal, aneb jinak neschoval. Byly-li u někoho zbraně nalezeny, byl ihned německou policií odvezen a zavlčen neznámo kam. Německá policie zvaná Gestapo, Kriminálka. Čekali všude. Jezdili v autech, ve vlacích.*“¹⁰⁰

⁹⁵ SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s 113-114

⁹⁶ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 19

⁹⁷ Tamtéž, snímek 19

⁹⁸ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

⁹⁹ Ohař je malá obec, která leží přibližně 3,5 km na sever od Mirovic. Tato vesnice je částí města Mirovice.

¹⁰⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Ohař. Pamětní kniha obce Ohař. [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=795>, snímek 15

Přes všudypřítomný strach našli někteří obyvatelé obcí na Mirovicku odvalu a některá bezpečnostní nařízení sabotovali. Pro lepší představu bych uvedla pravidelné hlídky v obci Ohař. Těch se museli zúčastnit všichni muži do 55 let. Hlídky byly drženy z důvodu požární, protiletecké, bezpečnostní ochrany. Hlavní důvod hlídek byl ochrana protektorátu a německé říše proti nepřátelům. Tento uvedený příklad dokládá místní pamětní kniha: „Četnictvo hlídku kontrolovalo. Však nehlídal snad nikdo. Každý se ovšem do knihy hlídek zapsal a službu druhému odevzdal, ale hlídku sabotoval, jak mohl.“¹⁰¹

Tento atentát byl vedle obecních kronik na Mirovicku zaznamenán také do mirovické školní kroniky. V mirovické pamětní knize je uvedeno, že ačkoliv si tento čin vyžádal krvavou daň a mnoho ztrát, tak prostřednictvím tohoto činu ukázal český národ: „(...)celému světu, že se nikdy nesmíří s násilnou německou okupací a že pro svojí svobodu dovede přinést i oběti nejtěžší.“¹⁰²

Školní kronika atentát popisuje jako vražedný útok na zastupujícího říšského protektora, který na následky tohoto činu zemřel. Učitelský sbor se k této události na poradě vyjádřil následovně: „Učitelský sbor vzdal zesnulému ve své poradě povstáním poctu, jednomyslně odsoudil vražedný útok, a vyslovil nejhlubší politování nad tím, že čin byl spáchán na půdě Protektorátu příslušníky čes. národa, kteří byli najati emigrantskou vládou. Současně učitelský sbor, že se staví pevně a oddaně za p. státního pres. Dr. Emila Háchu a protektorátní vládu.“¹⁰³

V průběhu roku 1942 se objevily v souvislosti s válečnou, politickou, hospodářskou, kulturní a společenskou situací v době protektorátu Čechy Morava na Mirovicku další změny a novoty. Z důvodu nedostatku válečného materiálu byla nařízena rekvizice zvonů. Dne 27. března zvonily zvony na mirovickém kostele naposledy, potom byly sejmuty a určeny pro válečné důvody. Ve zvonici byl zanechán pouze jeden zvon, jinak zbytek byl zabrán.¹⁰⁴

¹⁰¹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Ohař. Pamětní kniha obce Ohař. [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=795>, snímek 15

¹⁰² Pamětní kniha města Mirovice, s. 55

¹⁰³ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 15

¹⁰⁴ SOkA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 113

Dále došlo ke zhoršení zásobovací situace. Některé produkty z obchodů vymizely. Opět docházelo ke zvyšování cen a vzrůstal „černý obchod“. Například v měsíci říjnu a listopadu se v některých obcích na Mirovicku prodával kilogram mouky na černo za 20 až 30 korun.¹⁰⁵

V srpnu roku 1942 byl v Letech u Písku založen cikánský tábor. „*Osoby, které by nedokázaly prokázat řádnou, pevnou a produktivní práci, měly být zadrženy a deportovány do cikánských táborů. Z tohoto důvodu byl tedy dříve nazývaný sběrný tábor přetvořen na cikánský tábor.*“¹⁰⁶

Některé osoby z Mirovic v tomto cikánském táboře pracovaly. Zmínila bych například Dr. Kalbáče, který dojížděl do tábora z Mirovic jako lékař, a Bedřicha Peška. Ten pracoval v táboře jako jeden z dozorců. Dle výpovědi pamětníka Adolfa Vondráška měl podíl na krádeži potravin z tábora, které byly určeny vězňům.“¹⁰⁷

Vedle otázky romské, došlo také opět ke zhoršení otázky židovské. Začátkem listopadu roku 1942 byly odsunuty z Mirovic všechny židovské rodiny. Jednalo se celkem o 22 osob. Pan J. Steiner, který se živil jako obchodník, se před odsunem oběsil. Následně došlo ke konfiskaci jejich majetku.¹⁰⁸

Během roku 1942 byli obyvatelé obcí na Mirovicku opět posíláni jako totálně nasazení do Říše, což dokládá zápis z Pamětní knihy Sboru dobrovolných hasičů Mirovice. „*Sbor pod svá křídla bral mnoho mladých lidí, aby byli od nasazení do pracovních útvarů německé říše uchráněni. Poměry jsou velice tísnivé, a hlásí se citelně nedostatek potravin i jiných nutných věcí.*“¹⁰⁹

3.2.5.3 Kulturní a školní život na Mirovicku v roce 1942

Rok 1942 nepřinášel pouze negativní důsledky okupace a druhé světové války, ale i některé pozitivní. Zmínila bych mimo jiné rozvoj kulturní a divadelní činnosti v Mirovicích. Například spolek divadelních ochotníků „Stroupežnický“, který byl založen v listopadu roku 1941. Byl zřízen na základě několika skutečností. Jedním

¹⁰⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 115

¹⁰⁶ SÁDLOVÁ, Martina. *Kárný a pracovní tábor v Letech u Písku*, s. 18

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 19-21

¹⁰⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 56

¹⁰⁹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: *Spolkové kroniky, Mirovice (Pamětní kniha) - Sbor dobrovolných hasičů Mirovice* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=200315>, snímek 36

z podnětů založení spolku bylo rozpuštění „Sokola“ v dubnu 1941. Tak byla znemožněna dosavadní divadelní činnost. Další podnět vzniku spolku bylo padesátileté výročí smrti dramatika Ladislava Stroupežnického, který se narodil v Cerhonicích na Mirovicku. Svoji činnost zahájil již počátkem ledna roku 1942 a ta pokračovala velice úspěšně po celý tento rok, což dokládá „Pamětní kniha Spolku div. Och. Stroupežnický v Mirovicích“. Novoty a opatření se neprojevovala pouze v kultuře, ale i ve školním životě.¹¹⁰

V roce 1942 proběhly některé změny a novinky, které se týkaly školství. V mirovické škole se projevil nedostatek paliva. Po vánočních prázdninách nezačalo vyučování v polovině ledna roku 1942, jak bylo předem plánováno, ale byly vyhlášeny tzv. „uhelné prázdniny“. Trvaly až do začátku března. Děti si chodily jednou za čtrnáct dní do školy pro domácí úkoly.¹¹¹

V lednu absolvoval ředitel školy zkoušku z německého jazyka v Písku. Dále došlo ke zvýšení počtu hodin pro výuku německého jazyka na 7 vyučovacích hodin. Tak nařizoval výnos ministerstva školství a národní osvěty¹¹²

V dubnu roku 1942 byl vydán výnos, na jehož základě se muselo při oficiálních a úředních příležitostech zdravit zdviženou pravicí.¹¹³

V průběhu roku 1942 se opět konaly kurzy německého jazyka pro pedagogický sbor. Jeden kurz probíhal od listopadu roku 1941 do května roku 1942 a zúčastnili se ho všichni učitelé mirovické školy. Další kurz se konal v srpnu tohoto roku a byl opět hojně navštěvován. V září došlo k prozkoušení pedagogického sboru z německého jazyka. V této zkoušce uspělo 6 učitelů a jeden člen učitelského sboru neprospěl, protože se nemohl z důvodu nemoci zkoušky zúčastnit. V listopadu tohoto roku byl na základě výnosu ministerstva školství zřízen další kurz německého jazyka, který

¹¹⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 55

¹¹¹ Tamtéž, s. 56

¹¹² DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: *SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944* [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 13

¹¹³ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: *SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944* [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 14

probíhal až do května roku 1943. Tento kurz se opět těšil mimořádné účasti místních pedagogů.¹¹⁴

V květnu roku 1942 vydalo ministerstvo školství a národní osvěty rozhodnutí, které se týkalo „rozmělnění“ závadných knih, obrazů a map. „(...) bylo vyřazeno 547 závadných učebnic a příruček, 84 knih, 46 obrazů a 40 map v celkové váze 226 kg. Vyřazené knihy, obrazy a mapy byly dány prostřednictvím okresního úřadu v Písku do papírny k rozmělnění.“¹¹⁵

3.2.5.4 Ilegální činnost na Mirovicku v roce 1942

Doba protektorátu Čechy a Morava přinesla mnohé nepříjemné změny a důsledky, které se týkaly skoro všech sfér lidského života obyvatel na Mirovicku. Většina obyvatel se snažila žít ve shodě s tímto režimem a doufala v lepší zítřky. Část obyvatel však nechtěla pouze vyčkávat. Někteří se rozhodli bez ohledu na nebezpečí perzekuce vést proti okupačnímu režimu odpor. Tento boj proti okupantům dokládá např. ilegální skupina „Zvíkováci“.

V roce 1942 byla zřízena v prostoru Varvažov- Zbonín- Zvíkov partyzánská skupina, která se jmenovala „Zvíkováci“. Toto uskupení se začalo postupně organizovat již od roku 1939, ale vývoj této skupiny zpomalovaly nebezpečné okolnosti jako například ztráty na životech.¹¹⁶

Tento partyzánský oddíl prováděl ilegální činnost i na Mirovicku. Mirovický okres měl na starosti Jan Novotný. Pracoval jako odborný učitel ve Varvažově a narodil se ve Zboníně. Tato ilegální organizace byla ustavena pod jeho velením na podzim roku 1942.¹¹⁷

¹¹⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 15-19

¹¹⁵ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 19

¹¹⁶ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308, č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“, s. 3

¹¹⁷ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308, č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“. Curriculum vitae Jana Novotného, s. 52

Odbojová skupina „Zvíkováci“ byla od začátku svého vzniku ve styku s píseckou skupinou „Hnutí za Svobodu“, „(...) kamž tato skupina od počátku svého založení a pro spojení s touto skupinou patří.¹¹⁸

Tato partyzánská skupina vykonávala různé nezákonné a sabotážní akce. Například její členové podřezávali sloupy dálkového vedení nebo nalévali vodu do benzínových nádrží německých aut. Velice často docházelo k přímým střetnutím s Němci. Během těchto nebezpečných akcí přišla řada členů tohoto uskupení o život. „Zvíkováci“ byli často pronásledováni a dokonce odhalilo gestapo jejich podzemní kryty. Ty byly vyrabovány. Němci zde našli literaturu, na které byl podpis velitele Jana Novotného. Ten byl později vyslýchán. Na základě výsledku a jeho prohlášení, že uvedený podpis není jeho, byl propuštěn.¹¹⁹

Jan Novotný přežil celou válku a na konci se ke své činnosti v této organizaci vyjádřil. Tenkrát netušil, „že bude mít v době převratové takový úspěch a tolik zdaru. Konečně její ztráty svědčí o tom, že její úkol, v tak nebezpečném úseku, nebyl snadný. Nesrovnávalo by se se ctí opravdového partyzána, aby zveličoval a po případě se vychloubal svými činy. Vytrvat, nespát, nejíst a po případě obětovat i svoji rodinu, to vyžaduje hodně odvahy a sebezapírání.¹²⁰

V tomto vyjádření neuváděl Jan Novotný plané řeči, ale skutečná fakta. Dá se říci, že kvůli vlasteneckému boji obětoval svoji manželku, která později zemřela na následky válečného utrpení. I přes všechny útrapy, které museli členové a jejich velitel v této nesvobodné době prožívat, fungovala s přestávkami až do 25. května 1945.¹²¹

3.2.6 Protektorát a Mirovicko v roce 1943

Rok 1943 byl v historii druhé světové války velice zásadním a zlomovým rokem. Boje na východní frontě se vyvíjely pozitivně ve prospěch Rudé armády. Po porážce Němců u Stalingradu zmobilizoval Sovětský svaz své síly a postupoval směrem na západ. Jejich postup se zastavil u Charkova na východní Ukrajině, kde

¹¹⁸ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308, č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“, s. 4

¹¹⁹ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308, č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“. Dodatek k hlášení zaslanému dne 20. VIII. 1945, s. 16-17

¹²⁰ Tamtéž, s. 18

¹²¹ Tamtéž, s. 18

došlo ke krvavým bojům. Rozhodující pak byla bitva u Kurska v červenci roku 1943, kdy se Sovětský svaz chopil strategické iniciativy a získal tak na východní frontě definitivně převahu.¹²²

K rozhodujícím střetům došlo také v Africe a ve Středomoří. V květnu roku 1943 kapitulovaly německé a italské jednotky v Africe. Tento vývoj boje otevřel cestu spojeneckým armádám k invazi na Sicílii, ostrov byl zanedlouho dobyt. Německá armáda se stáhla na Apeninský poloostrov, kde pak boje pokračovaly.¹²³

Zlom se objevil také v bitvě o Atlantik. Spojencům se povedlo zlomit nebezpečí ze strany německého námořnictva. Obrat nastal také v Pacifiku, když se americké armádě podařilo dobýt a obsadit ostrov Guadalcanal.¹²⁴

3.2.6.1 Zesílení okupační politiky na Mirovicku v roce 1943

Neustále se zhoršující válečná situace a postavení hitlerovského Německa se projevovalo i v protektorátu Čechy a Morava formou násilné okupační politiky. Opět došlo k zavádění mnoha válečných opatření, která se projevovala i v životě obyčejných lidí v obcích na Mirovicku, což opět dokládá mirovická pamětní kniha. V lednu byl proveden soupis měděných střeš, okapných žlabů, bleskosvodů, věcí z bronzu a mosazi. Musela být zapsána a v případě potřeby připravena i pamětní deska mirovického rodáka, básníka Antonína Klášterského, která byla z bronzu. Krém na boty mohli obyvatelé obcí na Mirovicku získat pouze při vrácení prázdných krabiček.¹²⁵

Nejen obyvatelé Mirovicka, ale i celého protektorátu museli mít neustále na paměti prohlášení ministra Emanuela Moravce, který vedl neúnavný boj proti české inteligenci. Prohlásil: „*Nedáme zahubiti národ vrstvou školometů. Bude-li česká intelligence pokračovat ve svých nesmyslech a stane-li se tak pro národ těžkým nebezpečím, nezbude než proti ní zakročiti v zájmu národa. Jeden český dělník, jeden český sedlák se zdravou pracovitou rodinou má pro budoucnost národa mnohem větší*

¹²² Dějepis.com [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/treti-faze-vaiky-1943/>

¹²³ Ústav pro studium totalitních režimů: Konference: Válečný rok 1943 v okupované Evropě a v protektorátu Čechy a Morava [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/valecny-rok-1943>

¹²⁴ Druhá světová válka: 1943 [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1943/>

¹²⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 58

cenu než pět pánů radů, vášností, doktorů, doktorek, obyčejně bezdětných. Nezбудe nic jiného, než se s těmito nenapravitelnými inteligenty vypořádat.“¹²⁶

Poptávka po pracovních silách neustále rostla. Byly vydány příkazy všem ženám, aby se zapojily do válečného hospodářství. Tato povinnost se netýkala žen, které měly dvě děti do 14 let nebo jedno dítě do 6 let. Obyvatelé Mirovicka museli mít neustále na paměti, že kdykoliv bude potřeba, musí být připraveni nastoupit na určenou pozici bez rozdílu, jaká je to práce nebo, kde se nachází.¹²⁷

Obyvatelé na Mirovicku se snažili najít zaměstnání, aby byli kryti před nábořem do Říše. „Každá rodina bezdětná anebo s málo dětmi hleděla zmocit se na přírůstek v rodině. Matka s neopatřenými dítkama byla uchráněna nucené práce. A na děti byly i vyšší přiděly potravin.“¹²⁸

V únoru roku 1943 probíhaly sbírky pro dělníky, kteří byli totálně nasazeni na práci v Říši. Pro tyto totálně nasazené sbírali občané knihy, gramofonové desky a společenské hry.¹²⁹

Na této únorové sbírce se podíleli i žáci mirovické školy. „Pro dělníky české v Říši sebralo žactvo 11 knih, 6 kalendářů. 6 obrázkových časopisů a více pohlednic, které byly dne 5. března zaslány obvodnímu sekretariátu Národní odborové ústředny zaměstnanecké v Písku.“¹³⁰

V květnu roku 1942 došlo k formálnímu založení mimoškolní organizace, která se jmenovala „Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě“. Zahájila však svoji činnost až v březnu roku 1943. Hlavní náplň této organizace měla být tzv. povinná služba mládeže. Kuratorium se zaměřovalo na výchovu mládeže od 10-18 let.¹³¹

¹²⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 58

¹²⁷ Tamtéž, s. 58

¹²⁸ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Ohař. Pamětní kniha obce Ohař. [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=795>, snímek 16

¹²⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 58

¹³⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 20

¹³¹ NEZDAŘIL, Petr. Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě a jeho působení na mládež prostřednictvím časopisů. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D., s. 15-16

„Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě zasahovalo i do každodenního života obyvatel na Mirovicku. V Mirovicích proběhl v únoru roku 1943 soupis mládeže ve věku od 10- 18 let k povinné službě. „*V souvislosti s tímto soupisem vznikají mezi lidem fantastické pověsti, že české děti budou odnímány rodičům a posílány do říšských výchoven. V Mirovicích bylo sepsáno 134 dětí. Jednalo se o přípravné práce pro činnost nově založeného Kuratoria pro výchovu mládeže, jímž měla být česká mládež vychovávána po vzoru „Hitlerjugend“.*“¹³²

V průběhu roku 1943 došlo k rozšíření činnosti kuratoria. Tato organizace šířila říšské myšlenky. V obci Mirovice byli zvoleni pověřenci, kteří měli na starosti vedení této instituce. K této funkci se přihlásil úředník Miloslav Šlapák a absolvent gymnázia Karel Štěpánek, a to z toho důvodu, že tito zvolení pověřenci byli uchráněni od totálního nasazení do Říše. Činnost mirovického kuratoria se zabývala hlavně tělesnou výchovou a ideologickými přednáškami.¹³³

V dubnu roku 1943 bylo provedeno na Mirovicku úřední odebírání krátkých vln z přijímačů. Proběhlo z důvodu znemožnění poslechu zahraničních stanic, obzvláště poslech vysílání z Londýna.¹³⁴

Pamětník Karel Špala vzpomíná, jak byl život v době existence protektorátu nebezpečný a popisuje své zkušenosti s poslechem rádia v době protektorátu Čechy a Morava. „*Pořád se něco dělo. Oni by nás bejvali museli zabít všechny. My jsme chodili poslouchat rádio támhle k panu Tuháčkovi (ukazuje z okna na domek nacházející se na návsi). Tenkrát nikdo rádio pořádně neměl, elektrika tu nebyla. Rádio na baterky měl zrovna Tuháček. Tenkrát se musely z rádia vyndat dlouhé vlny, jenže zase byli odborníci, kteří rádio zprovoznili. Tak jsme se tam scházeli, nikdo nikoho tenkrát neudal, ale kdyby nás bejval někdo udal, tak jsme dopadli špatně. Chodili jsme k němu vždycky večer poslouchat. V radiu mluvil Masaryk, ono stejně nebylo pořádně slyšet, bylo to hrozně potichu. Rádio vydávalo zvuky něco jako „bum bum bum“. Oni pořád Němci říkali, že jsou nepřátelé na ústupu, že zkracují frontu, propagandu měli do poslední chvíle pro své lidi.*“¹³⁵

¹³² Pamětní kniha města Mirovice, s. 58

¹³³ Tamtéž, s. 60

¹³⁴ Tamtéž, s. 59

¹³⁵ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

Tyto vzpomínky pamětníka Karla Špaly dokládá také boješická kronika: „*Občané se scházeli k poslechu zahraničních relací Londýna a Moskvy (...) a šířila se pak naděje ve vítězství české věci mezi ostatní. (...) Nikdy se nic neprozradilo.*“¹³⁶

K odebrání dlouhých a krátkých vln došlo také v obci Ohař na Mirovicku. Jak ale dokládá pamětní kniha této obce, k poslechu rádií docházelo i tak. Obyvatelé si byli vědomi případně až trestu smrti, přesto je ale neodradil. „*Poslech cizího rozhlasu byl zakázán a dlouhé a krátké vlny z rádia odstraněny. Za usvědčení poslechu ciziny hrozil koncentrák. U nás jsme poslouchali, chycen však nebyl nikdo. Díky Bohu. Poslouchali jsme ovšem svého bývalého, ale našeho prezidenta Eduarda Beneše z Londýna. Čekali jsme odtamtud na každou radostnou práci našich zahraničních vojenských jednotek a naši vlády v cizině.*“¹³⁷

V průběhu roku 1943 došlo ke zpřísnění civilní protiletecké ochrany, protože stoupalo nebezpečí leteckých útoků. Došlo k zpřísnění zatemňování a prováděly se jeho kontroly. Dále bylo nařízeno vyprázdnit půdy.¹³⁸ Na konci května se objevilo nařízení, aby na každé půdě bylo: „*50 l vody, tlumič ohně, hák, motyka, lopata, sekera, provaz a písek.*“¹³⁹ V neposlední řadě se budovaly protiletecké kryty ve sklepech.

3.2.6.2 Školství na Mirovicku v roce 1943

Rok 1943 přinesl také mnoho změn a novinek týkající se mirovického školství. I v tomto roce se slavilo několik významných dnů. V březnu se opět připomínalo výročí vzniku protektorátu Čechy a Morava. Ve srovnání s minulými roky si tentokrát žáci vyslechli i slavnostní vysílání školního rozhlasu, v předchozích letech hovořil k žákům pouze učitel či ředitel. Letos nově promluvil prostřednictvím rozhlasu k žákům státní prezident Dr. Emil Hácha, státní sekretář SS Gruppenführer Karl Hermann Frank a ministr školství Emanuel Moravec spolu s generálním referentem Kuratoria

¹³⁶ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 19

¹³⁷ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Obecní kroniky, Ohař. Pamětní kniha obce Ohař. [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=795>, snímek 15

¹³⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 59

¹³⁹ Tamtéž, s. 59

pro výchovu mládeže Dr. Františkem Teunerem. Tyto proslovy byly předneseny na sjezdu kuratoria ve Slaném.¹⁴⁰

Během připomínání si výročí promluvil také třídní učitel, který hovořil o moudrém rozhodnutí Dr. Emila Háchy. „(...) *před 4 lety byly dobrovolně připojeny Čechy a Morava do oblasti Velkoněmeckého prostoru. Vůdce Velkoněmecké říše Adolf Hitler přijal toto rozhodnutí; tím zapojeny byly české země do nového pořádku, jehož nositelem je Říše a Nová Evropa, která přináší českému lidu jen prospěch a lepší život.*“¹⁴¹

Vedle výročí vzniku protektorátu Čechy a Morava se připomínalo ještě několik událostí, opět narozeniny vůdce Adolfa Hitlera. Při této příležitosti vyslechli žáci životopis této významné osobnosti. Vysílání bylo ukončeno národní hymnou Němců a potom Čechů. Podle záznamu z mirovické školní kroniky vyslechli žáci hymny v pozoru se zdviženou pravicí.¹⁴²

Dále došlo k připomenutí smuteční události, a to úmrtí pana zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.¹⁴³

V měsíci dubnu se konalo na mirovické škole přezkoušení žáků z německého jazyka. Tato zkouška měla rozřadit žáky dle jejich jazykových znalostí a byla provedena za účasti okresního školního inspektora. Nařízené přezkoušení proběhlo u žáků, kteří měli v pololetí dostatečnou nebo nedostatečnou. Po provedení přezkoušení bylo celkem 5 žáků přeloženo na obecní školu.¹⁴⁴

V květnu roku 1943 dokonce navštívil místní školu ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec. Mirovickou školu si prohlédl v dopoledních hodinách při své cestě do jižních Čech. Byl se podívat na hodiny českého jazyka, německého jazyka a zeměpisu. Po prohlídce školy odjel společně se svými průvodci do Písku.¹⁴⁵

¹⁴⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 22

¹⁴¹ Tamtéž, snímek 22

¹⁴² Tamtéž, snímek 23

¹⁴³ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 21

¹⁴⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 23

¹⁴⁵ Tamtéž, snímek 23-24

Válka trvala už několik let a stále nekončila. Hitlerovské Německo hledalo zdroje, kde se dalo. Žáci byli povinni sbírat odpadové hmoty, kosti a papír. Do těchto aktivit se musely zapojit i školy na Mirovicku. V měsíci únoru se dokonce konala přednáška o sběru odpadních hmot v Písku na základě nařízení ministerstva školství. Hovořilo se zde o významu sběru odpadových hmot a na závěr byl promítnut film týkající se odpadových hmot. Této přednášky se zúčastnil i mirovický zástupce ředitele a jeden odborný učitel.¹⁴⁶

Od ledna do března nasbíralo 312 žáků mirovické školy celkem 1 642 kg odpadových hmot. V následujících třech měsících nashromáždilo 305 žáků celkem 3 583 kg odpadových hmot. Dále probíhal sběr kostí. Za tuto činnost získávalo žactvo jako odměnu mýdlo.¹⁴⁷

V červnu probíhal sběr starého papíru pod heslem „*Starý papír patří do stoupy*“.¹⁴⁸ Žáci na Mirovicku byli rozděleni do několika skupin a obešli všechny domácnosti. Celkem bylo nashromážděno 464 kg starého papíru. Tento papír byl poskytnut místní papírně.¹⁴⁹

V měsíci září se objevilo nařízení z ministerstva školství týkající se šetření s papírem a byl zahájen další sběr starého papíru pod heslem: „*(...)Pracujeme pro vítězství Velkoněmecké říše.*“¹⁵⁰

Vedle sběru starého papíru, odpadových hmot a kostí se žáci na Mirovicku zapojili do sběru léčivých rostlin a také do nejružnějších sbírek. Účastnili se například sbírky pro Německý červený kříž. V ní vybrali od 180 žáků necelých 580 korun.¹⁵¹

Válka ovlivňovala život žáků a učitelů na Mirovicku mnoha způsoby. Například během prázdnin se zúčastnil mirovický ředitel kurzu protiletectvé obrany v Praze. Další změna se týkala prázdninového pracovního nasazení učitelstva. Na základě výnosu ministerstva školství ze dne 23. června roku 1943 byla omezena

¹⁴⁶ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 22

¹⁴⁷ Tamtéž, snímek 22-25

¹⁴⁸ Tamtéž, snímek 25

¹⁴⁹ Tamtéž, snímek 25

¹⁵⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>, snímek 26

¹⁵¹ Tamtéž, snímek 26

dovolená učitelů v době letních prázdnin na 14 dní, nejvýše na 20 dní. Ve zbývajících dnech pomáhali v zemědělství. Celý pedagogický sbor pracoval po vyčerpání dovolené na žních v rozsahu 4-6 hodin denně. Kromě této výpomoci se zúčastnili 4 pedagogové kurzu protiletectké obrany v Praze.¹⁵²

3.2.7 Protektorát a Mirovicko v roce 1944

Válečná situace na začátku roku 1944 se zdála být pro Spojence slibná. Zvrat, který se objevil v letech 1942 a 1943 na bojištích v Evropě, Asii, Africe a Tichomoří, signalizoval nevyhnutelný konec Osy. V počátečních měsících roku 1944 docházelo k velkým ofenzivním akcím Rudé armády. Tyto válečné operace prorazily německou obranu skoro v celé šíři fronty. Sovětská armáda byla úspěšná, podařilo se jí osvobodit velkou část sovětského území a dostala se až k hranicím předválečného Polska. Později osvobodila poloostrov Krym a přesunula se na území Rumunska, kde docházelo k prudkým bojům.¹⁵³

V průběhu roku 1944 probíhaly také bojové akce na území Itálie. Spojenci se snažili opakovaně prolomit opevnění Gustavovy linie v její nejsilnější části. Tyto pokusy o proražení linie vedly v prvních měsících roku k několika střetům u Monte Cassina. Během těchto válečných operací se spojeneckému vojsku podařilo klášter Monte Cassino dobýt. Dalším cílem angloamerické armády byl Řím. Boje na území Itálie probíhaly až do roku 1945.¹⁵⁴

Počátkem června roku 1944 se vylodily spojenecké síly v Normandii. Po vylodění na plážích v Normandii museli Spojenci překonat německý obranný systém- Atlantický val a poté postupovali do francouzského vnitrozemí. V srpnu 1944 došlo k osvobození Paříže. Postupně se jim podařilo osvobodit Francii, Belgie a Nizozemsko a armáda se objevila až na německých hranicích. Poslední úsilí

¹⁵² DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z:

<https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>, snímek 26-29

¹⁵³ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*: Svazek XV. b, 1938-1945, s. 308-310

¹⁵⁴ HRBEK, Jaroslav. Proč trvala válka až do roku 1945: Problémy spojenecké strategie. In: *Dějiny a současnost* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/5/proc-trvala-valka-az-do-roku-1945-/>

o zvrácení situace ve prospěch hitlerovského Německa se konalo v Ardenách v prosinci roku 1944.¹⁵⁵

V létě 1944 vypukla v jednotlivých obsazených zemích Evropy povstání. Počátkem srpna došlo k povstání ve Varšavě, později ve Francii v Paříži, koncem srpna na Slovensku a počátkem září v Bulharsku. V srpnu se objevila Rudá armáda na Balkánském poloostrově a zanedlouho se zhroutily fašistické vlády v Rumunsku a v Bulharsku. V říjnu pak jugoslávská osvobozenická armáda společně se sovětskou armádou vstoupila do Bělehradu. Odlišná situace probíhala na území Maďarska, které bylo osvobozeno až v roce následujícím.¹⁵⁶

3.2.7.1 Důsledky válečné situace na Mirovicku v roce 1944

Směr okupační politiky na území protektorátu Čechy a Morava se změnil v průběhu roku 1944 důsledkem mezinárodní politické a válečné situace. Po vylodění v Normandii a po vojenských úspěších na východní frontě se začal pomalu rýsovat konec mocností Osy. O těchto válečných operacích se obyvatelé protektorátu Čechy a Morava dozvídali jak z oficiální nacistické a protektorátní propagandy, tak z poslechu zahraničního rozhlasu. Postoje obyvatelstva během tohoto roku však značně kolísaly.¹⁵⁷

V českých zemích se velice radikalizovaly nálady při totálním nasazení ročníku 1924. Německý zbrojní průmysl vyžadoval stále větší počet pracovních sil, proto se v září roku 1943 na jednáních v Berlíně rozhodlo i o osudech lidí narozených v roce 1924. Dělníci z ročníku 1924 se měli zaškolit a po desetiměsíční praxi se vrátit do protektorátního leteckého průmyslu. Od poloviny měsíce září probíhaly lékařské prohlídky a začaly přípravy ročníku 1924 pro pracovní nasazení. Požadovaný počet pracovních sil se však nepodařilo naplňovat. Někteří lidé z tohoto ročníku již pracovali a také se množil strach ze špatných pracovních podmínek. Obyvatelé se snažili dostat z evidence úřadů práce, a to například pomocí fingovaných diagnóz nebo různými nepotřebnými operacemi. Dále také stoupal počet těhotných žen. Těmito způsoby se

¹⁵⁵ *Dějepis.com* [online]. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: [http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-
valky-1944-kveten-1945/](http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-valky-1944-kveten-1945/)

¹⁵⁶ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*: Svazek XV. b, 1938-1945, s. 311

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 372

vše protahovalo a první transporty odjely až v lednu roku 1944, ačkoliv se tak mělo stát již v říjnu roku 1943.¹⁵⁸

Totální nasazení ročníku 1924 se promítlo i do každodenního života běžných obyvatel na Mirovicku. Dokládá to zápis z plíškovické pamětní knihy. V březnu roku 1944 probíhaly prohlídky mladých lidí, kteří se narodili v roce 1924. Když byly tyto osoby uznány za schopné práce a nechyběly by ani v hospodářství dané rodiny, byly odeslány úřady práce „na přeškolení“ do nejrůznějších míst Říše. „(...)Aby se tam dilem germanisovali, anebo tam za strádání všeho druhu na zdraví utrpěli, aby tak Český život byl vyhlazován. Tak bylo během 3 dnů odtransportováno z našeho blízkého i vzdálenějšího okolí několik vlaků. Mnoho těchto mladých lidí bylo odvezeno až do Casselu, blíže franc. hranic na práci do továren.¹⁵⁹ Z tohoto zápisu z kroniky můžeme také vyčíst, co si místní lidé o totálním nasazení mysleli a jaké nálady tu panovaly.

V průběhu celého roku 1944 se v důsledku válečné situace stále zvyšovaly ceny. Mnohé potraviny nebyly k dostání. Stále více zde fungoval „černý trh“, kde si lidé přikupovali potraviny na černo za několikanásobně vyšší ceny. Například vysoké kožené boty pro muže, které před válkou stály 120 korun, tak v roce 1941 stály 780 korun. Tato cena však neustále narůstala a v roce 1944 stály už neuvěřitelných 7 000 korun. Jeden kilogram cukru stál 200 korun. Například se prodávaly také sušené houby, za jeden kilogram bylo možné dostat 300 korun. Velký zájem byl však o kuřivo, nejvíce o cigarety.¹⁶⁰

Ve většině kronik obcí na Mirovicku se objevují informace týkající se výměny cigaret za potraviny. Cigarety byly totiž skvělým výměnným artiklem.¹⁶¹

3.2.7.2 Letecká válka nad protektorátem

V květnu roku 1944 začala nad protektorátem Čechy a Morava letecká válka. Spojenecké letectvo započalo útoky proti německému petrochemickému průmyslu.

¹⁵⁸ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*: Svazek XV. b, 1938-1945, s. 203

¹⁵⁹ SOKA Písek: Sběrka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 117

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 117-121

¹⁶¹ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 152

Úřady usilovaly o snížení případných ztrát hlavně mezi mladými a dětmi. Byly určeny právní předpisy, jak se chovat při leteckém náletu.¹⁶²

Tyto předpisy se objevovaly v menším množství již od roku 1939 i v obcích na Mirovicku. Jak už bylo výše uvedeno, byly zde například organizovány protiletecké hlídky, které začaly od roku 1939 a v roce 1943 byly posíleny. Od roku 1940 byly pravidelně poučovány i děti v mirovické škole. V roce 1943 se dokonce někteří učitelé a ředitel z mirovické školy zúčastnili kurzu protiletecké obrany v Praze.

Tuto leteckou válku zaregistrovali a zanedlouho pocítili na vlastní kůži i obyvatelé na Mirovicku. Dne 21. července v roce 1944 se v poledních hodinách objevila spojenecká letadla. Ta pak shodila nedaleko obce Pohoří na vrchu Křemenice pumy do polí. Na těchto místech zůstaly velké jámy, které měly nálevkovitou podobu. Některé pumy, které se tam nacházely, zůstaly nevybuchlé. U těchto pum byly zřízeny hlídky, aby nedošlo k zbytečnému neštěstí. Na zahlazování děr byli povoláni obyvatelé z obcí na Mirovicku.¹⁶³

Tuto událost dokládá listina Okresního úřadu v Písku, která byla odeslána Obecnímu úřadu v Čimelicích dne 1. září roku 1944. „*Na základě rozhodnutí p. Oberlandrata v Klatovech ze dne 28. 7. 1944 dlužno trychtýře způsobené shozem bomb dne 21. 7. t. r. u obce Pohoří odstraniti svépomocí a sousedskou výpomocí. Při poradě konané dne 5. 8. t. r. v Mirovicích za přítomnosti pp starostů z obcí ležících Pohoří nejbližše bylo rozhodnuto, že zarovnávací práce musí býti do konce října t. r. skončeny.*“¹⁶⁴

Dle této úřední listiny bylo na místě napočteno celkem 130 trychtýřů. Na těchto zahlazovacích pracích se podílelo celkem 11 obcí z nedalekého okolí. Nejvíce osob bylo povoláno z Kakovic, Pohoří, Mirovic a Čimelic.¹⁶⁵

O shoení bomb na Křemenici u Pohoří se v dubnu roku 1959 zajímal pamětník a historik Jan Toman, který vyzpovídal mirovického občana Josefa Zelinku. Ten vzpomínal na shoení bomb z července roku 1944 a zároveň ukazoval střešinu z jedné letecké bomby. Tento výbuch byl slyšet i v Mirovicích, které jsou přibližně

¹⁶² UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*, s. 207

¹⁶³ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 119

¹⁶⁴ SOKA Písek: Archiv obce Čimelice, 1942-1945, kartón č. 2, sign. IV/ 1c -76

¹⁶⁵ Tamtéž.

vzdáleny od tohoto místa 4 kilometry. Jedno z letadel shodilo přes 100 bomb na Křemenici u Pohoří, pravděpodobně si ulehčovalo. Ze shozených bomb nevybuchly asi 3 kusy. „Nevybuchlé bomby byly pak označeny v místech jejich zaboření do země červenými praporky a pyrotechnici je pak zneškodnili. Asi po 14 dnech byla vypravena pomocná brigáda za vedení Ing. Jos. Pacovského z Mirovic s lopatami a motykami. V neděli ráno směrem po minické cestě přes Slomínek a Minice, kdež pak v místě dopadu pum na poli byly zahazovány krátery/jámy/ vzniklé explozí těchto bomb. Při tom bylo nalezeno několik takovýchto střepin granátových, z nichž jedna je tato. Pracovní brigáda čítala asi 70-80 lidí.“¹⁶⁶

Svržené pumy nikoho naštěstí nezranily, pouze zabily koně místního občana z nedaleké obce. Majitelé poničených polí dostali od státu peněžní náhradu.¹⁶⁷

Lidé byli vděční, že se tato událost odehrála v poledních hodinách, takže byla většina obyvatel doma. Bomby zasáhly také nedaleký les. Výbuchy poničily silné kmeny a do stromů se zasekaly střepiny z pum. Lidé z okolí se pak na tyto následky chodili dívat.¹⁶⁸

Na podzim roku 1944 se na Mirovicku přelety spojeneckých letadel stupňovaly. Velká část letadel přelétala přes Mirovicko. Mnohdy byly slyšet výbuchy ze vzdálenějšího okolí. Když se letadla vracela, tak odhazovala na pole prázdné plechové nádrže od benzínu. Většinou byly shazovány u Mirovic nebo u obce Ostrovec. Tyto události popisují kroniky jednotlivých obcí na Mirovicku.¹⁶⁹

Několik letadel také přelétávalo například přes obec Boješice. Stávalo se tak hlavně v noci a letadla velice často také shazovala letáky. Tyto tiskoviny pak ráno hledaly děti po polích, následně se pak rozšířily mezi obyvatelstvo. Vedle letáků shazovala také prázdné nádrže od benzínu.¹⁷⁰

¹⁶⁶ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 39, inv. č. 1010. Výpovědi pamětníků

¹⁶⁷ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Obecní kroniky, Mišovice. Kronika obce Mišovic - Minic a Kakovic I. [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=200282>, snímek 32

¹⁶⁸ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 119-120

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 122

¹⁷⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 19

Tyto záznamy z obecních kronik dokládá pamětník Luděk Zeman, který vzpomínal na to, jak letadla nádrže shazovala. „*Letadla měla přídavné nádrže, když nádrž vypotřebovala, tak tyto hliníkové nádrže shodila na zem. Obyvatelé Mirovic potom z toho měli zásoby benzínu. My jsme jako děti v těchto prázdných nádržích potom jezdily na vodě. Nádrž byla třeba na 400-500 l benzínu. Tento benzín byl letecký, takže velmi kvalitní. Místní lidé měli povinnost přivést prázdné nádrže na radnici. V nádržích zbylo třeba ještě takových 20-50 l benzínu.*”¹⁷¹

Dne 25. července vydal Adolf Hitler výnos o totálním válečném nasazení, který odpovídal na válečnou situaci následujícího „horkého léta“. Na začátku tohoto výnosu se píše, že válečný stav přiměl hitlerovské Německo k vyčerpání všech sil pro zbrojní průmysl. Tento výnos se týkal i protektorátu Čechy a Morava. V srpnu pak vydal K. H. Frank několik opatření týkajících se totálního nasazení. Ta do konce roku 1944 narůstala. Dotkla se například všech hospodářských oblastí a i školství.¹⁷²

Tato nařízení se opět promítla i do života obyvatel na Mirovicku a dotkla se například zemědělců a učitelů. V září v roce 1944 byli k práci nasazeni někteří mirovičtí učitelé. Další vlna nasazování učitelů přišla v říjnu, kdy probíhaly jejich lékařské prohlídky. Tehdy byl nasazen například i mirovický učitel a kronikář Jan Toman, který byl přidělen do Hrádku u Rokycan. Většina nasazených učitelů se vrátila do konce roku 1944, ostatní zůstali v nasazení až do dubna roku 1945.¹⁷³

Tuto informaci týkající se Jana Tomanu dokládá tzv. „Příkazovací výměr z úřadu práce ve Strakonici“, který byl sepsán 23. října v roce 1944. Nařizoval, aby se Jan Toman dostavil 26. října tohoto roku na Úřad práce do Strakonic. Později byl vydán ještě jeden příkaz týkající se pracovního nasazení, který Janu Tomanovi přikazoval, aby se 3. listopadu znovu dostavil do Strakonic. Měl se zúčastnit prací od 3. listopadu až do konce války. Nakonec byl však ze zdravotních důvodů 9. listopadu propuštěn a směl se tak navrátit do učitelské profese na mirovické škole. Toto

¹⁷¹ Výpověď pamětníka Luděka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích. Luděk Zeman byl synem mirovického obchodníka B. Zemana. Bedřich Zeman se účastnil květnových událostí na Mirovicku.

¹⁷² GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*: Svazek XV. b, 1938-1945, s. 374-375

¹⁷³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 69

rozhodnutí o propuštění Jana Tomana z pracovního nasazení vydal písecký školní inspektor.¹⁷⁴

V prosinci roku 1944 byli starostové v obcích na Mirovicku nuceni pro pracovní úřady vybrat muže ze zemědělství, kteří se narodili v letech 1919 – 1927. Tyto muži by byli posláni na zákopové práce na území Slovenska či Rakouska.¹⁷⁵

Dále byl koncem roku vydán rozkaz odvést na zákopové práce potřebné nářadí. „V Mirovicích bylo odevzdáno 28 krumpáčů, 177 lopat, 34 rýčů.“¹⁷⁶ Nářadí však nakonec v obci zůstalo.

Válečná situace na území protektorátu Čechy a Morava v průběhu roku 1944 ovlivňovala i protektorátní školství. Při druhé vlně totálního nasazení ve druhé polovině tohoto roku byli do válečného průmyslu nasazení kromě učitelů i starší práce schopní studenti. Válečný stav se týkal i mladších žáků. Vyučování bylo neustále přerušováno z důvodu nedostatku paliva, proto byly často vyhlašovány tzv. „uhelné prázdniny“ nebo byly školy zabírány pro válečné účely.¹⁷⁷

3.2.7.3 Školní a kulturní život na Mirovicku v roce 1944

Válečné poměry tohoto období se opět promítly i do školního života obyvatel na Mirovicku. Z důvodu nedostatku paliva bylo na školách přerušováno vyučování. V pohořské škole měli palivo pouze do Vánoc, paliva bylo v protektorátu Čechy a Morava velice málo. Další dodávky paliva pro školy byly až do odvolání úřady zakázány. Místo pravidelného vyučování si žáci docházeli do školy pro domácí úkoly. Konali tak jednou týdně. V prvních měsících roku 1945 byla pak školní budova zabrána pro uprchlíky z východu.¹⁷⁸

Podobná situace nastala i na čimelické škole, kde vyučování probíhalo až do Vánoc roku 1944. Přesto bylo několikrát přerušeno. Například od konce listopadu

¹⁷⁴ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 1, inv. č. 12. Pracovní knížka a doklady o totálním nasazení

¹⁷⁵ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106 Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 123

¹⁷⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 69

¹⁷⁷ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. a, 1938-1945*, s. 548

¹⁷⁸ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOKA Písek, Školní kroniky, Pamětní kniha obce Pohoří [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=90099>, snímek 18

do 18. prosince, kdy v jedné učebně školy bylo ubytováno 22 německých vojáků. Ti měli za úkol postavit telefonní linku od obce Pohoří k obci Cerhonice.¹⁷⁹

Později bylo pravidelné vyučování zastaveno úplně, protože školní budova byla vyhrazena pro německé uprchlíky.¹⁸⁰

Obdobný stav v důsledku válečné situace nastal i na mirovické škole. Na svůj školní život vzpomíná pamětník Luděk Zeman: „*My jsme chodili normálně do školy až do ledna 1945. No chodili, tenkrát byl problém, protože už nic nebylo k dostání, tak taky nebylo žádné uhlí, protože všechno uhlí šlo na průmysl. Tenkrát se vše ještě honilo párou, tak uhlí šlo všechno kvůli frontě, kvůli vojákům na průmysl. Tak se netopilo a my jsme si chodili dvakrát týdně pro domácí úkoly. Byli jsme tam třeba 2- 3 hodiny, kantoři nám udělali „výcuc“, co se jako máme učit a šli jsme zase domů. Takto to probíhalo do ledna, kdy jsme chodili do mirovické školy. A od ledna, jsme už nechodili ani do školy, protože už tam byli uprchlíci.*“¹⁸¹

Přes složitou válečnou situaci žili mirovičtí obyvatelé celkem bohatým kulturním životem. Stále zde fungoval divadelní spolek. Vedle divadla se pravidelně promítaly filmy, dokonce až čtyřikrát do týdne a sál byl skoro vždy vyprodaný. Program filmů se měnil dvakrát do týdne. Hrály se filmy české i německé, výběr nebyl velký, přesto mirovičtí obyvatelé zhlédli mnohá mistrovská česká a německá díla. Tato díla si však neodpustila jisté propagandistické zabarvení. V červenci došlo k omezení kulturní činnosti, přesto bylo toto sedmiměsíční období velice bohaté a hrálo důležitou roli v životech mirovických obyvatel, kteří si i v těchto pohnutých válečných dnech našli čas sami na sebe.¹⁸²

Dokonce v těchto pohnutých dobách s oblibou také navštěvovali místní fotbalová utkání. Tuto „fotbalovou horečku“ v Mirovicích popisuje mirovická pamětní kniha. „*Pro druh tohoto sportu se „zřfandilo“ mnoho lidí. Nastaly neobvyklé návaly na zápasy, hluk (řev) při padnutí brance bývalo v nedělích slyšet mnoho km za Mirovice (sám jsem to jednou slyšel až k Touškovu) a na zápasy přijížděli četní dospělí*

¹⁷⁹ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 154

¹⁸⁰ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Školní kronika Základní odborné školy rolnické Čimelice [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1180>, snímek 20

¹⁸¹ Výpověď pamětníka Luděka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

¹⁸² Pamětní kniha města Mirovice, s. 66-67

z okolních vesnic. Nakupovali se za značné obnosy cizí hráči (3 až z Berouna), takže z Mirovic hrála v jedenáctce jen asi polovina hráčů.“¹⁸³

Na rok 1944 nemůžeme tedy v obcích na Mirovicku pohlížet pouze černobíle, ale ocenit, že i v době okupace si mirovičtí obyvatelé našli čas na kulturní či sportovní život. Na příkladech těchto obcí můžeme vidět, jak se lidé semkli a navzájem si pomáhali, i když byl ve vzduchu neustále přítomen přízrak strachu z toho, co se bude dít dál a jak tato situace dopadne.

3.2.8 Protektorát a Mirovicko v roce 1945

Na počátku roku 1945 se začaly stále častěji objevovat názory, že hitlerovské Německo nemůže vyhrát válku. Rok 1945 byl ve znamení generální ofenzivy Spojenců a také došlo k jednáním na Krymu.

V únoru 1945 se konala v Jaltě na Krymu konference Velké trojky, kterou tvořili F. D. Roosevelt, W. Churchill a J. V. Stalin. Již v říjnu roku 1944 jednal W. Churchill s J. V. Stalinem o stanovení sfér vlivu při osvobození. Několik otázek však zůstalo nedorozuměno. Ty se tak staly tématem Jaltské konference. Jednalo se zde například o Polsko. Dále zde byly stanoveny demarkační linie. Hlavním tématem jednání však bylo Německo. Velká trojka měla jasný cíl – porazit Německo. Bylo zde dohodnuto rozdělení Německa do čtyř okupačních zón. Dále se zde řešila otázka reparací a v neposlední řadě bylo dohodnuto, že dojde ke svolání Organizace spojených národů.¹⁸⁴

V počátečních měsících roku 1945 byla armáda hitlerovského Německa stále více zatlačována ze všech stran. Na Apeninském poloostrově byly vedeny boje až do května roku 1945. Poté, co Spojenci osvobodili severní Itálii, zajali a popravili italští partyzáni B. Mussoliniho.¹⁸⁵

Po potlačení ofenzivy v Ardenách se spojenecká armáda vydala směrem k Rýnu. Dne 7. března 1945 překročili američtí vojáci most u Remagenu a později se setkali na Labi u Torgavy s Rudou armádou. Už od února 1945 se příslušníci Rudé armády nacházeli několik desítek kilometrů od Berlína, kde se chystali na berlínskou

¹⁸³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 68

¹⁸⁴ *Dějepis.com* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: [http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-
valky-1944-kveten-1945/](http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-valky-1944-kveten-1945/)

¹⁸⁵ *Druhá světová válka: 1945* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1945/>

operaci. Adolf Hitler 30. dubna 1945 spáchal sebevraždu. Na počátku května 1945 byl dobyt Berlín a na budově Říšského sněmu v Berlíně byla vztyčena sovětská vlajka. Dne 7. května byla podepsána bezpodmínečná kapitulace ve francouzské Remeši. Na Stalinovu žádost byla znovu opakována 8. května 1945 v Berlíně. Kapitulace pak vešla v platnost minutu po půlnoci 9. května 1945.¹⁸⁶

Vývoj na válečných frontách na přelomu let 1944 a 1945 začal znepokojovat představitele okupační moci v protektorátu. Důkazem toho je K. H. Frank, který musel v protektorátu Čechy a Morava řešit nálady a znepokojení obyvatel. Jednotlivé místní služebny gestapa mu posílaly zprávy o situaci v obcích. Tato oznámení ukazovala, že se obyvatelé protektorátu aktivně zajímali o události na východní frontě. Dále se také množily zprávy o různých sabotážních akcích. Na tuto situaci reagoval K. H. Frank změnami v protektorátní vládě. Došlo k výměně Jaroslava Krejčího ve funkci předsedy vlády. Na jeho místo nastoupil ministr vnitra Richard Bienert. Tato opatření však napětí nesnížila. Situace se stále více vyhrocovala v souvislosti s přibližováním se front a s růstem odbojové činnosti. V únoru 1945 vydal K. H. Frank pokyny složkám civilní okupační správy, jak postupovat v případě ohrožení protektorátu. Tyto směrnice se týkaly vystěhování německého obyvatelstva kromě mužů ve věku mezi 16-60 lety, kteří jsou schopni boje. Dále obsahovaly například likvidační opatření průmyslových zařízení a mnohé další body. Tyto pokyny byly plánovány již od konce roku 1944, ale z důvodu rychlého běhu válečného stavu nemohly být aplikovány v plném rozsahu. Již v lednu 1945 došlo k dobrovolné i násilné evakuaci německých civilistů ze Slezska.¹⁸⁷

3.2.8.1 Letecká válka nad protektorátem v roce 1945

Zanedlouho se objevil další činitel, který ovlivňoval hospodářství, dopravu a mysl obyvatel protektorátu. Jednalo se o nálety spojeneckých bombardovacích svazů a o nálety „hloubkových stíhačů“. V průběhu roku 1945 se stupňovaly počty náletů a následky stále více dopadaly i na civilní obyvatelstvo.¹⁸⁸

¹⁸⁶ *Dějepis.com* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: [http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-
valky-1944-kveten-1945/](http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-valky-1944-kveten-1945/)

¹⁸⁷ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. b, 1938-1945*, s. 501-509

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 509-513

Z mnoha leteckých útoků na území protektorátu Čechy a Morava bych připomenula únorový nálet na Prahu. Zmínku o tomto náletu nalezneme i v mirovické pamětní knize.

O letecké válce na Mirovicku a o náletu na Prahu se zmínil i pamětník Karel Špala: „*My měli pole u Boješic, říkalo se tam „Pod Šiberou“.* V únoru 1945 přistál na našem poli německý stíhač, pravděpodobně ho Američani doháněli. Stíhač přistál na břichu, asi 300 nebo 400 metru jel po břiše. Němci pak ve vsi sháněli koně, aby ho vytáhli ven. Ono jim to nešlo (směje se), tak sháněli „Ochs“ „Ochs“ – voly. Voly to už vytáhli, my jsme potom museli tu obrovskou jámu zavázat. Pak ještě jedno cvičné letadlo spadlo u lesa Háj v Mirovicích. Němci obě letadla odklidili, křídla odmotovali a přivezli vše na boješickou náves. Poté vše v jeden den odvezli do Prahy. Druhý den byl pak nálet na Prahu, tenkrát tudy letěl svaz letadel, kdyby tam bývali Spojenci ta letadla viděli, tak je možné, že sem ještě něco shodili. Otázka je, jestli by tedy z té výšky poznali, že se jedná o německý stíhač a cvičné letadlo, protože měli odmontovaná křídla.¹⁸⁹

Vedle náletů se tento stav ještě zhoršoval s příchodem uprchlíků, kteří přecházeli z míst zničených nálety. Byli to například utečenci z Rumunska, Maďarska, Polska a Slezska.¹⁹⁰

K. H. Frank oznamoval, že je potřeba německé uprchlíky ubytovat: „*Protektorát Čechy a Morava musí okamžitě v důsledku vojenské situace na východě přijmout 50 tisíc německých uprchlíků, přičemž je třeba počítat s nárůstem nejméně na dvojnásobek. Měli být umístěni v okrajových severních a jižních okresech protektorátu.*“¹⁹¹

3.2.8.2 Němečtí uprchlíci - „národní hosté“ na Mirovicku

Tyto problémy vzniklé v důsledku válečné situace musely řešit i obce na Mirovicku. V roce 1945 byl stav uhelných zásob kritický. Zásoby uhlí byly odvezeny ze škol a byly převáženy do průmyslových závodů. Koncem ledna byly

¹⁸⁹ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

¹⁹⁰ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. b, 1938-1945*, s. 513-514

¹⁹¹ Tamtéž, s. 514

z důvodu nedostatku uhlí, lokomotiv a vagónů zrušeny rychlíky a spěšné vlaky. Pokud chtěl někdo cestovat více jak 75 km daleko, potřeboval k tomu speciální povolení.¹⁹²

Počátkem roku 1945 musely obce na Mirovicku řešit také problémy týkající se ubytování německých uprchlíků.

Z pověření Říše vydalo německé okresní hejtmanství nařízení, které se týkalo, připravit čimelické školy pro ubytování německých utečenců z východního Slezska. Jednalo se o obyvatele z evakuovaných měst, jako byla například Vratislav, Ratiboř, Opava či jiná města Říše. Pro tyto účely bylo vyhrazeno 5 učeben. Nábytek z nich byl shromážděn v jedné třídě. 4 třídy byly uzpůsobeny pro spaní na náklady obce Čimelice a jedna třída v přízemí sloužila jako kuchyně pro společné stravování. Na začátku druhého únorového týdne přijel na nádraží v Čimelicích speciální vlak s transportem uprchlíků, kteří byli evakuováni před postupující sovětskou armádou. Z čimelického nádraží byli utečenci přepravováni povozy k ubytování do Pohoří, Starého Sedla, Smetanovy Lhoty, Mirotic a Radobic. Ve škole v Čimelicích bylo ubytováno celkem 120 osob. Jednalo se o 6 mužů, 52 žen a o 62 dětí ve věku do 15 let. Nálady mezi utečenci byly celkem pozitivní a nezlomené. Chovali se hrdě a nezlomeně, ještě stále věřili ve vítězství hitlerovského Německa.¹⁹³

Podobná situace nastala i v Pohoří. Místní škola měla palivo pouze do Vánoc, tak školní úřady vydaly nařízení, která se týkala rušení pravidelného vyučování. Žactvo si chodilo jednou za týden pro domácí úkoly. Od 18. ledna do 8. února tomu tak bylo každý čtvrtek. V polovině února vydal školní úřad v Písku nařízení, které oznamovalo vedení školy a obecnímu úřadu, že místní škola bude zabrána pro ubytování utečenců z východu. Bylo potřeba připravit budovu školy pro uprchlíky z Horního Slezska, z kraje Opolí a Svídnice. Koncem února roku 1945 dorazilo do obce celkem 67 uprchlíků. Šlo o dva válečné invalidy ve věku 45 a 82 let. Dále se jednalo o ženy s dětmi. V pohořské škole proběhly úpravy, aby zde mohli přebývat uprchlíci. Ze dvou tříd se vytvořily noclehárny. Z dalších tříd byl vytvořen sklad potravin a kuchyně pro hromadné stravování. Od této chvíle si žáci nemohli chodit pro úkoly do školy, proto byl požádán majitel pohořského hostince o pomoc. Karel Pohořský pro školní účely vyklidil sál místního hostince, vznikla tak zde učebna

¹⁹² Pamětní kniha města Mirovice, s. 74

¹⁹³ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 160

pro žáky. Od 20. února si chodilo žactvo pro úlohy do sálu hostince. Tato setkání se konala tak třikrát týdně. Tímto způsobem probíhala výuka a přerozdělování úkolů až do konce března tohoto roku. Po velikonočních prázdninách nastaly opět změny ve vyučování. V průběhu měsíce dubna probíhalo střídavé vyučování jednotlivých tříd, které se konalo každý den po celý měsíc duben.¹⁹⁴

Tento scénář se opakoval také v Mirovicích. Poté, co Rudá armáda pronikla do Horního Slezska, začali odtud do českých zemí proudit utečenci. Tato evakuace byla v některých případech nucená a v jiných případech prchali lidé dobrovolně. Tito uprchlíci absolvovali dlouhou cestu, často šli několik stovek kilometrů sněhem. Používalo se pro ně označení „národní hosté“. Koncem ledna roku 1945 byl vydán rozkaz, který se týkal vyklizení a přípravy školy pro „národní hosty“. První únorový den tohoto roku přijel na mirovické nádraží transport, který čítal asi 300 osob. „Národní hosté“ přijížděli z nejrůznějších míst Říše, většinou z Vratislavi či Katovic. Tento transport tvořili hlavně ženy a malé děti, dále také muži pod 16 nebo nad 60 let a invalidé. Správou uprchlického tábora byli pověřeni učitelé a ředitel mirovické školy. Každý „národní host“ byl zanesen do lístkové kartotéky.¹⁹⁵

Mirovická pamětní kniha popisuje chování „národních hostů“. Dále se zde můžeme dočíst o tom, jak byli přijati mirovickým obyvatelstvem. „(...) *Jen německá a polská míchanina. Mnoho jmen polských a českých. Nálada nezlomená, hrdé německé sebevědomí, důsledné užívání nacistického pozdravu „Heil Hitler“, okázalé nošení stranických odznaků a vyznamenání. Úplně chladné přijetí domácím obyvatelstvem, nevšímavé chování k nim. Brzy začali uprchlíci po městě a okolních vesnicích žebrať a projevovaly se krádeže (hlavně drůbeže). Děti uprchlíků drzé, neukázněné a hrozně rozpustilé.*“¹⁹⁶

Tyto události, které se děly v Mirovicích, dokládá pamětník Luděk Zeman, který v roce 1945 chodil do třetí třídy a navštěvoval místní školu. „*Tenkrát nebylo vyučování, my jsme nechodili do školy, protože ve škole byli „národní hosti“. Uprchlíci, kteří utíkali před frontou, bydleli ve školní budově. My jsme do školy nechodili. Ve škole byl chvíli lazaret, pak tam byli uprchlíci a úplně na konci tam byli*

¹⁹⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Pamětní kniha obce Pohoří [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=90099>, snímek 18-19

¹⁹⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 74

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 74-75

*nějací vojáci. My jsme si chodili dvakrát týdně pro domácí úkoly, co je dnes pošta. Nahoře byla velká zasedací síň, dříve to bývala hospodářská záložna nebo jsme chodili na národní výbor, co je dnes svatební síň. Tam jsme se museli střídat po dvou hodinách, například dopoledne chodily větší děti a my chodili až před polednem.*¹⁹⁷ Z výpovědi pana Zemana si můžeme představit, jak vypadalo školství na počátku roku 1945 v obci Mirovice. Jak zasahovala válečná situace do všech sfér života obyčejných lidí na Mirovicku.

Koncem února roku 1945 přišly další vlny uprchlíků do Mirovic. Bylo potřeba řešit problémy týkající se ubytování. Protože mirovická škola měla již naplněnou kapacitu, museli být utečenci ubytováni v nedalekých obcích. Přibližně 50 osob našlo azyl v hostincích v Letech a přes 55 osob bylo ubytováno v Myslíně. Něco přes 60 uprchlíků našlo ubytování v pohořské škole, jak už bylo zaznamenáno výše. Několik desítek osob bylo ubytováno v nedalekých Boješicích.¹⁹⁸

Na základě rozkazu německých úřadů v Písku byli do Boješic přesunuti němečtí uprchlíci z Horního Slezska. Ubytováni byli v místním hostinci, který patřil Vojtěchu Ledínovi. Na počátku je museli vyživovat boješičtí hospodáři. Tímto způsobem byli živeni do té doby, než pro ně byla zajištěna společná kuchyně s nově zakoupeným kotlem. Od místních hospodářů dostávali hlavně bramborovou polévku. Obec jim pak nechala postavit dřevěnou boudu, kde si mohli prát prádlo a také se mýt. Tato dřevěná bouda se nacházela před hostincem. Boješická kronika se zmiňuje o vztahu mezi místními obyvateli a uprchlíky. Soužití bylo celkem klidné, „národní hosté“ neudržovali s místními lidmi žádné kontakty a ani je nijak neobtěžovali. Na konci měsíce dubna roku 1945 byli převezeni přes Písek do Dolního Rakouska.¹⁹⁹

Dne 25. února 1945 přišla do Mirovic další vlna utečenců. Uprchlíci z tohoto transportu byli ubytováni ve Starém Sedle, v Boješicích a necelých 100 osob našlo azyl v Mirovicích.²⁰⁰

V Mirovicích došlo k uvolnění některých ubytovacích míst. Důvody uvolnění popisuje mirovická pamětní kniha: „(...)94 jich zůstalo v Mirovicích, protože se zde

¹⁹⁷ Výpověď pamětníka Luďka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

¹⁹⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 75

¹⁹⁹ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Treboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>, snímek 20

²⁰⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 75

*částečně uvolnilo místo po těch, kteří na vlastní pěst odjížděli k příbuzným i do Říše, někteří byli odvoláni úředně a několik jich už také zde a v písecké nemocnici zemřelo. Fluktuující stav mirovického lágru činí nyní kolem 510 osob.*²⁰¹

Tento stav bylo potřeba operativně řešit, protože počet uprchlíků neustále rostl. Na základě rozkazu okresního úřadu bylo nařízeno, aby byli utečenci ubytováni v soukromých bytech. Toto řešení provázely neustále řeči a nepříjemnosti. Nejvíce „národních hostů“ se hromadilo u místní školy a na náměstí.²⁰²

Vedle Mirovic, Boješic, Čimelic či Pohoří musely ubytovací problémy uprchlíků řešit i další obce na Mirovicku. Uvedla bych například obec Svučice²⁰³, kde byli „národní hosté“ z Brna ubytováni v sálech zdejších hospod. Obecně se jednalo hlavně o ženy a děti. Místní obyvatelstvo jim poskytovalo stravu a palivo.²⁰⁴

Obce na Mirovicku neřešily v roce 1945 pouze problémy s uprchlíky, ale také například potíže s železniční dopravou. Přibližně v polovině měsíce března tohoto roku došlo k prodloužení a rozšíření nádraží v Mirovicích. Vlaková doprava byla přetěžována. Bylo potřeba rozšířit větší nádraží z Příbrami až do Písku, protože soupravy vlaků byly příliš dlouhé. Mirovické nádraží bylo rozšiřováno směrem na západ. Z důvodu jeho rozšiřování, musely být obětovány některé zahrady místních obyvatel, které se nacházely v blízkosti nádraží a tratě. Nádraží mělo být prodlouženo k přejezdu u obce Plíškovice. Těchto prací se zúčastnili „totálně nasazení“ z Plzeňska a Příbramska. Tito dělníci byli ubytováni po hostincích v obcích Horosedly a v Horních Nerestcích. Předpokládali, že bude práce dokončena do třiceti dnů.²⁰⁵

Vedle Horosedel a Horních Nerestců byli tyto pracovníci ubytováni i v nedalekých Plíškovicích. Přebývali v místním hostinci a někteří byli ubytováni v domácnostech. Pracovalo se několik týdnů, přesto stavba nebyla dokončena a práce byla přerušena. Dělníci odjeli domů.²⁰⁶

²⁰¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 75

²⁰² Tamtéž, s. 75

²⁰³ Svučice je malá vesnice, která patří pod obec Mišovice. Nachází se v okrese Písek a leží necelých 6 km od městečka Mirovice. Žije zde okolo 80 obyvatel. První písemná zmínka pochází z roku 1088.

²⁰⁴ DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Svučice.

Pamětní kniha obce Svučice [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1009>, snímek 79

²⁰⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 76

²⁰⁶ SOkA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí, s. 124

V průběhu roku 1945 se situace stále více vyhrocovala. Potíže, které přinášel válečný stav, měly rostoucí tendenci. Letecký tlak Spojenců se neustále zvyšoval a protektorát Čechy a Morava byl vystavován stále většímu nebezpečí. I obce na Mirovicku zažily nálety na vlastní kůži. Od konce března a hlavně během měsíce dubna se začaly množit přelety anglo-amerických letadel. Na konci měsíce března zaútočili hloubkoví letci na vlaky stojící na nádraží v Březnici²⁰⁷. Tento útok přinesl i několik obětí.²⁰⁸

Situaci v obci dokládá mirovická pamětní kniha. Každý den, hlavně během poledne, přelétávali nad krajem „hloubkoví stíhači“, kteří útočili na vlaky. Cestování v této době byl obrovský risk. Obyvatelé Mirovic už tak lehkovážně nepozorovali cizí letadla, ale začali se raději ukrývat. Chaos v obci rostl. Občané byli nejistí a pochybovali o budoucnosti. Po státní silnici prchali Němci. Z mirovického lágru odjížděli uprchlíci. „Národní hosté“ jsou neklidní, podráždění a napjatí. Neví, co s nimi bude, postupně se o ně přestaly starat jednotlivé obce.²⁰⁹

Podobný stav se objevoval i nedalekých Čimelicích: *„Denně – zvláště v noci – proudí Čimelicemi na všech možných vozidlech nebo pěšky s ranci a kufry houfy Němců směrem na Strakonice a Vimperk. Je to jediná ústupová cesta do Bavor. Povozy mají opleteny chvojím, aby nebyly znatelný hloubkovým letcům.“*²¹⁰

I za těchto napjatých poměrů bylo zařízení pro mirovické děti nouzové vyučování. Žáci chodili do zasedací síně na radnici, do podatelny okresního soudu, do hotelu místního hotelu Frič nebo do hospodářské záložny. Vyučovalo se přibližně dvacet hodin týdně a to hlavně matematika a český jazyk. Z vyučování zmizel německý jazyk.²¹¹ Tento zápis z mirovické pamětní knihy potvrzuje Luděk Zeman, který v roce 1945 chodil do třetí třídy. *„Sám jsem to zažil na vlastní kůži. Vyučování trvalo 3 hodiny denně včetně soboty. Hlavně jsme dostávali dostatek domácích úkolů.“*²¹²

²⁰⁷ Březnice je město, které leží ve Středočeském kraji. Nachází se necelých 10 km od obce Mirovice. Žije zde přes 3 500 obyvatel. První zmínky o této obci pochází ze 13. století.

²⁰⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 76

²⁰⁹ Tamtéž, s. 76-77

²¹⁰ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 164

²¹¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 77

²¹² Výpověď pamětníka Luděka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

Podobná situace nastala i v nedalekých Čimelicích. Po velikonočních svátcích se žáci znovu vrátili do školních lavic. Ve škole stále pobývali němečtí utečenci, proto bylo střídavé vyučování realizováno v místních hostincích. Výčepní místnosti byly vyklizeny. Vzápětí do nich byly nastěhovány školní lavice a tabule. Výuka však netrvala dlouho. Dne 26. dubna bylo zrušeno vyučování kvůli vzrůstajícímu nebezpečí v kraji.²¹³

3.2.8.3 Dubnové nálety na Mirovicku

Koncem dubna roku 1945 bylo okolí Mirovicka postiženo leteckými útoky. Dne 29. dubna letěli nad Mirovicemi hloubkoví letci. Zanedlouho byly slyšet výbuchy z čimelického prostoru. Později se tyto zprávy potvrdily. V ranních hodinách byla bombardována obec Čimelice. V důsledku náletů byly poškozeny domy v blízkosti státní silnice, neboť došlo k odstřelování uprchlických kolon. Větší neštěstí se však stalo na místním nádraží, kde byl zničen muniční vlak a poškozeno nádraží.²¹⁴

Na tuto událost vzpomíná učitel Augustin Kreibich, který zažil nálety na tuto obec. „(...)Přesně o půl deváté dopoledne zakroužily nad Čimelicemi dva americké letouny a ihned zaútočily na vojenský transport v nádraží. V té době valil se také po státní silnici Čimelicemi, dosud nejsilnější proud uprchlíků. (...) Když američtí letci spatřili tak hojnou kořist, jak na nádraží, tak i na státní silnici, pravděpodobně povolali si posily, protože v několika málo okamžicích zakroužila nad Čimelicemi, Rakovicemi a Krsicemi spousta letadel, která se střemhlav vrhala jak na vojenský vlak, tak i na uprchlíky na silnici.

Nálet se opakovat třikrát a s dvěma přestávkami trval přesně do půl druhé odpoledne. Výsledek byl pro Němce katastrofální. Vojenský vlak zcela zničen, silniční transporty, z nichž mnohé byly naloženy vojenskou municí a pohonnými látkami, rovněž zničeny, několik příslušníků Wehrmachtu, včetně několika německých civilistů zabito, nádraží spálenými troskami zablokováno a vyřazeno z provozu.“²¹⁵

Jak dokládá mirovická pamětní kniha, po náletu se jel do Čimelic podívat i mirovický učitel Jan Toman. Své poznatky z místa náletu poznamenal do kroniky.

²¹³ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 162

²¹⁴ Pamětní kniha města Mirovice, s. 78

²¹⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 101. Augustin Kreibich: „Revoluce v Čimelicích“ – vzpomínky na duben a květen 1945

„Silnice od křižovatky k Orlíku až ke škole byla plná zabitých zvířat, rozstřílených uprchlických vozů a rozházených věcí. Vše to jsem viděl na vlastní oči týž den o půl třetí odpoledne. Po cestě do Mirotic (na kolech) jsme spatřili další rozbité uprchlické vozy a shořelá auta. Nad Miroticí se vznášel dým a už z dálky bylo vidět rozbité domy a obnažené střechy.“²¹⁶

Potom, co viděl následky náletů v Čimelicích, vydal se ještě do nedalekých Mirotic, kde se opět stal svědkem zkázy a zpusťování. 29. duben byl osudným dnem i pro obec Mirotice. O této události jsme se mohli dočíst v novinách v článku od Františka Hrubce, který tuto dubnovou událost v Miroticích popsal. V ranních hodinách projížděla Miroticemi kolona vozů německé armády, její součástí byla například auta s protiletadlovými kulomety. Současně prolétlo nad obcí několik amerických letadel, která letěla velice nízko nad zemí a pravděpodobně kolonu sledovala. Jedno vozidlo z konvoje s protiletadlovým dělem vypálilo proti letadlům několik ran. Ta ale nebyla zasažena a odletěla směrem na Písek. Po nějakém čase se však několik letadel navrátilo a na obec Mirotice zaútočilo. Byla zasažena místní sokolovna, židovský kostel a několik domů. Po tomto útoku přispěchali němečtí vojáci s vozidly, aby odklidili mrtvé vojáky a německé uprchlíky, kteří se v tuto dobu pohybovali v místech náletu. V poledních hodinách se americká letadla objevila nad Miroticemi znovu, aby tak dokončila dílo zkázy, které dopoledne započala. Tímto náletem byly zasaženy další domy a také místní škola. Celkem bylo zničeno 27 budov a necelých 50 staveb bylo poškozeno. Při náletu zahynulo 12 místních obyvatel. Těmto a dalším obětem války byla na památku vytesána mramorová deska, která se nachází na místní radnici. Vedle mirotických obyvatel byla zasažena kolona prchajících Němců a několik desítek německých vojáků. Přesný počet však není znám.²¹⁷ Pro dokreslení obrazu této doby, uvádím citaci z tohoto novinového výstřižku, který popisuje situaci v Miroticích po této hrozné události: *„Hrozný i žalostný byl pohled na tu spoušť a zkázu! Zoufalstvím byl protkán pláč a nářek dospělých a hrůzou vyděšené oči dětí mezi kulisami trosek. Ulicemi, ani po náměstí nebylo možno přejít. Všude byly rozházeny a nakupeny trámy, krovky, kusy nábytku,*

²¹⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 78

²¹⁷ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 31, inv. č. 979. Nálet na Mirotice roku 1945

sklo, krytina, okapní žlaby, překroucené a zohýbané rolety z obchůdků, hlína, cihly, spleť drátů. Statisčové škody... “²¹⁸

Čimelice ani Mirovice nebyly jediné obce, které byly tento den bombardovány. Mirovická kronika se také zmiňuje o obci Cerhonice, která leží nedaleko Mirovic. V Cerhonicích bylo poškozeno několik stavení. O život přišla celá Janušková rodina, která se v době náletu nacházela doma. Dále byla poničena kovárna, hospoda, panský dům a místní kaplička.²¹⁹

Rovněž byla zasažena obec Zalužany, kde spojenecká letadla odstřelovala uprchlický transport a způsobila tak mnoho požárů.²²⁰

Na nálety v Mirovicích a v Zalužanech vzpomíná boješický rodák Karel Špala, který byl v době náletů v mirovickém kostele. *„Já se ženil 14. dubna v roce 1945, lítala nad námi letadla, ale nikoho si nevšímala. Jedině po lokomotivách šla. Povídám manželce, kdybychom se brali za týden, tak nás postřílela, protože za týden už tady utíkali uprchlíci z východu. No, Němci ze Slezska. Americké letadlo nalítlo nad Miroticemi, zakroužilo a ona tam byla německá kolona s autama. Někdo po tom letadlu vystřelil a oni se tam slitli jako komáři, jak se říká. To bylo tenkrát pomalu půl Mirotic zničeno. Potom už v neděli, co jezdili uprchlíci po silnici s potahem, tak po všem stříleli. Já byl tenkrát v Mirovicích v kostele a slyšel jsem vždycky ránu „huf“, tak jsem vylezl a došel jsem až na horosedleckej vršek a podíval jsem se přes ty lesy, jenomže, jsem nevěděl, kde to je, jak se vyvalil vždycky kouř a oheň. Ono to bylo od těch Mirotic. Šel jsem domů a od mirovického křížku byla cesta na Touškov rovně, dnes už neexistuje. A spousta lidí šlo pryč, protože tenkrát v Boješicích byli uprchlíci. Dneska je tady cca přes 40 lidí hlášených, tenkrát tady bylo dokonce 130 lidí i s „národními hosty“, jako v každých vesnicích. A já je vidím, jak jdou pryč, to letadlo zatočilo nade mnou, vím, že to byl černocho, viděl jsem ho krásně, byl blízko. Ted' letěl nad nimi a začal střílet, já slyšel „ťu“, „ťu“, „ťu“ a ti lidé neutíkali. Ono to celkem zkreslovalo a on střílel do Zalužan. Odpoledne jsme tam pak běželi, támhle hořelo a támhle hořelo. A náš známý Tuháček tam byl ženatý, tak jsme k němu zaběhli, se*

²¹⁸ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 31, inv. č. 979. Nálet na Mirovice roku 1945

²¹⁹ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 39, inv. č. 1010. Cerhonicí nálet 29. 4. 1945

²²⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 78

podívat. On měl prostřelené dveře do kuchyně a na půdě měl vyhořený plácek. Vedle byla sláma, kdyby to bývalo dopadlo vedle, tak by hořel taky.“²²¹

Situace byla kritická, napětí se dalo krájet. Nikdo nevěděl, co nastane. Nálety přibývaly. Městem neprocházely jen kolony uprchlíků, ale též vojenské konvoje. Válka už trvala dlouho, její konec byl blízko, ale zároveň tak daleko.

4. Květen 1945 v Mirovicích

Dříve než začnu s popisem květnových událostí v Mirovicích, vrátím se k Jaltské konferenci a vysvětlím ve stručnosti, kdy došlo ke stanovení demarkační linie. Ta rozdělovala sféry vlivu mezi sovětskou a americkou armádu.

V únoru roku 1945 se konala Jaltská konference, kde se mocnosti dohodly na sférách vlivu. Evropa byla rozdělena do dvou zájmových sfér – západní a sovětské. Mylně je někdy uváděno, že se na Jaltské konferenci jednalo i o Československu jako takovém a byla zde stanovena demarkační linie (Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice).²²²

V případě Československa angloamerické velení zpočátku předpokládalo, že toto území bude kompletně osvobozeno Rudou armádou. Až během měsíce dubna se objevila varianta, že by se na osvobození Československa podílely i americké jednotky.²²³ Hlavní zlom nastal koncem dubna, „(...) kdy generál Eisenhower oznámil sovětskému velení, že americká armáda vstoupí do Československa, a sám vytyčil později proslulou demarkační čáru Karlovy Vary- Plzeň – České Budějovice, kterou označil za linii, kam hodlají americké jednotky při svém postupu do Československa dospět. Provedením této operace pověřil 3. armádu generála George S. Pattona“²²⁴

Dne 8. května byla podepsána kapitulace Německa. To, že došlo k podepsání kapitulace, neznamenal, že dojde k okamžitému ukončení bojů. Bojové akce pokračovaly například na Baltu nebo na území Jugoslávie. Ani na našem území

²²¹ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

²²² HRBEK, Jaroslav. *Museli jsme čekat? Sborník příspěvků z konference k 54. výročí ukončení 2. světové války v Evropě. Milín 12. 5. 1999: Konec 2. světové války v Evropě.* Okresní muzeum v Příbrami, 2001. s. 9

²²³ Tamtéž, s. 15-16

²²⁴ Tamtéž, s. 16

neskončily boje ihned. To dokládá například 11. a 12. květen, kdy došlo k poslednímu ozbrojenému boji na území Československa.²²⁵

V této době již Evropa většinou slavila mír. Příčinou bojů bylo proniknutí nepřátelských jednotek do prostoru Slivice- Milín – Čimelice. Tato vojska odmítla složit zbraně a snažila se za každou cenu dostat do americké zóny. Chtěla se tak zachránit před blížící se Rudou armádou. To jednání nekorespondovalo s nedávno vyhlášenou německou kapitulací. Milínem se táhla hlavní silnice, která vedla od Prahy přes Písek až do Strakonic. Tato taktická ústupová cesta byla tehdy téměř neprůjezdná.²²⁶

V této nebezpečné oblasti, kde se neustále pohybovali němečtí uprchlíci a vojáci prchající před Rudou armádou do americké zóny, ležela obec Mirovice. Ta se nachází skoro uprostřed pomyslného trojúhelníku Blatná – Čimelice – Milín. Zde došlo k posledním bojovým akcím na našem území.²²⁷

Konec války na Mirovicku se blížil, ale naše cesta ke svobodě ani tehdy nebyla jednoduchá. O to cennější byla všestranná podpora spojeneckých armád. Například v kraji Jihočeském shazovalo anglo-americké letectvo letáky, které informovaly o válečné situaci hitlerovského Německa a o postupu vítězných armád na naše území. Dále také například vyzývaly k boji.²²⁸

4.1 Ilegální činnost na Písecku ze zaměřením na Mirovicko v letech 1944-1945

Odbojáři na Mirovicku však nevyčkávali pouze na apely spojeneckých jednotek a zvýšili svoji aktivitu již v předchozích měsících. Tuto skutečnost v Mirovicích dokládá „Úhrnná zpráva o ilegální činnosti v okrese Písek“. Během okupace se začalo na Písecku formovat podzemní ilegální hnutí. Reagovalo na neustálé šikanování od okupantů. Zdejší odbojáři měli velice obtížnou a zodpovědnou práci. Zvláště situace ve městě Písek nebyla jednoduchá, přesto se na tomto místě našli obyvatelé, kteří se do odboje aktivně zapojili. Vzniklo zde Hnutí

²²⁵ HRBEK, Jaroslav. *Museli jsme čekat? Sborník příspěvků z konference k 54. výročí ukončení 2. světové války v Evropě. Milín 12. 5. 1999: Konec 2. světové války v Evropě*, s. 19

²²⁶ VELFL, Josef. *Příbramsko a konec 2. světové války v Evropě. In: Náchodsko od minulosti k dnešku: Sborník příspěvků k šedesátinám PhDr. Václava Sádla*. Regionální muzeum Náchod.: Bor, 2009. ISBN 978-80-86807-43-0, s. 165

²²⁷ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice. In: Historie a vojenství* 2003, č. 2, s. 354

²²⁸ PECKA, Jindřich. *Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách v roce 1945*, s. 82

za svobodu, které vyvíjelo pestrá činnost. Jeho členové měli za úkol:²²⁹ „(...)vytvořit jednotnou organizaci v celém obvodu okresu Písek, vydávat letáky, rozšiřovat je, vyvolávat sabotáže, organizovat partyzánské boje, vyhledávat spojení s partyzány, vykonávat podpůrnou činnost, utvořit bojové skupiny „bojky“, konat přípravy k povstání a zřizovat a připravovat Národní výbory k převzetí moci v okrese.“²³⁰

„Hnutí za Svobodu“ na Písecku organizoval profesor Obchodní akademie v Písku Jaroslav Javůrek. Velice mu byl nápomocný plukovník Karel J. Osvald, který se staral o vojenské záležitosti. Jedním z nejhlavnějších úkolů tohoto hnutí byl styk s partyzány, kteří se nacházeli v okolních lesích. Prof. Jaroslav Javůrek se těchto akcí zúčastnil. Zaměřoval se hlavně na Mirovicko, Miroticko a Protivínsko. V těchto oblastech se snažil získat zvědy. Tato akce měla celkem pozitivní výsledky, podařilo se zjistit, kde sídlili velitelé partyzánských skupin a v případě potřeby se s nimi domluvit o dalších postupech.²³¹

Další velice důležitý úkol, který se také týkal Mirovicka, bylo zajištění kooperace veškerého odbojového hnutí v okrese. Došlo k organizaci zpravodajské a kurýrní služby na Mirovicku, Protivínsku, Milevsku, Záhořsku a Vltavotýnsku. Činností v těchto službách byly pověřeny osoby z řad lesního personálu, učitelstva a dělnictva.²³²

Počátkem května roku 1945 kontaktoval předseda Okresního národního výboru v Písku major Komorád plukovníka Osvalda. Ladislav Komorád měl k dispozici konkrétní pokyny k přípravě povstání. Hovořily o tom, že: „*Německo zakrátko padne, Československý stát opět bude svobodný. Celou dobu válečnou nežádal od vás stát a národ obětí, ač věren přísaze a vojenské cti, měl k tomu právo. Dnes volá naše drahá vlast „do zbraně“. Vaším úkolem i povinností jest chopiti se práce a organisovati znovu čsl. armádu. Víme, že nepřítel jest silnější a nebezpečný, proto nežádáno toho tolik. Bud'te skryt, nevystupujte na veřejnost, není ještě vhodná doba.*“²³³

²²⁹ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Ilegální podzemní Hnutí za Svobodu v Písku - Úhrnná zpráva o ilegální činnosti v okrese Písek, s. 1

²³⁰ Tamtéž, s. 1

²³¹ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945, s. 1

²³² Tamtéž, s. 1

²³³ Tamtéž, s. 2

Součástí těchto pokynů byl nástin postupu a také zde byl popis příprav, které měly být zajištěny. Po skončení války pravděpodobně nastane chaos a nebudou k dispozici dopravní prostředky. Příslušníci armády se nebudou moct dopravit do svých výzbrojních stanic. Z tohoto důvodu bylo potřeba nově přeorganizovat strukturu. Každý okres měl mít svoji posádku. Dále zde bylo oznámeno, aby se od této chvíle řídili denními rozkazy, které budou dostávat.²³⁴

Těmito pokyny se velice uspišily přípravy a mohlo se tak postupovat podle detailnějšího plánu. Ten se dotýkal mnoha záležitostí, které byly potřeba řešit. Hovořilo se zde například o získávání zbraní. Ty odbojáři získávali hlavně od maďarských jednotek, které se nacházely v Písku, Mirovicích, Miroticích a na jiných místech na Písecku. Dalším velice důležitým úkolem odbojového hnutí bylo navázání spolupráce s četnictvem. Příslušníci jednotlivých četnických stanic v okrese se převážně postavili na stranu podzemního hnutí. Závěrečným aktem příprav byla volba velitelů. Tito nově zvolení velitelé budou v čele akčních jednotek. Z nich je vzhledem k zaměření mé práce důležitý major Ladislav Olšbaur, který byl velitelem Vojenského obvodu v Mirovicích.²³⁵

Když jednal major Komorád s plukovníkem Osvaldem, hovořili také o spolupráci s KSČ. Na základě jeho podnětů se dohodlo podzemní hnutí s KSČ a vznikly národní výbory.²³⁶

Národní výbor vznikl i v Mirovicích. Dokládá to zpráva o národních výborech, která se nazývá: „Význam národních výborů a jejich vznik.“ Koncem dubna roku 1945 zde začaly vznikat nezávisle na sobě dva revoluční výbory. Jeden z nich se utvořil ze členů bývalého místního sokolského spolku, který byl v roce 1941 rozpuštěn. Tento výbor sdružoval hlavně mirovickou inteligenci a maloburžoazii. Vedle něj se přibližně ve stejné době formoval druhý revoluční národní výbor, který se skládal hlavně z dělníků a malých rolníků. Tyto dva mirovické výbory se tajně sešly 5. května v dopoledních hodinách. Jednání probíhalo v hospodářské záložně v Mirovicích. Výsledkem jejich ujednání bylo spojení do jednoho revolučního národního výboru. Tento nově vzniklý přípravný národní výbor pracoval ilegálně pouze několik hodin,

²³⁴ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945, s. 2

²³⁵ Tamtéž, s. 3

²³⁶ Tamtéž, s. 3

neboť potom, co se v rozhlasu objevilo vyhlášení pražského povstání, tak se ujal státní správy města. Okamžitě navázal kontakt s nově vzniklým, rovněž již dříve ilegálně připraveným Velitelstvím mirovického vojenského obvodu. Velitelem tohoto obvodu byl právě major Ladislav Olšbaur.²³⁷

V této zprávě o národních výborech se hovoří nejen o nich, ale objevuje se zde také zmínka o aktivaci Velitelství mirovického vojenského obvodu.

K jednoduššímu zvládnutí píseckého okresu byl tento územní celek rozčleněn na pět vojenských obvodů. Jednalo se o vojenský obvod Písek, Mirovice, Mírotice, Záhoří a Ražice. Každý vojenský obvod měl svého velitele, kterému podléhaly ve vojenských záležitostech všechny četnické stanice obvodu a Národní stráž, respektive partyzánské skupiny nacházející se v jejich obvodu. Jednotlivé obvody nezačaly fungovat časově stejně. Po vytvoření píseckého obvodu se začalo pracovat na nejdůležitějším obvodu v okrese. Dle zprávy Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku to byl obvod I. Mirovice. Tento obvod byl aktivován ještě před vypuknutím otevřeného konfliktu s německou brannou mocí. Zbylé vojenské obvody začaly pracovat okamžitě po odstranění německé posádky v Písku.²³⁸

Pro velitele vojenských obvodů byly stanoveny všeobecné platné směrnice. Hovořily o předpokladu, že v blízké době dojde k válečným střetům. Tyto události budou vyžadovat ozbrojený zásah a také vypětí sil všech částí, které budou zapojeny do akce. Dále upozorňovaly na pohyb německých jednotek v píseckém okrese, zvláště pak v milevském a sedlčanském prostoru. Později je zde znovu vysvětlen důvod rozdělení okresu do jednotlivých obvodů. Okres byl rozdělen na 5 vojenských obvodů, aby se lépe zvládla vojenská, zpravodajská a materiální situace. Dále tyto směrnice uváděly všeobecné úkoly, které byly společné pro všechny vojenské obvody. Jejich obsahem bylo: zajištění poštovních úřadů, telefonních stanic a zmocnění se stanic vojenských zřízení, obsazení železničních stanic a kontrola telegrafního, telefonního a vlakového provozu, zajištění dopravních uzlů, hlídání přechodů a mostů přes vodní toky, získání vojenských zásob a vojenského materiálu v obcích, zajištění klidu u obyvatelstva a zabránění samovolných činů, odesílání vojenských hlášení

²³⁷ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 16, inv. č. 650. Význam národních výborů a jejich vznik, s. 1

²³⁸ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945, s. 4

vojenskému velitelství. Dále tyto směrnice doporučovaly velitelům, aby si našli spolehlivé osoby jako své pomocníky a velitele budoucích jednotek. V neposlední řadě tyto směrnice hovořily o výzbroji a o výstroji. Tu tvořily lovecké a do té doby skryté zbraně.²³⁹

Na závěr směrnic nalezneme poznámku, která se jmenuje „Hodina H“ a hovoří o počátku akce: *„Počátek akce bude velitelům obvodu spolehlivě oznámen včas. Tyto směrnice jsou všeobecné. Slouží k učinění příprav pro vystoupení. Konkrétnější rozkazy budou následovati dle dané události.“*²⁴⁰

Všichni se poctivě připravovali. Nechtěli zklamat sami sebe a hlavně celý národ. Jednotlivé obvody čekaly na další pokyny a rozkazy. Byly velice napjatí. Čekali, co přijde.

4.2. Revoluční květnové dny v Mirovicích

*„Nejistota, znervóznění, nové a nové poplašné zprávy.“*²⁴¹ Tato věta z mirovické pamětní knihy vyjadřuje nálady obyčejných obyvatel na Mirovicku den před 5. květnem roku 1945. V hlavách místních obyvatel proudily smíšené pocity. Na jedné straně pocity nejistoty a pochyby o budoucnosti, na druhé straně však cítili, že konec je blízko.

Z těchto negativních pocitů se obyvatelé pokoušeli uniknout různými způsoby. Například šířili podivné příběhy. V Mirovicích se objevovaly řeči a pověsti o tom, že prý jsou Američané v Písku a že zde německá posádka složila své zbraně. Nebyla to pravda, ale mirovičtí obyvatelé byli ochotní věřit všemu. Tyto poplašné zprávy je dokázaly na jistý čas uklidnit.²⁴²

Mirovická kronika popisuje také chování obyvatel a situaci v obci. Mezi obyvateli vypukla panika, která se projevovala různými způsoby. Lidé zakopávali a zazdívali potraviny, oblečení, peřiny a jiné cenné věci. V obci nefungovala pošta a vlaky už opět několik dní nejezdily. Lidé museli chodit pěšky z Příbrami, z Písku a i z Plzně. Mimo tyto nepříjemnosti byly také problémy s telefonním vedením. Na státní silnici, která vedla kolem Mirovic, bylo přerušeno několik sloupů. I na cestě, která

²³⁹ SOkA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945, s. 3-5

²⁴⁰ Tamtéž, s. 4-5

²⁴¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 79

²⁴² Tamtéž, s. 79

vedla z Mirovic kolem obce Horosedly na státní silnici, byly na určitých místech přestřihány dráty. Kromě sloupů ležely na silnici i stromy, které v noci někdo pravidelně podřezával. Podřezané stromy a sloupy pak bránily průjezdu z Mirovic na státní silnici. Vedle této činnosti se v noci na rozdílných místech v obci objevovaly různé nápisy a československé státní vlajky. V noci z 3. na 4. května byl vyvěšen na tabuli jednoho domu plakát. Na něm byla nakreslena šibenice a pod ní byla jména několika kolaborantů z obce.²⁴³

V těchto květnových dnech také skončily práce na místním nádraží, které mělo být rozšířeno, protože soupravy vlaků byly příliš dlouhé. Dělníci, kteří zde pracovali, se rozutekli do svých domovů. Kvůli dopravní situaci a také z nedostatku finančních prostředků uvízlo ve škole ještě asi 300 „národních hostů“. Tito uprchlíci nestačili utéct. Ono vlastně nebylo kam a také jakým způsobem.²⁴⁴

Situace ve městě byla velice napjatá a nebezpečná, proto se raději přestalo i s nouzovým vyučováním, které teď probíhalo na radnici, v podatelně okresního soudu, v hospodářské záložně či v místním hotelu. Toto nařízení platilo od pondělí 30. dubna roku 1945 a bylo vydáno z důvodu stálé letecké činnosti. Doprava na vyučování byla riskantní pro domácí děti, zvláště pak pro děti přespolní. Děti nechodily do školy, většina obyvatel nechodila do zaměstnání. Lidé byli mrzutí, nervózní a otrávení. Do práce se jim nechtělo hlavně pro nejistý osud. Na místním náměstí se neustále debatovalo a čekalo se na vývoj dalších událostí.²⁴⁵

K tomu však došlo brzy. Mirovické podzemní hnutí mělo vše dobře připravené. Již koncem roku 1944 se do něj zapojily další důvěryhodné osoby, dokonce z řad vojáků. Jejich velitelem, a tedy i celého vojenského obvodu Mirovice byl, jak už bylo zmíněno, major Ladislav Olšbaur, jeho zástupcem byl nadporučík Jan Zoch. Početní stav mirovického vojenského obvodu k 5. květnu byl 88 mužů. Jejich výzbroj čítala i celkem velké množství střelných zbraní a střelivo, které se jim podařilo získat koncem dubna roku 1945. Ještě před povstáním se jim povedlo v kooperaci se železničáři zadržet a zajistit na mirovickém nádraží německý vagón. Ten obsahoval vojenské

²⁴³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 80

²⁴⁴ Tamtéž, s. 80

²⁴⁵ Tamtéž, s. 80

zbraně a munici. Díky tomu byl pak v povstání celý vojenský obvod Mirovice dobře vyzbrojen.²⁴⁶

Získání zbraní z vlakového vagónu detailně popisuje Jan Toman ve své zprávě: „Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku“. Dne 27. dubna projížděla vojenská vlaková souprava mirovickým nádražím. Poté pokračovala do Čimelic, kde byla odstřelována hloubkovými letci. Místní železničáři si všimli, že jeden vagón je plný potravin a zbraní. Upozornili vlakvedoucího, že tento vagón má porouchaný podvozek a není schopen další jízdy. Vagón byl poté přitažen z čimelického nádraží do Mirovic a odstaven. K otevření vagónu a k získání jeho obsahu došlo až 5. května 1945.²⁴⁷ *„Bylo v něm přes 200 pušek, několik tisíc nábojů do pušek a patronových pásů pro těžký kulomet, několik automatů, pistolí, bedničky s granáty a dokonce několik pancéřových pěstí.“*²⁴⁸

Tyto zabavené zbraně bezpečně uschovali na radnici. Později ještě zásoby zbraní rozšířili a v oněch pohnutých květnových dnech si je pak přerozdělili, aby mohli bojovat a osvobodit naši zemi z cizích německých rukou.

4.2.1 5. květen 1945 v Mirovicích

4.2.1.1 Vznik Národního výboru v Mirovicích

Dne 5. května v 10. hodin ráno se sešly dva revoluční národní výbory v hospodářské záložně. Na této schůzi došlo k dohodě, že se spojí do jednoho revolučního národního výboru.²⁴⁹

Výsledkem jednání přípravného národního výboru, které se konalo v zasedací místnosti Okresní hospodářské záložny v Mirovicích, bylo ustanovení Národního výboru pro Mirovice. Na začátku schůze byly uvedeny dva cíle, kterých by chtěli společně dosáhnout. Za prvé chtěli v obci Mirovice zabezpečit klid a bezpečnost. Za druhé chtěli zabránit veškerým přestřelkám, násilnostem a osobním mstám ve městě. Potom, co byly stanoveny cíle národního výboru, přešli k volbě předsedy a místopředsedy. Předsedou výboru byl jednomyslně zvolen MUDr. František Mráz

²⁴⁶SOkA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91d. „Souhrnná zpráva o ilegální činnosti v okrese Písek“, s. 5

²⁴⁷SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 4

²⁴⁸Tamtéž, s. 4

²⁴⁹SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 16, inv. č. 650. Význam národních výborů a jejich vznik, s. 1-2

a místopředsedou byl určen Karel Kapoun. Po volbě nastalo jednání o problémech revolučního odboje, došlo k přerozdělení funkcí jednotlivým členům. Dále bylo dohodnuto, že národní výbor bude svolán, jakmile revoluční odboj pokročí k neodkladnému útoku. Kolem 12. hodiny odešli členové výboru domů, zůstali jen záložní důstojníci. Těm byly rozdány mapy píseckého okresu a ještě prodiskutovali některá neodkladná vojenská opatření. Tyto mapy přišly od vojenského tajného hnutí z Písku. Když pak odcházeli ze záložny, viděli, jak se na náměstí sbíhali lidé, kteří naslouchali rozhlasu.²⁵⁰

Místní kronika popisuje situaci na mirovickém náměstí. Kolem oběda běželo v městském rozhlase pravidelné zpravodajství, které bylo dne 5. května 1945 obzvláště krátké. Po chvíli se ozvalo krátké přerušení a pak výzva: „*Voláme české četnictvo a českou policii do zbraně. Dostavte se do českého rozhlasu, - jsou zde střeleni čeští lidé - , přijďte co nejdříve!*“²⁵¹ Mirovičtí občané měli radost. Lidé se shromažďovali na náměstí a debatovali. V tom se z rozhlasu opakovalo úzkostné volání: „*(...) přijďte nám pomoci, jsou tu střeleni čeští lidé.*“²⁵²

4.2.1.2 Počátek revoluce v Mirovicích

Tyto události, které se odehrály 5. května 1945 v Mirovicích, dokládá pamětník Luděk Zeman, který v tuto dobu na mirovickém náměstí bydlel. Vzpomíná na to, jak poprvé uslyšeli volání o pomoc z rádia a také na svého otce, který byl členem místního podzemního hnutí. „*Můj otec měl obchod s látkami a galanterií na náměstí. Když se blížilo poledne, otec vždycky stáhnul rolety a šel na oběd. On tam stejně v obchodě byl jenom, že tam byl, protože už nebylo, co prodávat. V této době se už nic nesehnalo, všechno bylo na lístky. Existovaly přidělové lístky i na textil a boty. Měl tam základní potraviny, ale látky už nebyly. Měl tam knoflíky a později dokonce hračky, zkrátka snažil se uživit rodinu. V poledne tedy zavřel krám a šel na oběd. Když přišel domu, tak jako první pustil rádio. Sedl si ke stolu a máti, že začne rozlívát polévku. Najednou jsme si uvědomili, že je v rádiu zmatek. Vždy v poledne v 12:00 byly zprávy. Zprávy se četly nejdřív německy a pak česky. Tehdy to bylo, ale jinak. Hlasatelé začali číst zprávy rovnou česky a pak chvíli německy. Poté to přerušili a pustili muziku. Pak to vypli*

²⁵⁰ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 1-2

²⁵¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 81

²⁵² Tamtéž, s. 81

a začali volat o pomoc, to už v Praze začala revoluce. Volali o pomoc české obyvatelstvo a armádu, aby přišli na pomoc českému rozhlasu, že se tam střílí čeští lidé. Už to zkrátka začalo. Táta to slyšel a řekl: „Mámo, přines mi vysoký boty a nějaký rajtky.“ Už se oblékal. V Mirovicích totiž existovalo podzemní hnutí, které se připravovalo na konec války a hlavně na boj proti Němcům. Na otevřený boj. Táta se oblékl. A zmizel. Letěl do krámu. A tam měl skleněný pult, který zvedl, a pod ním měl schované zbraně. Měl tam asi dvanáct pistolí, granát a nějaké střelivo. Táta byl členem odbojové organizace. Už se to začalo sbíhat na radnici. Tato odbojová organizace byla organizovaná, to nebylo „hurá“ sejdem se u radnice. Oni nevěděli přesně, kdy přijde ten den, ale už to k tomu špelo.²⁵³

Tato výpověď dokládá situaci, která se odehrála v poledních hodinách v Mirovicích. V rozhlasu se objevilo volání o pomoc. Toto volání o pomoc byl signál k odboji. Na tento signál všichni už napjatě čekali. V jednotlivých obcích se ujaly správy města národní výbory, které byly většinou ustanovené již dříve. Na domech se začaly objevovat prapory v československých barvách a došlo k likvidaci německých nápisů. Velení při vojenských akcích se ujal major Ladislav Olšbaur, který byl tímto úkolem pověřen již dříve. Pod jeho vedením se v obci vytvořil velitelský sbor, který byl složen z místních záložních důstojníků. Následně došlo k obsazení pošty a nádraží. Dalším cílem bylo odzbrojení maďarského oddílu, který byl ubytován v mirovické škole.²⁵⁴

Mirovičtí muži se vydali do školy a do místního hotelu Frič, kde se zároveň nacházel vojenský maďarský a německý oddíl. Tito vojáci se ani příliš nebránili, když zjistili, že povstalce vedou důstojníci československé armády. V těchto vojenských oddílech se nacházeli hlavně němečtí a maďarští starší vojáci. Dále šlo o mladé vojáky. V jejich tvářích bylo poznat, že už mají války dost. Po odzbrojení těchto oddílů se vydali mirovičtí muži odzbrojit hlídky na leteckých hláskách.²⁵⁵

To, že existovala německá hláska, dokládá pamětník Luděk Zeman, který vzpomíná na německou hlásku, která se nacházela u obce Horosedly. Znal ji velmi dobře, protože jako dítě ji důkladně prozkoumal. „*Nahoře na horosedleckém kopci*

²⁵³ Výpověď pamětníka Luděka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

²⁵⁴ SOkA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 1

²⁵⁵ *Květen 1945 v Mirovicích*. Město Mirovice, s. 4

*nad Mirovicemi, co jsou Boží muka. Tak tam byla takzvaná německá hláska. To byla taková dřevěná stavba, jako chata. Tato chata měla nahoře z jedné strany skleněnou kopuli. Tam ve dne v noci, v zimě v létě byl jeden německý voják. Dole pak bydlela stálá posádka asi 5 nebo 6 chlapů, ti si tam vařili, žili tam. To bylo pracoviště a nahoře byl furt jeden, který tam stál a díval se kolem dokola. Hlídal, zda neletí nepřátelské letadlo. My jsme tam potom měli skautskou klubovnu, takže já jsem to tam prolezl, a věděl jsem, jak to vypadalo. Vylezli jsme nahoru, tam to bylo velice zajímavé. Přes den ten německý voják viděl, co kde je, ale v noci to neviděl. Tak tam měli umístěnou fotografii celého okolí. Bylo tam vidět, kde je jaká vesnice. Oni to byli nějakí topografové, kteří dělali i mapy, čili to bylo perfektně udělané. Oni i v noci věděli, kudy létají nepřátelské letadla. Tyto informace pak hlásili dál další hlásce. Oni přesně věděli směr.*²⁵⁶

Tímto způsobem tedy fungovala německá hláska, zde nedošlo ani k žádnému otevřenému boji, protože němečtí vojáci hlásku opustili v noci ze 4. na 5. května.²⁵⁷

K žádnému velkému boji nedošlo ani v budově rozvodny elektrárenského svazu, která se nacházela nedaleko obce Lety u Mirovic. Tato rozvodna měla strategické místo, stála přímo u státní silnice. Po likvidaci maďarských vojsk ve škole se skupina mirovických povstalců vydala k letovské rozvodně.²⁵⁸

Tato skupina byla tvořena několika mladými muži pod vedením nadporučíka Jana Zocha. V době útoku zastavila projíždějící mlékárenské auto a odjeli na letovskou rozvodnu, kde chtěli zlikvidovat německý strážní oddíl a získat jejich střelné zbraně a munici. Němečtí strážci jí opustili, rozvodna byla prázdná. Nechali zde však část výzbroje.²⁵⁹

Po těchto vojenských akcích bylo v Mirovicích dost zbraní a střeliva. Zpráva o nadbytku zbraní v Mirovicích se velice rychle roznesla do nedalekých vesnic.

²⁵⁶ Výpověď pamětníka Luďka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

²⁵⁷ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 2

²⁵⁸ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 1-2

²⁵⁹ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 3

Každou chvíli přijel někdo z okolí do Mirovic a požadoval zbraně. V Mirovicích bylo středisko povstání. Mnohé obce z okolí zdejšímu velitelství podléhaly.²⁶⁰

Ještě ten den v noci bylo s těmito obcemi navázáno spojení. Stalo se tak prostřednictvím telefonu nebo spojkami, takže od tohoto okamžiku měl velitel obvodu major Ladislav Olšbaur o vojenské situaci v celém svěřeném obvodu přehled. Dále získával informace o obcích prostřednictvím písemných zpráv, které musel psát národní výbor v každé obci.²⁶¹

Tento zápis z mirovické kroniky a tuto „Zprávu o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodě mirovickém“ dokládají jednotlivé zprávy z obcí. Ty dokazují, že jim mirovické velitelství poskytlo zbraně. Dále jsou důkazem toho, že národní výbory musely psát zprávy o průběhu povstání.

Všechny tyto zprávy z okolních obcí mají společné rysy. Většinou se o počátku povstání dozvěděli z rozhlasu. Povstalci se vydali do Mirovic pro zbraně. Se zbraněmi se pak vrátili zpět. Poté došlo k rozdělení úkolů. Někdo se zúčastnil hlídek a kontrol. Jiní muži se vydali odzbrojit německé vojáky, kteří pobývali v obcích. Němci byli zajati a získané zbraně byly zabaveny. Později byly využity v dalších vojenských akcích. Pro lepší představu popíši průběh povstání v obci Pohoří.

Dne 5. května 1945 vypuklo povstání v obci Pohoří. Okamžitě po rozhlasovém hlášení se vydalo mužstvo pro zbraně a střelivo do Mirovic. Se zbraněmi se pak vrátili do obce. Po příchodu byly rozestaveny stráže v obci Pohoří, Slavkovice a Hora. K večeru byly postaveny hlídky k lesu a kontrolovaly všechny procházející. Během povstání nikdo nezemřel a ani se nezranil. Během odzbrojovacích akcí byly získány kulomety, automatické pistole, pancéřové pěsti, dělové náboje, pušky a větší počet nábojů. Celkem bylo zajato 6 Němců.²⁶²

Revoluční povstání v Pohoří mělo celkem klidný průběh bez zranění a lidských obětí. Tento stav ale nenastal ve všech obcích. Větší bojová akce proběhla ve večerních hodinách v prostoru Mírotice – Cerhonice – Radobytce. V těchto místech se nacházela silnější německá posádka, která „(...)u Cerhonic obsluhovala tamní

²⁶⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 84

²⁶¹ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodě mirovickém, s. 2

²⁶² SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání v obci Pohoří

zařízení německé protiletadlové hlásné služby. Ta se po zničení cerhonických objektů snažila dostat na státní silnici u Mirotic, kde se jim postavila na odpor jednotka Národní stráže. Přestřelku v prostoru mirotické sokolovny, při níž přišel o život jeden náhodný chodec z Cerhonické Obory, řídil poručík kníže Karel Schwarzenberg²⁶³, který sem přispěchal z Čimelic. Bitku řídil z malého německého obrněnce, na němž sem přijela skupina Národní stráže ze Zalužan. Řidič obrněnce přišel v boji o levé oko.²⁶⁴ Tohoto bojového střetnutí se zúčastnili i muži z Mirovic, Nerestec a z Varvažova.²⁶⁵

Pro větší bezpečnost byly v obci rozestavěny hlídky. Jedna z nich se nacházela na silnici k Horosedlům a na druhé straně obce byla umístěna hlídka u silnice na Plíškovice. Obě stráže byly vybaveny zbraněmi. Nálada byla napjatá, protože se podél obce pohybovaly nepřátelské jednotky. Vedle hlídek bylo přistoupeno ještě k dalším bezpečnostním opatřením. Důležité silniční přejezdy byly zabarikádovány zábranami.²⁶⁶

4.2.2 6. květen 1945 v Mirovicích

V noci z 5. na 6. května se neustále množily zprávy o blížících se německých jednotkách. Z tohoto důvodu opět došlo k zpřísnění bezpečnostních opatření. Mirovické velitelství nařídilo vytvořit na přístupových cestách do města pevnější zábrany. Dále byly zesíleny stráže. V brzkých ranních hodinách došlo k přestřelce na státní silnici z Chraštic až po křižovatku u Mirovic.²⁶⁷

Na toto bojové střetnutí se mohli mirovičtí muži připravit, protože již kolem 4. hodiny ráno hlásila spojka z Chraštic mirovickému velitelství, že obcí Milín projelo sedm aut obsazených příslušníky SS. Do Chraštic bylo posláno několik mužů na pomoc. Dokonce se bojů zúčastnil sám velitel odbojové mirovické skupiny AZ František Jarolímek. Tento pohotovostní oddíl byl vyzbrojen jedním kulometem, automatickou puškou a puškami Mauser. Když projížděla vozidla SS obcí Chraštice,

²⁶³ Zmíněný Karel Schwarzenberg byl otec současného politika a bývalého ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga mladšího.

²⁶⁴ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 6

²⁶⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

²⁶⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 85

²⁶⁷ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

došlo zde k přestřelce mezi mirovickými posilami a příslušníky SS. Toto střetnutí přineslo i oběť na lidských životech.²⁶⁸

V Chrašticích byl při této přestřelce zabit Rudolf Máša z Kozárovic. Poté se mirovičtí muži vrátili na mirovické velitelství a hned potom jeli pomoci na letovskou křižovatku. V bojích na křižovatce u Letů byl zraněn mirovický četník v záloze Jan Teska. Nakonec se podařilo tuto jednotku SS přemoci. Vojáci byli odzbrojeni a zajati. Při těchto bojích bylo ukořistěno několik německých vozů, které byly naloženy spojovacím materiálem. Auta byla odvezena do Mirovic.²⁶⁹

Tyto vozy byly zaparkovány na mirovickém náměstí, „(...) protože se na náměstí začal hromadit početný vozový park / ukořistěný/ byly z obavy před spojeneckými hloubkovými letci vytyčeny na náměstí bílé terče s československou vlajkou a na dlažbě napsán vápnem velký nápis: All Right! “²⁷⁰

V průběhu celého dne byli přiváděni do Mirovic z okolních vesnic němečtí vojáci. Byli odzbrojeni a zajištěni. Vzhledem k tomu, že tehdy byl v Mirovicích klid, odpoledne odjela skupina partyzánů na pomoc ohrožené Praze. Této výpravy se zúčastnili partyzáni z Horosedel a Dolních Nerestec. Tato skupina však do Prahy nedojela, zůstala až do 10. května v oblasti Zbraslav- Jíloviště. V těchto místech pomáhali čistit lesy od nepřátel.²⁷¹

Tuto informaci Ladislava Olšbaura o skupině partyzánů, která odjela pomoci Praze, dokládá zpráva partyzánského oddílu Horosedly- Dolní Nerestce. V tomto záznamu o registraci a zařazení členů do státních služeb nalezneme zmínku o této aktivitě. „Dne 6. 5. 1945 na volání Prahy o pomoc odjeli jsme na Zbraslav, kde při boji byli naši tři kamarádi raněni. Od 6. 5. do 10. 5. 1945 byla naše skupina aktivně činná při vyčišťování lesů kolem Jíloviště- Zbraslav od zbytku tlup esesmanů.“²⁷²

²⁶⁸ VÚA- VHA v Praze: 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Partyzánské a odbojové hnutí v ČS.-Sbírka – (1936)1939-1945(1978), kartón č. 18, inv. č. 291. Zpráva o odbojovém hnutí v oblasti Písek- Mirovice (skupina AZ), s. 8

²⁶⁹ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

²⁷⁰ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 6

²⁷¹ Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

²⁷² SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Partyzánský oddíl Horosedly- Dolní Nerestce

V odpoledních hodinách se z Písku vrátilo nákladní auto, které vezlo do písecké nemocnice raněné z ranní přestřelky u letovské křižovatky. Jednalo se o německého vojáka a o četníka v záloze Jana Tesku. Posádka nákladního auta obhlédla situaci v Písku a po příjezdu do Mirovic podali hlášení, že je ve městě klid. Přesto bylo potřeba dávat pozor, protože německá ozbrojená posádka stále ještě procházela píseckými ulicemi. O hodinu později pak hlásila hlídka u rozvodny, že americké pancéřové vozy projížděly Strakonice a německé jednotky se pohybují směrem na Novou Hospodu. Tato zpráva, která se objevila v deníku mirovického velitelství, obsahovala poznámku, že to není zaručená zpráva.²⁷³

Až v pozdních večerních hodinách došlo k jejímu potvrzení, že Američané dorazili k Nové Hospodě a obsadili Písek.²⁷⁴

V Písku už mohli obyvatelé slavit. Obec Mirovice si však musela na svojí svobodu ještě několik dní počkat. Situace byla stále neklidná, kolem obce byly umístěny stále hlídky, krajem se totiž neustále pohybovali nepřátelé.

4.2.3 7. květen 1945 v Mirovicích

Noc z 6. května na 7. květen byla celkem klidná. Až v ranních hodinách byl hlášen mirovické hlásce transport uprchlíků, který byl tvořen 240 vozy. Ty se pohybovaly po státní silnici od Chraštic. Do tohoto prostoru bylo posláno mirovické úderné družstvo. K žádnému střetu však nedošlo, protože se transport uhnul směrem na Řeteč a vyhnul se tak Mirovicím. Uprchlíkové vozy dále pokračovaly směrem na Nestrašovice a Březnici. Z důvodu změny směru transportu telefonovala mirovická hláska místnímu výboru do Březnice, aby ho informovala o vzniklé situaci. Dále mu sdělila, aby se postaral o uprchlický transport u Nestrašovic a odzbrojil jej.²⁷⁵

Přibližně ve stejnou dobu, kdy se od Chraštic pohybovaly vozy s uprchlíky, byla mirovické hlásce ohlášena další zpráva, která se týkala pohybu amerických tanků směrem k Mirovicím.²⁷⁶

²⁷³ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 362

²⁷⁴ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

²⁷⁵ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 367

²⁷⁶ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 2

O pohybu amerických vojsk se zmiňuje také mirovická pamětní kniha. Tato zpráva o pohybu amerických tanků se rychle rozšířila po městě a dokonce započaly i přípravy na uvítání Američanů. „*Sokolové oblékli stejnokroj, ženy se objevily v národních krojích a záložním důstojníkům nařizeno obléknout uniformy. V oknech se objevily četné americké vlajky, všude radostná nálada a očekávání.*“²⁷⁷ Tehdy se však Američané v Mirovicích neobjevili. Očekávání mirovických obyvatel se opět nesplnilo, a tak jim nezbylo nic jiného, než vyčkávat dále. Všichni museli být stále ve střehu, protože se v okolí neustále pohybovaly nepřátelské jednotky.

V dopoledních hodinách tohoto dne hlásila zbenická spojka pohyb SS-manů s kulometem, kteří postupovali na Zbenice. Spojka ze Zbenic vyžadovala vojenskou posilu. Do tohoto prostoru byla poslána skupina pod vedením Františka Jarolímka. O necelou hodinu později bylo zažádáno o další posilu. Protože němečtí vojáci jeli totiž na koních, tak bylo ke skupině Františka Jarolímka posláno auto s kulometem. Později došlo k přestřelce a skupinka 10 SS-manů na koních byla rozprášena. Jarolímkova hlídka zajala 10 vojenských koní u Chraštic poblíž Těchařovického lesa. Jezdci se rozutekli do lesů. Mirovická hlídka les neprohledávala. Kolem 17. hodiny hlásila chraštická spojka, že byli Němci v lese u Těchařovic zajati a odzbrojeni četníky. Hlídka pod vedením Františka Jarolímka se vrátila v pořádku do Mirovic.²⁷⁸

V průběhu celého dne se opět objevovaly žádosti jednotlivých obcí na Mirovicku, které požadovaly zbraně. Těch však již nebylo tolik, a proto byly některé žádosti vyřízeny negativně.²⁷⁹

Ve večerních hodinách hlásila rozvodna z Milína pohyb 70 – 100 SS-manů u Zlákovic a okolí. Tito muži terorizovali místní občany. Na toto místo byly poslány posily z Příbrami, aby zde zjednaly pořádek. Ve zlákovickém prostoru došlo k několika přestřelkám. Lidské ztráty byly na obou stranách. Sanitní auta odvážela zraněné německé vojáky do příbramské nemocnice. Kromě těchto hlášení byl v Mirovicích celkem klid.²⁸⁰

²⁷⁷ Pamětní kniha města Mirovice, s. 90

²⁷⁸ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 367-370

²⁷⁹ Tamtéž, s. 366-371

²⁸⁰ Tamtéž, s. 371

Na závěr bych ještě zmínila vládní nařízení, které přišlo tento den na každou četnickou stanici v píseckém okrese. Týkalo se postavení bojových jednotek. Ty nejdříve podléhaly veliteli četnické stanice a později veliteli vojenského obvodu. Národní stráž byla označena červenobílou páskou na levém rukávu, později bílou páskou a dvojjazyčným nápisem „Národní stráž- National Guard“. Tato bojová jednotka se podílela na realizaci bojových úkolů.²⁸¹

Národní stráž prokázala služby při zajišťování vojenského materiálu nebo válečné kořisti. Dále se osvědčily jako doprovod transportů zajatců a uprchlíků. Obrovskou odvalu prokázaly při bojových úkolech, čistkách v lesích a při zajišťování roztroušených skupin německých vojsk.²⁸²

Členové této stráže se podíleli svojí prací na bezpečnosti v Mirovicích. V mirovickém vojenském obvodu se celkem nacházelo okolo 300 mužů. A v jednotlivých četnických stanicích kolem dalších 150 mužů. Počátkem června byly tyto stráže zrušeny. Veškerá jejich výzbroj a munice byla odevzdána četnickým stanicím a ty vše pak odevzdaly píseckému velitelství.²⁸³

4.2.4 8. květen 1945 v Mirovicích

Noc z 8. na 9. květen nebyla již tak klidná jako ta přechozí. V brzkých ranních hodinách došlo k přestřelce v Orlických Zlákovicích. Místní partyzáni podali zprávu mirovické hlídce o tom, že SS-muži zastřelili českého četníka a někteří partyzáni byli dokonce zajati.²⁸⁴

O 10 minut později dostala mirovická hlídka na letovské rozvodně další hlášení, které bylo vysíláno z orlického prostoru. Tato zpráva pocházela od letovské spojky, která oznamovala, „(...) že u Orlíka se převáží přes řeku asi 200 SS – mezi nimi jsou civilové. Mají s sebou prý dva kulometry, ruční granáty.“²⁸⁵

²⁸¹ SOkA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945. Národní stráž, s. 16

²⁸² Tamtéž, s. 16

²⁸³ Tamtéž, s. 16

²⁸⁴ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 371

²⁸⁵ Tamtéž, s. 371

Hlídka z letovské rozvodny pak podávala hlášení přímo do Mirovic. Zjistilo se, že nefungovalo telefonní spojení mezi Mirovicemi a Orlíkem. Hned ráno byl poslán telefonista Pařízek, aby opravil telefonní vedení Staré Sedlo- Mirovice.²⁸⁶

To, že situace je stále vážná a je potřeba se chovat obezřetně, dokládá hlášení místního rozhlasu, které bylo hlášeno tento den již v půl osmé ráno. Velitel Národní stráže radil obyvatelům, aby si dávali pozor na nepřátelské tlupy ve dne i v noci. „(...) *Stávají se případy, že přepadají osady a podaří-li se jim osadu ovládnout, pak v ní nemilosrdně řádí, jak se děje na pravém břehu (...). Konejte všichni uložené služby ve vší odpovědnosti: Bud'te ochotní ke každé spolupráci s Národním výborem a Národní stráží, k níž budete vyzváni. Přesto, že jsem na toto několikrát upozornil, staly se případy, že v jednotlivých případech nebylo uposlechnuto a tím je celé město vydáváno v nebezpečí.*“²⁸⁷

I přes přísná nařízení a doporučení si někteří mirovičtí obyvatelé dělali, co chtěli. Důkazem jsou například zdejší partyzáni, kteří se vydali v dopoledních hodinách i přes zákaz velitelství na pomoc bojující Praze. Tento výjezd přinesl bohužel lidskou oběť. Josef Nedvěd z Letů zahynul v boji poblíž Smíchovského nádraží. Druhá výprava, která chtěla tento den vyrazit do Prahy, byla zakázána.²⁸⁸

Tuto zprávu z válečného deníku o smrti Josefa Nedvěda dokládá dochované parte. „*Oznamujeme všem příbuzným a známým truchlivou zprávu, že padl náš drahý syn, bratr, strýček a švagr Josef Nedvěd za obranu vlasti dne 8. května 1945 v Praze ve stáří 31 roků.*“²⁸⁹

V průběhu celého dne byli přiváděni na mirovické vojenské velitelství další zajatci. Tato vojenská činnost se prováděla ve většině obcí na Mirovicku. Díky odzbrojování slabších německých skupin se skoro ve všech místech mirovického vojenského obvodu množila válečná kořist. Velice důležité byly zbraně, které se mohly později využít pro další bojové akce. Na základě rozkazu posádkového velitelství v Písku byla veškerá kořist roztříděna, uložena a hlídána. Při těchto

²⁸⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 92

²⁸⁷ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Relace NR ze dne 8. 5. 1945

²⁸⁸ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 39, inv. č. 1010. Válečný deník a jeho doplňky. Velitelství I. vojenského obvodu v Mirovicích vedený od 5. května do 24. května 1945, s. II

²⁸⁹ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Parte Josef Nedvěd

odzbrojovacích akcích bylo zajato mnoho německých vojáků, kteří byli shromažďováni v Mirovicích, protože zde bylo sběrné místo zajatců pro celou severní oblast obvodu. V této době se jich v Mirovicích nahromadilo přes 300. Následně byli transportováni do Písku. Tam však nedošli, protože mezi Čimelicemi a Miroticemi je převzaly americké jednotky, které se tento den přemístily od Mirotic po státní silnici až k obci Krsice.²⁹⁰

V odpoledních hodinách projela Mirovicemi početná německá motorizovaná skupina. Tuto kolonu tvořilo na 200 vozidel, která se pohybovala směrem na Blatnou, vedl ji československý štábní kapitán četnictva. Kolona projela městem v klidu.²⁹¹

Večerní a noční události tohoto dne jsou v deníku mirovického velitelství popsány velice poskromnu. Zmínila bych alespoň přepadení ve Starém Sedle, kdy tato obec žádala Mirovice o posilu, která byla na potřebné místo poslána. Stalo se tak ještě před půlnocí. Tímto zápisem končí záznam v deníku pro tento den.

4.2.5 9. květen 1945 v Mirovicích

Noc proběhla v naprostém poklidu, od půlnoci až do 6. hodiny nebyly v okolí Mirovic hlášeny žádné pohyby nepřátel. Až po 6. hodině ranní začaly projíždět krajem od severu po státní silnici kolem Mirovic silné, plně ozbrojené německé jednotky. Většinou se pohybovaly směrem na Blatnou, aby se dostaly do amerického zajetí. Těmto jednotkám se dle nařízení nesměl klást odpor a musely se nechat v poklidu projet.²⁹²

O této povinnosti se Místní národní výbor v Mirovicích dozvěděl od strážmistra četnictva Petráska, který sem dorazil z četnické stanice Kamýk nad Vltavou. Strážmistr Petrásek žádal výbor, „(...) aby zajistil klid a pořádek v úseku naší obce při průchodu německých vojáků, které jdou ve směru od Chraštic na křižovatku do Mirovic a z Mirovic na Blatnou. Žádal, aby obecnost neprojevovala žádných, ani slovních zásahů.“²⁹³

²⁹⁰ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 3

²⁹¹ Tamtéž, s. 3

²⁹² Tamtéž, s. 3

²⁹³ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 5-6

Potom, co strážmistr Petrásek předal tyto informace, podnikl Místní národní výbor v Mirovicích příslušná opatření. Okamžitě byl o tomto nařízení informován vojenský velitel a také mirovičtí občané prostřednictvím místního rozhlasu.²⁹⁴

Na tento průjezd německých jednotek vzpomínal Ladislav Olšbaur ve „Zprávě o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém“. Dle záznamu velitele majora Ladislava Olšbaura byly jejich nálady nezlomené a někteří muži se chovali až hrozně. I když se projíždějící jednotky nechovaly zrovna nejlépe, tak naštěstí k žádným větším nepokojům nedošlo. Na Mirovicku byly raději zesíleny hlídky, aby v případě potřeby mohly ihned zasáhnout.²⁹⁵

Pátý revoluční den se začaly ve městě objevovat vůči Němcům první větší projevy nenávisti. Dokládá to mirovická pamětní kniha. V klidnějších dopoledních hodinách byly nasazeny uprchlické německé ženy na úklid radnice, náměstí a dalších prostorů. „*Obyvatelstvo bylo vyzváno, aby odevzdalo spárané hakenkrajce a různé říšskoněmecké emblémy, jimiž Němky musely utírat podlahu. Tak bylo toto ohavné znamení násilí a lži dostatečně potupeno.*“²⁹⁶

Tento zápis z mirovické kroniky ohledně vypárání a odevzdání praporů s hákovými kříži dokládá také výzva, která byla hlášena místním rozhlasem dne 8. května 1945. „*Národní výbor v Mirovicích vyzývá občanstvo města, aby vypáralo z praporů německé říše střední kolo s hákovým křížem. Tyto terše odevzdejte v místnosti Národního výboru. Bude jich použito jako hadrů k mytí.*“²⁹⁷

Na tyto uklízení akce byly vybrány hlavně ženy, které byly nejvíce namyšlené a chovaly se drze. Na totéž vzpomíná učitel a kronikář Jan Toman a v kronice popsal příběh, který zažil: „*Fr. Kovář ml. krejčí, který byl delší dobu v koncentračním táboře pro účast v nějaké letákové aféře v Miroticích (Sladkovská), jedné takové nóbl dámě před radnicí uštědřil řádný kopanec. Snad na to měl i právo, neboť sám prý jich dostal v Drážďanech nepočítaných.*“²⁹⁸

²⁹⁴ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 5-6

²⁹⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 3

²⁹⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 94

²⁹⁷ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Relace NR

²⁹⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 94

Nenávist místních obyvatel se začala značně zvyšovat a zacházení s uprchlíky bylo tvrdé. Situace se začala pomalu, ale jistě obracet. Například v souvislosti s potravou pro místní uprchlíky. Dne 9. května 1945 přišly na obecní úřad od Okresního národního výboru v Písku vyživovací a zásobovací pokyny. Jasně určovaly přiděly potravin pro uprchlíky německé národnosti a pro usedlé Němce v obci, „(...)platí předpisy, které platily v protektorátě pro zásobování Židů s výjimkou ponechání mléka.“²⁹⁹

Situace se během květnových dnů zhoršovala nejen v souvislosti s německými uprchlíky, ale i v souvislosti s nedostatkem potravin. V Praze jich bylo během těchto dní málo. Tato skutečnost se promítla i do života obyvatel na Mirovicku. Zapojili se do sběru potravin. Národní výbor v Mirovicích vydal tuto výzvu: „*Občané! Osvobozená Praha volá o potraviny. Odevzdejte každý, co můžete. Odevzdejte ihned jenom potraviny, které nepodléhají zkáze, do bývalé obchodní místnosti Kauderse, kde je sběrna. Nenechte hladovět hrdinné obránce Prahy a jejich rodiny! Sběr počíná ihned a končí 17. hodinou.*“³⁰⁰

Dne 9. května 1945 přišla na nádraží depeše, která oznamovala, aby nashromážděné potraviny pro Prahu byly odeslány ještě ten den nebo následující den brzy ráno. Nasbírané potraviny pro pražské obyvatelstvo byly následující den odeslány vlakem do Prahy.³⁰¹

4.2.5.1 Příchod Američanů do Mirovic

Vedle této zprávy oznámilo tento den nádraží další informaci, které se týkala pohybu Američanů směrem k Mirovicím. Ve dvě hodiny odpoledne se nahlásil na velitelství anglický major.³⁰²

Dle mirovické kroniky byl tento major původem Čech, který pocházel z nedaleké obce Dolní Nerestce. Na mirovickém vojenském velitelství byl nadšeně

²⁹⁹ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu- Vyživovací a zásobovací pokyny

³⁰⁰ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 5-6

³⁰¹ Tamtéž, s. 5-6

³⁰² JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 373

přivítán a pohoštěn. Potom odjel v doprovodu četaře aspiranta Eliáše (uměl anglicky) na návštěvu svých příbuzných do obce Dolní Nerestce.³⁰³

I během odpoledne neustále projížděly německé jednotky po státní silnici kolem Mirovic. Na letovské křižovatce docházelo ke zmatkům, protože některé jednotky odbočovaly na silnici k Mirovicím. Kolem čtvrté hodiny odpoledne projela obcí Mirovice silná motorizovaná jednotka, kterou tvořilo přes 100 vozidel. Tuto kolonu vedl československý četnický důstojník, který měl průvodní list od amerického generála Armanse pro trasu Milín- Mirovice- Březnice- Hvožd'any- Horažďovice, kde měla být Američany odzbrojena. Proud, který projížděl Mirovicemi, neustále narůstal. Tyto jednotky tvořili hlavně vojáci, kteří bojovali v pražském povstání. Ve městě vypukla panika. Lidé měli z těchto mužů strach a dokonce opouštěli na čas obec. Mirovické vojenské velitelství prosilo o pomoc a ochranu americké velitelství v Blatné.³⁰⁴

Tímto úkolem byl pověřen poručík Josef Kadlec (uměl anglicky), když měl do Blatné doprovodit Němce, kteří se snažili dostat do amerického zajetí. V případě, že by se mu to podařilo, měl přivést do Mirovic menší oddíl k ochraně.³⁰⁵

Americká ochrana byla v obci Mirovice potřeba. Dopravní situace se zhoršovala, státní silnice byla od Čimelic až za Chrašticе zablokována. Neustálý průchod ozbrojených německých jednotek a pohyb německých uprchlíků vyhrocoval situaci. Tento stav popisuje mirovická kronika. Na základě této citace si můžeme snadněji představit situaci, která nastala v obci: „*Obyvatelstvo bylo místním rozhlasem upozorněno na zvýšené nebezpečí, opatrnost a důkladné zavření domovních vrat. Tato výzva však způsobila u části Mirovičanů úplnou paniku. Dělalí barikády u dveří a oken přízemních bytů a některé rodiny s nejcennějšími věcmi odešly z města, do okolních vesnic stranou silnic, aby tu strávily noc. To se projevíli „nejstatečnější“ lidé. Naštěstí se nic nestalo a panikáři za rozednění se vraceli se svými ranci ve stínu domů zahanbeně a úkradkem do svých domů*“³⁰⁶

³⁰³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 94

³⁰⁴ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 9

³⁰⁵ *Květen 1945 v Mirovicích*. Město Mirovice, s. 31

³⁰⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 97

Nálada byla stále tísnivější a napjatější. Napjatá doba vyžadovala nějaký radikální zlom, který by prorazil tuto hustou atmosféru, která v Mirovicích panovala. Tento zlom na sebe nenechal dlouho čekat a přišel ještě tuto noc. V Mirovicích bylo cítit uvolnění.

Deset minut po jedenácté hodině ohlásil Místní národní výbor v Blatné mirovické hlásce, že do Mirovic jede americký tank, který měla obec Mirovice přivítat. Patnáct minut před půlnocí sem dorazili Američané s jedním tankem a jedním malým vozem. Celkem šlo o 12 mužů.³⁰⁷

Tento zápis z deníku vojenského velitelství také dokládá mirovická pamětní kniha, která tuto návštěvu dopodrobna popsala. *„Konečně ve 23:45 hod. 9. května 1945 objevil se na náměstí 1 americký pancéřový vůz a 1 malý zvědný vůz -celkem 12 mužů vedených seržantem. Byli uvedeni do místnosti velitelství v prvním poschodí radnice (dnešní místnost měst. veřejné knihovny), kde již bylo připraveno pohoštění. Tam pak se „rozpovšechnilo“ (záznam vojenského deníku) všeobecné veselí. Sám jsem nebyl přítomen, ale podle vyličení rozhostila se na velitelství velmi přátelská a družná nálada, která se stupňovala množstvím vypité vodky- slivovice, již tu byl zabavený soudek. Obložené chlebičky, vejce s opékanou šunkou po americku přišly mladým, ležérním a slušným americkým chlapcům velmi vhod. Bylo mnoho přípitku, vyměňovaly se americké cigarety, okoušela se zde velmi dlouho chybějící a vzácná čokoláda, žvýkáci guma a hlavně naráz získávající vonné a těžké americké cigarety. Vyměňovaly se i upřímné přátelské polibky (sl. Kulandová, pí Vlková, pí Klímová), zkrátka radost veliká a všeobecná, první faktické vychutnání osvobození a pocit dokonalého uvolnění.“*³⁰⁸

Skupina Američanů se po přivítání a pohoštění v Mirovicích na noc ubytovala. Příjezd Američanů byl opravdu radostný a historický okamžik pro celé Mirovice. Tuto noc spali mirovičtí obyvatelé jistě mnohem klidněji.

³⁰⁷ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 374

³⁰⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 97

4.2.6 10. květen 1945 v Mirovicích

V ranních hodinách opět nastal v okolí Mirovic pohyb Němců. Již v půl sedmé ráno hlásila boješická hlídka Mirovicím, že směrem k mirovické obci jela 3 nákladní auta.³⁰⁹

Američané, kteří v tuto dobu v obci Mirovice pobývali, projíždějící Němce odzbrojili a propustili je. Po chvíli Němci mohli většinou pokračovat na Blatnou. Podobná situace se odehrávala na dalších místech vojenského mirovického obvodu. V průběhu dne byly hlášeny mirovické hlídce různé přestřelky s německými vojáky. Zmínila bych střety v okolí Dolních a Horních Ostrovec, Starého Sedla a ze Zlákovic. Ve většině případů se němečtí vojáci snažili uprchnout na západ.³¹⁰

Situace ve městě byla stále nebezpečná, proto přijela v poledních hodinách z Blatné do Mirovic jiná americká jednotka, která měla na starosti zajištění bezpečnosti ve městě a v okolí. Ta se vydala na objížděku okolí, protože byly hlášeny výtržnosti v obci Chraštica. Němci zde terorizovali místní obyvatelstvo a požadovali po obyvatelích potravu a krmivo pro koně. Podobné případy byly hlášeny ze Zalužan a z Letů. Američané na těchto místech zjednali pořádek a v odpoledních hodinách se vrátili do obce.³¹¹

V průběhu celého dne byly také hlášeny nejružnější výtržnosti opilých Němců podél státní silnice. Neustále docházelo k jejich odzbrojování a zajištění. Na státní silnici se stále hromadily vozy. Dopravní situace byla již několikátý den v kritickém stavu. A to pokračovalo ještě několik následujících dní.³¹²

Tento zápis z mirovické kroniky dokládá deník zdejšího velitelství, ve kterém je zaznamenáno, že po 8. hodině večerní hlásil místní rozhlas zprávu o Rudé armádě: „(...)dnes Rudá armáda do našeho města nepřijede.(...)Příčina: plná státní silnice.“³¹³ Dle deníku mirovického velitelství tuto zprávu přinesl do Mirovic R. Hřebřina, který zůstal u Rudé armády v Písku.

³⁰⁹ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: *Historie a vojenství* 2003, č. 2, s. 375

³¹⁰ SOKA Písek: *Sbírka – Miscelanea, 1594-2014*, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 4

³¹¹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 98

³¹² Tamtéž, s. 98

³¹³ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: *Historie a vojenství* 2003, č. 2, s. 377

Na tuto zhoršující se dopravní situaci v květnu 1945 vzpomínal pamětník Karel Špala. „*Od Milína až k novému mostu před Krsicemi stálá kolona aut. Němci nechali všechno stát na státní silnici. Později si tam si bral každý, co chtěl.*“³¹⁴

Tato nepřehledná a nebezpečná situace vyžadovala zvětšení počtu hlídek. V okolí se neustále pohybovali němečtí vojáci. Obyvatelé měli strach. Tento problém se však vyřešil ještě před setměním. Ve večerních hodinách došlo k uklidnění poměrů, protože Američané rozestavěli kolem Mirovic hlídky. Mirovičtí obyvatelé spali díky tomu klidně.³¹⁵

4.2.7 11. květen 1945 v Mirovicích

Ochrana amerických pancéřů, které se nacházely přes noc v blízkosti Mirovic, vnesla do stále vzrušené atmosféry pocit jistoty a klidu. Přesto byla potřeba zachovat obezřetnost, protože ze státní silnice přicházely neustále zprávy, které nutily k ostražitosti, neboť se v bezprostřední blízkosti města stále nacházeli nepřátelé.³¹⁶

Po celý den se objevovala hlášení z lesnatých částí vojenského mirovického obvodu o střetech s roztroušenými německými jednotkami. Neustále docházelo k zatýkání německých vojáků, kteří byli přiváděni z jednotlivých částí vojenského obvodu. Tito zajatci byli odváděni do Mirovic, Písku nebo k americkým jednotkám. Dále docházelo k incidentům v oblastech ležících na státní silnici, kde se v některých částech stále nacházeli ozbrojení němečtí muži. Situace v obci a v okolí byla stále nebezpečná, proto musel být velitel vojenského obvodu major Ladislav Olšbaur obezřetný. Navazoval stále spojení se všemi částmi svěřeného obvodu. V případě ohrožení nějakého místa v jeho obvodě se snažil ohroženým poslat pomoc z okolí či úderný oddíl přímo z Mirovic.³¹⁷

Kolem 11. hodiny hlásila mirovická hláska pohyb jednoho německého auta a tanku. Zmíněné vozy se pohybovaly po silnici od Horosedel do Nerestec. O pět minut později bylo hlášeno dalších 5 německých vozů, které jely do obce Nerestce.³¹⁸

³¹⁴ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

³¹⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 99

³¹⁶ Tamtéž, s. 99

³¹⁷ SOKA Písek: Sběrka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodě mirovickém, s. 4

³¹⁸ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a Vojenství 2003, č. 2, s. 380

O tomto pohybu německých aut se zmiňuje také mirovická kronika. Tento proud německých vozidel se pohyboval směrem k Nerestcům. Němci si pravděpodobně mysleli, že v obci najdou nějakou postranní cestu na západ. Konec okresní silnice je však donutil k návratu. Projíždějící kolona vzbudila v obci rozruch.³¹⁹

Současně v tuto dobu přistálo poblíž letovské rozvodny americké letadlo. Pozorovala ho hlídka z rozvodny. Ta viděla, jak posádka tohoto letadla jednala v poli s německými důstojníky. Po čase letadlo odstartovalo a odletělo. Poté se u rozvodny daly do pohybu i německé tanky, které sjely ze státní silnice do polí a jely i směrem k mirovickému lesu Háj.³²⁰

Kolem 14. hodiny přišlo na mirovické nádraží hlášení od Místního národního výboru v Čimelicích, který prosil o pivo pro sovětské důstojníky. Zanedlouho poté se objevili první rudoarmějci také v Mirovicích.³²¹

4.2.7.1 Příchod rudoarmějců do Mirovic.

První příslušníci Rudé armády přijeli do Mirovic v odpoledních hodinách. V obci nastal rozruch.³²²

Jejich příjezd popisuje velice podrobně mirovická kronika. Odpoledne se na mirovickém náměstí zastavily vozy sovětské armády. *„Radostně a opravdu bratrsky byli přivítáni rudoarmějci, první skuteční a živí rudoarmějci, které jsme spatřili a o kterých jsme slyšeli tolik vzájemně si odporujících zpráv. Projevy srdečných sympatií našich lidí: pečivo, pivo, rozkvetlý šeřík. Byli to mladí, zdravě vypadající a dobře živení chlapci prostředních postav, zaprášení prachem možná velmi dalekých cest. Byli nám bližší, protože jsme se s nimi mohli dorozumět. Proti Američanům, s nimiž se také přátelsky pozdravovali a vyměňovali cigarety se zdáli jaksi upjatější, zaraženější a tak trochu málo sdílní.“*³²³

³¹⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 99

³²⁰ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 380-382

³²¹ Tamtéž, s. 382

³²² Tamtéž, s. 382

³²³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 100

Tato jednotka Rudé armády však po krátkém zdržení opustila město a odjela do Březnice³²⁴

Ve večerních hodinách nastal obrat vojenského stavu a v důsledku toho nálada mirovických obyvatel poklesla. Došlo k přerušení telefonního spojení s Orlíkem a také se objevilo upozornění, které hovořilo o možnosti německého odposlouchání zpráv. Někteří mirovičtí obyvatelé se domnívali, že za tímto přerušením stojí Němci. Dále byli obyvatelé zklamaní, že už do obce nepřijely žádné další sovětské jednotky a město opustili i Američané, kteří se stáhli potom, co se v obci objevili rudoarmějci. Tímto zůstaly Mirovice bez ochrany a musely se spolehnout opět na vlastní síly. Nálady místních obyvatel radikalizovaly znepokojující zprávy, které začaly přicházet z okolí. Zmínila bych například zprávu týkající se obce Březnice, která leží necelých 10 kilometrů od Mirovic. Toto město bylo ohroženo z rožmitálského prostoru, kde se objevovali muži SS. Nebezpečí hrozilo i Mirovicím, přesto sem žádné sovětské posily nedorazily.³²⁵

Další zpráva, která znepokojila obec Mirovice, se týkala prostoru Milín-Příbram-Rožmitál. Mirovická jednotka, která vezla potraviny do Prahy, se tento večer vracela zpět do Mirovic. Kvůli střetům vojáků SS s příslušníky Rudé armády však uvízla v Příbrami. Z tohoto důvodu zavolala mirovická posádka na mirovické vojenské velitelství, aby informovala velitele o vzniklé situaci.³²⁶

V těchto napjatých poměrech se musela obec spolehnout sama na sebe. Hlídky byly zesíleny kolem celé obce. V průběhu celého večera až do půlnoci se objevovaly zprávy o pohybu Němců, kteří se snažili uniknout přes Mirovice na Blatnou. O situaci příjíždějících Němců bylo informováno i město Blatná, aby počítala s jejich nárůstem. Útěk Němců narůstal s přibližující se půlnocí.³²⁷

4.2.8 Noc z 11. na 12. května v Mirovicích

Na tuto květnovou noc vzpomínal mirovický učitel a kronikář Jan Toman, který ji popsal ve spisu s názvem „Mirovická apokalyptická noc z 11. na 12. květen

³²⁴ SOKA Písek: Sbirka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 4

³²⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 100-101

³²⁶ Soka Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku, s. 11

³²⁷ Pamětní kniha města Mirovice, s. 101-102

1945“. Během ní byly hlášeny neustálé posuny Němců od Čimelic k letovské křižovatce a zase zpátky. Tyto zprávy podávala hlídka u obce Horosedly a hlavně letovská rozvodna. Po boješické silnici neustále pendlovala motorová vozidla k Mirovicím. Dojela většinou na náměstí. Řidiči byli zmatení, nevěděli kam jet. Z tohoto důvodu byla na náměstí umístěna velká školní tabule. Na ní byl vyznačen směr na Blatnou. S přibývajícimi hodinami se útoky Němců stupňovaly. Velice často se zastavovali na mirovickém náměstí u tabule a ptali se, kde jsou rudoarmějci a jak daleko se nacházejí Američané.³²⁸

Jan Toman měl tuto noc službu, takže byl přímo v centru dění a díky jeho vzpomínkám si můžeme vše snadno představit: *„Stojím v uniformě čs. důstojníka uprostřed nepředstavitelného chaosu, mezi prchajícími, zdivočelými Němci. Ohromuje, ale i nádherně uspokojuje pohled na prchající, zdemoralizovanou, zhroucenou a poraženou Wehrmacht. Kde je nafoukané a pusté chvástání o její neporazitelnosti. S ní mizí do propadliště dějin i hnusný hnědý teror, naše ponižování a útlak. Vůbec se nechce spát, třeba již bdíme přes 30 hodin. Chvillemi odbíhám k telefonu volat Blatnou, provádím letmé poznámky do našeho válečného deníku a zase ven, na náměstí, jímž se plouží neuspořádaná skupina německých pěšáků, většinou již beze zbraní, které odhodili jako zbytečnou přítěž podél cest a jen spěchají a spěchají...“*³²⁹

Němci používali při útěku nejrůznější dopravní prostředky. Přes mirovické náměstí projížděly tanky či automobily. Další vojáci šli pěšky anebo jeli na kolech. Bylo jim jedno jak, ale hlavně co nejrychleji. V souvislosti s touto nocí se objevují nové otázky a zároveň pochybnosti. Proč Němci najednou tak rychle a zběsile prchali. Způsobily to zprávy z Čimelic, kde se přibližně ve stejnou dobu jednalo o kapitulaci německé armády? Nebo snad zprávy o silnějších sovětských jednotkách, které se přibližovaly z Orlíka a z dalších oblastí vojenského obvodu?³³⁰

4.2.9 Kapitulace v rakovickém mlýně u Čimelic

V průběhu celého večera probíhala jednání také v Čimelicích. Jednalo se například v hostinci „Na Knížecí“, v bytě čimelického státního obvodního lékaře

³²⁸ SOkA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Mirovická apokalyptická květnová noc z 11. na 12. května 1945, s. 12

³²⁹ Tamtéž, s. 12-14

³³⁰ Tamtéž, s. 13

Miroslava Peška a poslední jednání o kapitulaci probíhala již ve mlýně, který leží nedaleko obce Čimelice.³³¹

Výše zmíněnému mlýnu se říkalo „Rakovický mlýn“ a nachází se v obci Rakovice pod popisným číslem 85. Tehdy zde bydlela rodina Díkova. Díky vzpomínkám Marie Díkové můžeme zrekonstruovat obraz toho, co se v tuto osudnou noc ve mlýně odehrálo. Dne 11. května 1945 kolem 23. hodiny se ve mlýně objevili sovětští vojáci. Marii Díkové se představil generál Sergej Serjogin. Původně si myslela, že chtějí u nich přespát, ale pak se dozvěděla, že dorazí ještě americký generál a další muži a bude se ve mlýně jednat. Dovedla je do poschodí a snažila se je pohostit. K dispozici měla pouze čaj, který se jí ještě k tomu nepovedl a ubohou buchtu. „(...)Nic lepšího jsem tenkrát neměla, což mě mrzí ještě dnes.“³³² O půlnoci pak dorazil americký generál. V místnosti rozprostřeli mapy, mezi nimi byla i mapa okolí. Marie Díková viděla, jak byl na jedné z nich zakreslen jejich mlýn. Dlouho se však rozhlížet nemohla, protože musela opustit místnost. Zdrželi se zde až do ranních hodin. Někteří příslušníci Rudé armády ve mlýně přespali.³³³

Dne 12. května přijeli opět oba již zmínění muži s doprovodem do mlýna. Dále přijelo i německé vozidlo. Poté se přesunuli dovnitř. K těmto jednáním byl již přizván tlumočník Norbert Kinský.³³⁴

Jeden sovětský důstojník vyzvedl Norberta Kinského v Čimelicích a ptal se ho: „(...)Ty znaješ americký i germánský?“³³⁵ Poté ho odvezl do mlýna, kde se setkal se sovětskými důstojníky v čele s generálem Serjoginem a s americkou delegací. Jednali v jedné místnosti a později do této místnosti vstoupili i Němci pod vedením generála Pücklera. Ten pozdravil klasickým vojenským způsobem (nikoli zdviženou paží) a byl velmi krotký. Norbert Kinský ve své výpovědi, kterou sepsal pro Jana Tomana, uvedl, že si již nepamatuje úplné detaily z jednání. Jednu příhodu však ve své výpovědi popsal. Týkala se žádosti generála Pücklera o ponechání 50 000 ručnic

³³¹ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. III. Německá kapitulace v rakovickém mlýně 12. 5. 1945, s. 18

³³² SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 4, inv. č. 112, Rukopis Marie Díkové z let 1975-1983

³³³ Tamtéž

³³⁴ Tamtéž

³³⁵ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 5, inv. č. 180, Dopis Norberta Kinského ze dne 4. 12. 1979, s. 1

na obranu proti Vlasovcům. Sovětský generál svolil. Americký podplukovník Allison nechápal, jak je to možné, že generál povolil zbraně na obranu proti Sovětům. Norbert Kinský vysvětlil Američanům, kdo to byli Vlasovci. Vysvětlil jejich proměnu během války, že nejdříve byli na straně Němců a v nedávné době došlo k obratu. Vlasovci pomohli českému národnímu povstání.³³⁶

„Na což se pplk. Allison chytil za hlavu a zoufale poznamenal „Everybody, here, seems to have betrayed everybody...“ (zdá se, že tady každý zradil každého!).“³³⁷

Po podpisu kapitulace Němci opustili místnost a ostatní ještě hovořili dále. O chvíli později se přičítal jeden americký poddůstojník a oznámil, že generál Pückler spáchal sebevraždu.³³⁸

Dle výpovědi Marie Díkové se generál zastřelil v jednom z domů (číslo popisné 99) v Rakovicích. Vyprávěla jí o tom paní Procházková, která v tomto domě dříve bydlela. Celkem slyšela 5 střelných ran.³³⁹

Tuto vzpomínku Marie Díkové dokazuje čimelická kronika. Je v ní uvedeno, že se v Rakovicích zastřelil německý generál s jeho pobočníkem. Dále zde byla nalezena těla generálovy tlumočnice, její dcery a matky.³⁴⁰

Podepsání kapitulace je zahaleno tajemstvím. Prameny se v této souvislosti rozcházejí. Neví se s určitostí, kde přesně k podepsání kapitulace došlo. Jestli to bylo přímo ve mlýně nebo v čimelickém hostinci „Na Knížecí“. Marie Díková uvedla, že po podepsání kapitulace generál Pückler odjel ze mlýna a zbytek delegace ještě zůstal na místě. Po krátké době se dozvěděli o jeho sebevraždě. Jiní svědkové však tvrdí, že se několik členů komise přesunulo z mlýna do hostince „Na Knížecí“. Později se objevil generál Pückler v Čimelicích. Zde pravděpodobně podepsal kapitulaci

³³⁶ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 5, inv. č. 180, Dopis Norberta Kinského ze dne 4. 12. 1979, s. 1-2

³³⁷ Tamtéž, s. 2

³³⁸ Tamtéž, s. 2

³³⁹ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 101. Vyprávění ze starého mlýna ze dne 9. 1. 1976. Z rukopisného materiálu pořídil dvojmo strojopis 15. 1. 1976 Ladislav Cihla, ředitel Okresního archivu v Písku se sídlem v Mirovicích. Rukopis zapůjčil Jan Toman.

³⁴⁰ Pamětní kniha obce Čimelice, s. 175

a zkroušeně odešel. To jsou ale již domněnky. Situaci mohl ještě objasnit tlumočník Norbert Kinský.³⁴¹

Když se později zeptal regionální historik Jan Toman Norberta Kinského na okolnosti týkající se podepsání kapitulace, vysvětlil, že je to už několik desítek let a že si není jistý, že si nepamatuje mnoho věcí z jednání, že si s jistotou vybavuje pouze příhodu o Vlasovcích, kterou jsem již výše popsala.³⁴²

Kolem podepsání kapitulace existuje několik otazníků, které nejsou dokonale vysvětleny. Jisté je, že tato jednání přinesla ovoce v podobě příkazu k odzbrojení elitních jednotek SS. Od sobotního rána 12. května odzbrojovali sovětské vojáky Němce, kteří zůstali na státní silnici. Poté byli zajatci shromažďováni ve sběrném táboře.³⁴³

4. 2.10 12. květen 1945 v Mirovicích.

Od čtvrt na šest ráno odzbrojovala sovětská armáda německé vojáky, kteří se nacházeli podél státní silnice.³⁴⁴ Toto odzbrojování trvalo po celé dopoledne. Sovětským vojákům pomáhaly hlídky Národních stráží z Chraštic, Kozárovic, Zalužan a Letů. Hlavní náplní těchto hlídek byl transport německé kolony do sběrného zajateckého tábora u Letů. Touto odzbrojovací akcí ustalo větší akutní nebezpečí, které hrozilo od silnějších německých jednotek, přesto bylo potřeba být stále v pozoru. Mirovicím a okolním obcím stále hrozilo nebezpečí v podobě roztroušených německých vojáků. Ti se stále pohybovali krajem, nacházeli se hlavně v lesích. Z tohoto důvodu byly v mirovické obci stále ponechány stráže. V průběhu dne byly prováděny v lesích očišťovací akce, při nichž docházelo k přestřelkám. V obci nebyl stále klid. Někteří obyvatelé podceňovali situaci a dokonce si troufli na válečnou kořist, která zbyla na státních silnicích po odzbrojených Němcích.³⁴⁵

³⁴¹ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 39, inv. č. 1010. Novinové výstřižky. In: Jihočeská pravda, Otazníky nad poslední kapitulací, 4. 5. 1990

³⁴² SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 5, inv. č. 180, Dopis Norberta Kinského ze dne 4. 6. 1991

³⁴³ Čimelice: Regionální historie. Obec Čimelice, s. 112

³⁴⁴ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: Válečný deník vojenského velitelství Mirovice. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 385

³⁴⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém, s. 5

Poté, co sovětští vojáci odzbrojili německé uprchlíky a odsunuli je do prozatímního sběrného tábora v Lipěžích u Letů, započalo rabování. Podél státní silnice od Čimelic až k obci Milín zůstalo množství různých válečných zbraní a uprchlických vozů. Některé z nich byly plné zásob a nejrůznějších materiálů. Tuto válečnou kořist nikdo nehlídal a místní obyvatelé využili okamžiku. Z obcí, které se nacházely podél státní silnice, se vrhli na válečnou kořist.³⁴⁶

Brali vše, co unesli. A to například: „(...)zbraně, náboje, automaty, granáty i pušky, jízdní kola, motocykly, dalekohledy, fotoaparáty, zaměřovací přístroje dělostřelecké i protiletadlové, polní telefony, vysílačky, sanitní materiál. Z opuštěných motorových vozidel byly svlékány pneumatiky, a vybírány jednotlivé součástky, baterie, montovací nářadí, polštářování a palubní přístroje. Z proviantních vozů šatstvo, prádlo, balíky látek, obuv, štučky nezpracované vydělané kůže, kožichy, mouka, pytle cukru, rýže, kávy, bedny cigaret a lihovin a zase ještě psací stroje.(...)“³⁴⁷

Tento dokument Jana Tomana o smutném aktu, který se konal na konci revoluce, potvrzují výpovědi dalších pamětníků. Nejdříve bych uvedla vzpomínky Lud'ka Zemana: „*Státní silnice byla plná vozů. Touto cestou se nedalo projet.(...) v nákladních autech byla také například válečná kořist. Byla tam auta plná kožichů, fotoaparátů, dalekohledů, sádla, psacích strojů, látek. To bylo něco pro české lidi. Říkalo se tomu „veletrh“. Poté, co Němci opustili vozy, sjeli se na silnici obyvatelé z okolních vesnic. Lidé tam jezdili v několika etapách. (...)Každý si vzal, co chtěl a později rozebírali i samotná auta. Když už nic nebylo, co vzít, tak zouvali gumy z aut. Tenkrát byly akorát žebříňáky na loukoťová kola, to se vše po revoluci předělávalo na gumová kola. Tato kola se všechna nakradla na těch křižovatkách. Později se to pak odtahovalo*“³⁴⁸

Na tento „veletrh“ vzpomínal i Karel Špala, který si ze státní silnice přinesl zbraně. „*Nacházelo se tam vše. Bylo tam mnoho zbraní. Já si pamatuji, že jsem si přinesl tři revolvery. Potom jsem všechno odevzdal, teď toho lituju. (...)Později jsem si říkal, škoda, že tenkrát nebyla kamera a ani fotoaparát. Mohl jsem ten pohled*

³⁴⁶ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Smutný a ostudný akt na konci revoluce, s. 15

³⁴⁷ Tamtéž, s. 15

³⁴⁸ Výpověď pamětníka Lud'ka Zemana ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

zdokumentovat. Když jsem se podíval od Boješic ze střešního okna k Mirovicům, vypadalo to tam jako mraveniště.(...)“.³⁴⁹

Hamižnost ovládla celý kraj. Tento obraz trval až do nedělního večera. Od státní silnice se hrnulo procesí lidí se svou kořistí. Lidé se navzájem pomlouvali a záviděli si ukořistěné věci. Na státní silnici byla obrovská spoušť, všude panoval nepořádek. Některé věci byly rozbité, jak se v nich lidé přehrabovali. Na silnici se válely rozházené papíry. Mezi těmito dokumenty byl dokonce nalezen „Denní rozkaz z 9. května 1945“.³⁵⁰

Tento rozkaz je psán německy a autorem je SS- Standartenführer und Komandeur Schlamelcher. V tomto dokumentu psal Schlamelcher o bolševickém nepříteli, který je podporován komunistickými českými povstalci. Na závěr pak poděkoval pluku a podřízeným jednotkám za věrnost a statečnost, kterou ve válce prokázaly. Především zdůraznil odvážnost a věrnost mužů v posledních bojích o Prahu.³⁵¹ Zmíněný dokument se dochoval až do dnešní doby a je uchován ve Státním okresním archivu v Písku.

Situace se vymkla kontrole. Zbraně se mohly dostat do nepovolaných rukou a mohly způsobit zbytečné neštěstí. Bylo potřeba nějak zasáhnout. Iniciativy se ujali sovětsí vojáci, kterým se podle mého názoru nelíbilo, že se čeští obyvatelé obohatili něčím, co patřilo jim. Rudá armáda se spojila s Místním národním výborem v Mirovicích. Ten společně s vojenským velitelem vydal hlášení: „(...) z příkazu ruského velení zakazuje se s okamžitou platností vylupování a drancování vozidel a materiálu na státní silnici. Jde o jednání nedůstojné naší národní cti a nemělo k němu vůbec dojít. Každé neuposlechnutí a přestoupení tohoto zákazu bude přísně stíháno.“³⁵²

Na závěr této kapitoly bych uvedla padlé a raněné ve vojenském obvodě mirovickém v revolučním květnu 1945. Během těchto pár květnových dnů zemřelo celkem 11 osob. „Jednalo se o Václava Brauna, Václava Krupku, Miloslava Pešatu,

³⁴⁹ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

³⁵⁰ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Smutný a ostudný akt na konci revoluce, s. 15-16

³⁵¹ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. „Tagesbefehl - 9. 5. 1945“

³⁵² SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Relace NR ze dne 13. 5. 1945

Josefa Forejta, Josefa Jančuru, Františka Šimsu, Josefa Šimsu, Rudolfa Mášu, Josefa Nedvěda, Jana Ramajzla a Josefa Vlka. ³⁵³

V průběhu května tohoto roku byly zraněny tyto osoby: „*Jan Hejna, Karel Hřídel, Václav Krázl, Jan Teska, Václav Ouřada a Josef Labuť.*“ ³⁵⁴ Všechny tyto osoby statečně bojovaly za svobodu vlasti i za cenu ztráty vlastního života

4.3 Události v Mirovicích po 12. květnu 1945

4.3.1 Život na Mirovicku po 12. květnu 1945

Jak vypadala obec Mirovice a okolí po německé kapitulaci? Situace se po 12. květnu 1945 začala pomalu, ale jistě uklidňovat. V kraji se však stále pohybovali němečtí vojáci. Útočištěm těchto mužů byly hlavně místní lesy, proto neustále probíhaly očišťovací akce, jako tomu bylo v předchozích dnech. Tyto roztroušené skupinky ohrožovaly hlavně civilní obyvatelstvo v odlehlejších částech Mirovicka. V následujících dnech byli stále ze všech oblastí obvodu přiváděni další a další zajatci, kteří byli odzbrojeni a následně posláni do Písku. Vedle nich byla v obci Mirovice shromažďována válečná kořist, kterou tvořily osobní a nákladní automobily, zbraně, spojovací materiál a velké množství výzbroje a výstroje. Větší část této kořisti byla odevzdána Rudé armádě a její zbytek zůstal v Mirovicích. I po 12. květnu 1945 vykonávaly hlídky svojí službu, neboť jisté nebezpečí od posledních zbytků Němců přetrvávalo. Vedle hlídek místních se zde nacházely i hlídky sovětské.³⁵⁵

Mirovické hlídky už nebyly ale kompletní. Dne 13. května v odpoledních hodinách byla částečně rozebrána mirovická hláska. Materiál z ní se měl přinést na velitelství a dveře hlásky měly být důkladně zajištěny.³⁵⁶

V odpoledních hodinách se stala nešťastná náhoda. Příslušníci Rudé armády zde postřelili jednu ženu z Prahy. Ihned po nehodě byla převezena vozem

³⁵³ SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 19, inv. č. 692. Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Seznam padlých a raněných v I. vojenském obvodu mirovickém v revolučním květnu 1945, s. 14

³⁵⁴ Tamtéž, s. 14

³⁵⁵ SOKA Písek: Sbírka – Miscelanea, 1594-2014, kartón č. 5, inv. č. 91. Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodě mirovickém, s. 5

³⁵⁶ JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: *Válečný deník vojenského velitelství Mirovice*. In: Historie a vojenství 2003, č. 2, s. 385

do nemocnice, ale po cestě bohužel zemřela. Zmíněná žena ujela z Prahy před bombardováním, ale její osud se stejně naplnil a našel si ji i v Boješicích.³⁵⁷

Tento zápis z mirovické kroniky dokládá výpověď pamětníka Karla Špaly, který byl svědkem této nehody. „*Stala se zde taková nešťastná náhoda. Ruský důstojník tady zastřelil jednu ženu, její manžel pracoval u filmu. Její manžel se znal od nás s Tuháčkem, tak jí sem odvezl před nálety z Prahy. Ona šla po vsi, sháněla vajíčka, že pojedou domů, přijel pro ní manžel. Na vsi bývala bouda a my tam po dvou hlídali. Museli jsme se střídat, to byla povinnost. V době nehody jsme zrovna hlídali. Na vsi byla lavička a seděli na ní dědové, já byl v té době kluk, bylo mi 25 let. Ruský důstojník k nim přijel a hovořil s nimi. Nevím, co přesně říkal, nerozuměl jsem dobře rusky. Najednou jel jeden pán od obce Svučice, vzal si německé auto ze státní silnice a jel na Řeteč přes náměstí. Ruský důstojník ho viděl a vytáhl pistoli, chtěl ho zastřelit. Tak po něm střílel, jenomže to nestačilo. Tak namířil nahoru a ona zrovna přecházela ta paní z Prahy. Kdyby bývala jen šla, tak se jí nic nestalo, ale jak viděla, že na ní ten Rus míří, tak cukla a on jí akorát zasáhl.*“³⁵⁸

Nešťastných náhod v obci stále přibývalo. Zbraně se povalovaly všude možně, takže k nim měli obyvatelé snadný přístup. Zbraň v nepovolaných rukou způsobovala peklo. V jeden den bylo hlášeno několik zastřelených osob, dokonce v obci Horní Nerestce se stalo vrahem teprve devítileté dítě, které zastřelilo devatenáctiletého mladíka. Situace se začínala vymykat kontrole. Místní národní výbor apeloval na občany prostřednictvím městského rozhlasu, aby nesbírali pohozené granáty a pancéřové pěsti.³⁵⁹

Hlášení mirovického výboru týkající se odhozených zbraní a výbušnin znělo přesně takto: „*Občanstvo se upozorňuje, že prchající zbytky německých vojsk po cestách, polích odhazují do vody zbraně a výbušniny. Občanstvo nechť se těchto předmětů nedotýká, dětem nechť zabrání na ohrožená místa vstupovati, neboť je to spojeno s velkým nebezpečím života. Místa, kde se výše uvedené předměty nalézají, nechť oznámí občanstvo místnímu vojenskému velitelství.*“³⁶⁰

³⁵⁷ Pamětní kniha města Mirovice, s. 106

³⁵⁸ Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích.

³⁵⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 107

³⁶⁰ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Relace NR

Místní národní výbor se snažil zabezpečit obyvatele Mirovicka prostřednictvím různých opatření. Kromě hlášení o povalujících se zbraních vydal přísný apel, který nabádal občany, aby navrátili všechny věci, kterými se v poslední době neprávem obohatili. Jednalo se o výstroj, výzbroj, motorová vozidla, kola, koně, vozy, technické stroje, pohonné hmoty atd. Zkrátka vše, co zanechala německá armáda při svém úniku na našem území, je nyní majetkem československého státu. Každé zcizování těchto věcí je bráno jako zrada na vlastním národě. Dle nařízení vlády musí být vše odevzdáno na mirovickém velitelství. Na konci zprávy se objevuje velice přísné nabádání.³⁶¹

„(...)Proto nyní nařizujeme, opakuji, nařizujeme: do 48 hodin odevzdá občanstvo bez výjimky všechen dosud v jeho držení se nacházející státní majetek na označené shromaždiště.“³⁶²

V případě, že takto občané neučiní, dojde k domovním prohlídkám. A škůdce národa bude předán soudnímu stíhání.³⁶³

Další bezpečnostní doporučení, které mirovický výbor vydal, se týkalo odlišení od příslušníků německé národnosti. Místní národní výbor doporučoval, aby obyvatelé nosili na klopě stužku v národních barvách. V případě, že by někdo zjišťoval jejich národnost, měli se ihned hlásit k české národnosti.³⁶⁴

Válka už sice skončila, kapitulace byla podepsána, ale Místní národní výbor v Mirovicích a mirovické velitelství se musely mít neustále na pozoru. Obzvláště tehdy, když se v obci pohybovaly zbytky německých jednotek a Rudá armáda.

4.3.2 Pobyť Rudé armády v Mirovicích

Od 14. května se v obci Mirovice zabydlela sovětská armáda, která zde měla své velitelství.³⁶⁵ Dle mirovické pamětní knihy jsou zkušenosti s rudoarmějci a zprávy o jejich pobytu velice rozmanité. Působili směle a sebevědomě. Někteří příslušníci Rudé armády se chovali neukázněně a navzájem se nezdravili. Velice často si skákali

³⁶¹ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Zprávy z místního rozhlasu

³⁶² Tamtéž

³⁶³ Tamtéž

³⁶⁴ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Velitelství vojenského obvodu – Relace NR

³⁶⁵ *Květen 1945 v Mirovicích*. Město Mirovice, s. 35

do řeči. Byli zkrátka velice temperamentní. Vedle těchto neukázněných rudoarmějců poznal sám kronikář Jan Toman i několik skvělých důstojníků, kteří byli velice sympatičtí. Měli skvělý rozhled a byli slušně vychovaní.³⁶⁶

Většina mirovických obyvatel kritizovala na vojácích Rudé armády jejich názor na soukromé vlastnictví. Zejména v prvních dnech jejich pobytu se objevilo mnoho případů, kdy místním lidem sebrali jízdní kola či náramkové hodinky. Skoro každý příslušník sovětské armády měl náramkové hodinky, jež získal od Němců nebo od Čechů. Jejich ruské spojení „davaj časy“ se stalo součástí lidové paměti. Někteří lidé z obavy přestali raději hodinky nosit.³⁶⁷

Dále bylo kritizováno jejich chování k německým uprchlíkům. V mirovické škole se jich ještě do konce května nacházelo několik stovek. Většinou zde byly ubytovány ženy a děti. Dle mirovické kroniky zajížděli někteří rudoarmějci v noci do školy a vyžadovali několik žen. Naštěstí byly ve škole mezi uprchlíky i tři profesionální prostitutky, které se k tomuto pohlavnímu aktu propůjčovaly. Stráže, které hlídaly ve škole, nemohly s tímto chováním nic dělat. Toto počínání budilo odpor i u mirovických obyvatel, kteří neměli hrdé Němky moc v lásce. Někdy jim prostitutky nestačily, a tak chtěli jiné ženy. Tyto projevy chování rozladily nálady některých obyvatel, kteří začínali být opět skeptičtí, že ani několik dní po revoluci není chvíle klidu. Rozruch byl také velice často způsobený opilými vojáky Rudé armády. V celém kraji totiž nebyl žádný funkční pivovar kromě toho v Mirovicích. Takže do Mirovic dojížděli mnozí příslušníci sovětské armády ze vzdálenějších míst. Jsou známy případy, kdy vymáhali pivo se zbraní v ruce. Postupem času se ale tyto bouřlivé poměry uklidnily. Veškerý výdej zboží či potravin vyžadoval dokumentaci, která musela být opatřena razítkem a podpisem.³⁶⁸

Tento zápis z mirovické pamětní knihy dokazuje úřední evidence týkající se výdeje potravin a krmiva pro Rudou armádu v období mezi 14. a 27. květnem. Například 14. května žádali 100 kg hovězího masa, 23. května sýry a 10 kg másla, 24.

³⁶⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 107

³⁶⁷ Tamtéž, s. 107

³⁶⁸ Tamtéž, s. 108-109

května 60 kg salámů, 25. května 500 ks vajec, 500 kg brambor a mnohé další potraviny. Dále žádali o krmivo pro koně. Jednalo se například o seno, slámu a jetel.³⁶⁹

O těchto dodávkách krmiva a hovězího dobytka se zmiňuje i mirovická kronika. I když se některým obyvatelům nelíbilo, kolik české úrody spásali ruští koně, nedalo se s tím nic dělat. To si pouze mysleli, nahlas to nikdo neříkal. Mlčeli, neboť si byli vědomi, že Rudá armáda se zasloužila o porážku Němců nejvíce. Obyvatelé se zkrátka museli naučit žít se sovětskou armádou v souladu.³⁷⁰

Její pobyt se prodloužil z několika důvodů. Zmínila bych alespoň jeden z nich. V červnu roku 1945 přijeli do mirovické školy 3 sověští důstojníci. Školu důkladně prozkoumali a po prohlédnutí prohlásili, že bude zabrána pro vojenské účely. Mirovická škola byla poté přetvořena na sovětskou vojenskou nemocnici. První týden v červenci se pak rudoarmějci nastěhovali do školy a obsadili všechny místnosti. Zřídili zde zubní ambulanci, ošetrovnu a operační místnost. Ve zbylých místnostech byli ubytováni nemocní a pomocný personál. Díky této nemocnici narostl počet sovětských vojáků ve městě. Někteří důstojníci byli ubytováni i v soukromých bytech. Ve městě byla zřízena armádní sovětská lékárna a na náměstí měli sověští vojáci několik kanceláří. Z Mirovic se stalo malé vojenské městečko. Na místní nádraží neustále přijížděli nemocní sověští vojáci.³⁷¹

V měsíci srpnu začali příslušníci Rudé armády svážet ze státní silnice do Mirovic poškozené tanky a vozy. Část této techniky byla odvezena k mirovickému nádraží a část na jednu z mirovických luk. Tanky tu přečkaly ještě několik let. Odvezeny byly až o 3 roky později.³⁷²

Celý měsíc srpen pobývala Rudá armáda v obci. O jejím odchodu se pouze mluvilo. Ve škole stále byla v provozu nemocnice. Následující měsíc se konečně přání některých mirovických obyvatel naplnila a příslušníci Rudé armády začali konečně město opouštět. Přesunuli se do Příbrami a na Březové hory. V píseckém kraji se jim však velice líbilo a ještě koncem září se na čas vrátili. V některých oblastech píseckého kraje se ještě nacházely sovětské vojenské tábory. Ne však nadlouho. Počátkem měsíce

³⁶⁹ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Poukazy a příkazy NV na vydání potravin a krmiva pro Rudou armádu

³⁷⁰ Pamětní kniha města Mirovice, s. 110

³⁷¹ Tamtéž, s. 119

³⁷² Tamtéž, s. 124

prosince proběhlo se sovětskou a americkou armádou rozloučení. Poslední zbytky armád našich osvoboditelů poté území republiky opustily.³⁷³

4.3.3 Postupné uvolňování poměrů v Mirovicích

Postupně se začala uvolňovat napjatá atmosféra. Život obyvatel se pomalu uklidňoval a navracel se do starých kolejí. Místní obyvatelé začali opět chodit do zaměstnání. Tento návrat však byl velice pozvolný. Některé podniky musely apelovat na obyvatelstvo prostřednictvím rozhlasu, aby se vrátilo do práce. Někteří obyvatelé nezačali pracovat ještě koncem května.³⁷⁴

Tento zápis z mirovické kroniky dokládá listina Mlékařského a hospodářského družstva v Mirovicích, která byla zaslána dne 19. května 1945 zdejšímu místnímu národnímu výboru. Mlékárenské družstvo muselo několikrát vyzývat zaměstnance, aby se vrátili do zaměstnání. Mirovický mlékárenský podnik byl pro zásobování obyvatelstva velice důležitý. Nemohl fungovat bez zaměstnanců, proto vytvořil seznam chybějících zaměstnanců a zaslal ho mirovickému národnímu výboru. Mlékárenský podnik žádal tento úřad, aby jmenované ze seznamu vyzval k nastoupení do práce a přesvědčil je, aby do zaměstnání pravidelně chodili.³⁷⁵

4.3.3.1 Politický, školní a kulturní život v Mirovicích

Pořádek se pozvolna začal vracet do všech sfér lidského života. S vrácenou svobodou se začal rozvíjet politický život. Bezprostředně po revoluci se zformovaly čtyři povolené politické strany. Jmenovitě se jednalo o stranu komunistickou, národně socialistickou, sociálně demokratickou a lidovou. Dále došlo ke složení funkce příkladně pracujícího revolučního národního výboru, který tak učinil na konci roku. V únoru roku 1946 byl na schůzi občanstva odsouhlasen nový národní výbor s rovným zastoupením politických stran a větších společenských organizací. Předsedou nově schváleného místního národního výboru se stal Ing. Bohuslav Štětina. Odstupující revoluční národní výbor předal nově zvolenému národnímu výboru promyšlený akční pracovní program. Byly zde shrnuty nejpodstatnější a nejnutnější požadavky občanů a potřeby města. Jednalo se například o vypracování nového regulačního

³⁷³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 124-133

³⁷⁴ Tamtéž, s. 110

³⁷⁵ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Dopis Mlékařského a hospodářského družstva v Mirovicích Národnímu výboru v Mirovicích ze dne 19. května 1945

a zastavovacího plánu města, vybudování městského vodovodu, rekonstrukci městské kanalizace, regulaci říčního toku v obvodu města či o přístavbu školní budovy. Tyto body akčního pracovního programu pak byly v následujících letech postupně realizovány.³⁷⁶

Vedle života politického se postupně začalo obnovovat na Mirovicku školství. Koncem května roku 1945 se uvolnila po uprchlících německé národnosti mirovická škola. První část uprchlíků, která měla v obci vlastní povozy, odjela směrem na Prahu. Jednalo se o necelých 130 osob. Druhá polovina byla transportována vlakem do sběrného tábora v Písku. Před odjezdem museli uprchlíci uklidit školu. Teprve poté ji mohli opustit. Po prohlídce školy se s potěšením zjistilo, že není tak poničená, jak se původně myslelo. Opravu vyžadoval hlavně vestibul školy. Následně byla škola vydezinfikována. Na jejím úklidu se podílely i některé maminky žáků. Společnými silami dalo obyvatelstvo školu do pořádku a dne 5. června mohla škola zahájit provoz. Vyučování probíhalo naprosto odlišně než v období protektorátu. Ve škole došlo k přerozdělení hodin. Ty, které byly dříve věnovány německému jazyku, připadly češtině, zeměpisu a dějepisu. Ve škole se začal vyučovat ruský jazyk. Škola fungovala plynule pouze určitý čas. Školní rok měl končit 19. července, ale byl ukončen dříve z důvodu zabrání budovy školy pro sovětské vojenské účely. Dne 7. července se do budovy nastěhovali příslušníci Rudé armády a zřídili zde ruskou vojenskou nemocnici, která byla v provozu necelé 2 měsíce. Po ukončení její činnosti musela být škola vymalována a opět vydezinfikována. Zahájení provozu mirovické školy neproběhlo už tak rychle, jako tomu bylo v květnu. Vyučování začalo až 13. září. Ještě 1. října roku 1945 nebyla plně v provozu. Situace se ale postupně vylepšovala a nastal opět plynulý chod školy.³⁷⁷

Obnovy své činnosti se dočkaly také spolky. Zmínila bych alespoň tělovýchovný spolek „Sokol“. Jeho členové začali cvičit již počátkem června. Vedle „Sokola“ zahájil svoji činnost také skautský spolek „Junák“. V neposlední řadě se začaly opět hrát fotbalové zápasy.³⁷⁸

³⁷⁶ Soka Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 15, inv. č. 635. Mirovice v období budování socialismu 1945-1975, s. 4

³⁷⁷ Pamětní kniha města Mirovice, s. 114-127

³⁷⁸ Tamtéž, s. 118

Dále došlo k obnovení činnosti mirovického biografu. Dne 23. září se promítal ruský film „Bylo jedno děvčátko“. Z důvodu nedostatku filmů se promítalo pouze jednou za 14 dní.³⁷⁹ Sport a kultura měly v životě mirovických obyvatel vždy své cenné místo. Důkazem toho bylo právě období protektorátu. I přes obtížný život za okupace se v Mirovicích rozvíjela kultura a kopaná, proto není divu, že v období svobody se tyto sféry lidského života tak rychle obnovily a ještě dále rozvíjely.

4.3.3.2 Situace v obci Mirovice několik měsíců po květnových dnech 1945

Obyvatelé Mirovic mohli konečně zažít pocit svobody a práva. Konečně se mohli svobodně nadechnout, aniž by se začali dusit. Ve vzduchu se už nevznášel přízrak neustálé nejistoty a strachu. Už se nemuseli obávat, že bude někdo bezdůvodně zatčen a odveden. V období protektorátu stačilo málo a člověk se dostal do obrovských nesnází, když se ocitl v sítích gestapa. Tento pocit nejistoty a věčného napětí byl naštěstí pryč.³⁸⁰

Život v Mirovicích se značně stabilizoval. Během dvou – tří měsíců opět fungovala vlaková doprava, telefon, pošta, úřady a škola. Město si dokonce poradilo i se zásobovací krizí, které se obávalo. Poměry v obci ale nebyly pouze radostné a pozitivní. Důsledky perných šesti válečných let se nedaly odstranit během chvíle. Obec se stále potýkala s mnoha problémy. Jeden z nich se týkal pracovního trhu, který se nacházel v krizi. Tu zapříčinila z velké části pracovní morálka některých zaměstnanců, kteří ještě v polovině července nenastoupili do zaměstnání. Osoby, které nepracovaly, byly potrestány tím, že nedostaly potravinové lístky a tabačky. Dále se krize prohlubovala odchodem mnoha místních obyvatel do pohraničí. Lidé tam odcházeli, protože je většinou lákala vidina rychlého zbohatnutí. Odchodem mirovických obyvatel pak ale chyběly pracovní síly v místních podnicích.³⁸¹

Následkem odchodu osob do pohraničí se razantně změnil počet obyvatel v Mirovicích. „Do konce roku 1945 se zmenšil počet mirovických obyvatel skoro o čtvrtinu, z původních 1456 v květnu na 1106 v prosinci.“³⁸²

³⁷⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 128

³⁸⁰ Tamtéž, s. 121

³⁸¹ Tamtéž, s. 120-122

³⁸² SOKA Písek: Toman Jan 1916-2003, kartón č. 15, inv. č. 635. Mirovice v období budování socialismu 1945-1975, s. 4

Mirovičtí kolaboranti

Další problém se týkal osobních vztahů mezi obyvatelstvem. Lidé se vzájemně obviňovali z kolaborantství. Velice často šlo o malicherné a bezvýznamné případy, které rozdělovaly obyvatelstvo. Ne vždy však šlo o drobné přestupky. V obci se nacházeli i takoví, kteří byli skutečnými zrádci. Již během prvních revolučních dní se množila na mirovickém národním výboru udání. Ten zajišťoval občany, kteří se v době okupace chovali germanofilsky a hlavně ty osoby, které spolupracovaly s Němci. Tito kolaboranti byli pak převezeni z Mirovic ke Krajskému soudu v Písku. Celkem se jednalo o 10 osob.³⁸³

Mirovičtí zrádci jsou uvedeni v mirovické pamětní knize. Z těchto osob bych zmínila například Terezii Řandovou, která pracovala jako ředitelka v měšťanské škole. Dle záznamu z mirovické kroniky to byla stará, nepříjemná, uzavřená a vousatá paní. Netajila se tím, že sympatizovala s Němci. Zbožňovala nacismus a vůdce Adolfa Hitlera. Velice často nadávala lidem. A během revoluce vyhrožovala německými úřady.³⁸⁴

Tento zápis z mirovické kroniky dokládá dokument Místního národního výboru v Mirovicích, který obsahuje seznam místních kolaborantů. Na něm se nachází výše zmíněná Terezie Řandová. „*Ta (...) vychvalovala německý režim, a spílala legionářům a ještě 6. května 1945, kdy byl u nás veden osvobozovací boj, hrozila přivedením německého vojska a vytloučením mirovického obyvatelstva.*“³⁸⁵

Další kolaborantkou byla Marie Tichá, která společně se svým manželem sympatizovala s Němci. Údajně se stala důvěrníci gestapa a při vyšetřování jednoho z případů na mirovické škole mu ochotně pomáhala. Marie Tichá byla dlouho držena v Písku, ale nakonec vyšla bez trestu. Později dokonce získala od ministra vnitra osvědčení o státní spolehlivosti. Proti tomuto rozhodnutí mirovický národní výbor protestoval. Dále bych zmínila bývalého mirovického starostu a majitele místního pivovaru Eduarda Hrdinu. Ležel v žaludku mnoha obyvatelům na Mirovicku.

³⁸³ Pamětní kniha města Mirovice, s. 115-123

³⁸⁴ Tamtéž, s. 115

³⁸⁵ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Vyšetřování občanů provinivších se proti národní cti. Zpráva Národního výboru v Mirovicích ze dne 1. června 1945 adresovaná Komisi pro vnitřní národní bezpečnost v Čechách.

Na jejich čtená udání byl zatčen 13. května 1945. Do této situace ho dostala hlavně jeho snaha obohatit se z židovského majetku i značná adaptace změněným protektorátním poměrům. Na mirovické radnici byl držen 3 měsíce. Někteří mirovičtí obyvatelé žádali místní národní výbor, aby jim byl Eduard Hrdina zapůjčen na výpomocné práce. Například chtěli, aby jim pomáhal se sušením sena. Později byl na vysokou kauci propuštěn a souzen před lidovým soudem v Písku. Nakonec byl osvobozen. Později byl jeho případ na žádost mirovického akčního výboru znovu otevřen, ale opět vyšel bez trestu.³⁸⁶

Tento zápis z mirovické kroniky dokládá dopis manželky Eduarda Hrdiny. Marie Hrdinová napsala mirovickému národnímu výboru dopis a žádala, aby mohla muže dvakrát týdně v mirovickém vězení navštěvovat. Paní Hrdinová nezvládala sama jejich společné hospodářství a potřebovala se o něm s manželem poradit. Dříve se totiž starala pouze o domácí práce a nyní se musela starat o celé hospodářství. Místní národní výbor v Mirovicích na její žádost odpověděl kladně a návštěvy jí u manžela povolil. Usnesl se, že ho může navštěvovat jednou týdně.³⁸⁷

V neposlední řadě bych uvedla železničního dělníka Josefa Petrovce, který byl zatčen na udání dvou obyvatel z Mirovic proto, že jim v době okupace vyhrožoval gestapem a sympatizoval s nacismem. Toto udání bylo dle mirovické kroniky spíše osobní mstou. Byl souzen před lidovým soudem a dostal dva měsíce vězení. Nakonec mu soud trest vymazal, získal osvědčení o národní spolehlivosti a vystěhoval se s rodinou do pohraničí.³⁸⁸

Vedle těchto případů bych zmínila ještě osoby, které byly zatčeny proto, že byly členy nacionalistického a z části i fašistického hnutí Vlajka. V Mirovicích se jednalo o ředitele mirovické notářské kanceláře Jaroslava Lorenze. Většinou vedl stupidní řeči o jeho styku s gestapem. Chtěl být důležitý a zajímavý. Dle mirovické kroniky to však byl spíše „mluvka“ a jeho řeči ho zavedly až do vězení. V píseckém vězení se brzy zbláznil a 23. května 1945 zemřel. Vedle Jaroslava Lorenze byli za

³⁸⁶ Pamětní kniha města Mirovice, s. 115-116

³⁸⁷ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Vyšetřování občanů provinivších se proti národní cti. Žádost Marie Hrdinové starší v Mirovicích, za povolení návštěv k Eduardovi Hrdinovi ze dne 29. 5. 1945

³⁸⁸ Pamětní kniha města Mirovice, s. 117

členství ve Vlajce věznění dva dělníci. Jednalo se o J. Lacingera a J. Rozhoně. Oba však byli velice brzy propuštěni a jejich případ byl smírně vyřešen.³⁸⁹

V souvislosti s mirovickými kolaboranty jsem zmínila pojem „národní spolehlivost“. Místní národní výbor měl za úkol prověřit politickou a národní spolehlivost občanů. *„Místní Národní výbor vzal si za úkol očistiti město od Němců, zpronevěřivších se proti českému obyvatelstvu, od kolaborantů a od Vlajkařů.“*³⁹⁰

Mirovický místní národní výbor začal tento úkol plnit již několik dní po revoluci. Snažil se očistit veřejné úřady od nespolehlivých živlů. Na pravidelných schůzích vytvořili členové výboru pro Okresní národní výbor v Písku seznam podezřelých osob, na jehož základě byla přezkušována jejich činnost v období protektorátu.³⁹¹

Mirovický národní výbor vyzýval ke spolupráci na národní očistě i místní obyvatelstvo: *„Občanstvo bylo znovu vybídnuto, aby kdo má oprávněné a svědecky prokázané udání na zrádce proti národní cti, nechť je oznámí písemně a neanonymně Národnímu výboru nebo policejním orgánům. Za nepravdivá udání zodpoví však udavač. Rovněž osobní účty se nevyřizují.“*³⁹²

Vedle očisty řadových obyvatel kontroloval místní národní výbor také své zaměstnance. Ještě v květnu roku 1945 museli přednostové úřadů prohlásit na svou čest, že v době okupace Čech a Moravy nebyli: *„(...)přihlášeni k německé národnosti/ organizovanými členy Vlajky/ obhájci zásad nacismu, fašismu, antisemitismu/ přáteli Němců ke škodě Čechů/ udavači/ spolupracovníky s okupanty na poli hospodářském, přesahující svou prospěšností pro okupanty meze průměrného nařízeného výkonu.“*³⁹³

V případě, že byla kontrolovaná osoba po stránce národnostní v pořádku a během okupace nijak nespolupracovala s režimem, získala od místního národního výboru osvědčení o národní spolehlivosti. Pro lepší představu uvádím znění jednoho

³⁸⁹ Pamětní kniha města Mirovice, s. 115-117

³⁹⁰ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Vyšetřování občanů provinivších se proti národní cti. Zpráva Národního výboru v Mirovicích ze dne 1. června 1945 adresovaná Komisi pro vnitřní národní bezpečnost v Čechách

³⁹¹ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích, s. 8

³⁹² Tamtéž, s. 10-11

³⁹³ SOkA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Slib pro přednosty úřadů

takového náhodně vybraného potvrzení. „*Národní výbor v Mirovicích potvrzuje, že Stanislav Vaněček 23 roků stár, ženatý choval se po stránce národnostní v době okupace naprosto bezzávadně. Současně se potvrzuje, že jmenovaný účastnil se osvobozovacího boje ve zdejší Národní gardě v době od 5. května 1945 se zbraní.*“³⁹⁴

Některé problémy, které přinesla válka, nelze odstranit lusknutím prstů. Tyto problémy nemohl řešit pouze stát nebo místní národní výbor. Na řešení těchto záležitostí se muselo podílet i obyvatelstvo, bylo potřeba táhnout za jeden provaz a vzájemně si pomáhat.

Od konce války a revoluce už sice uplynulo několik měsíců, ale s jejími důsledky se mirovičtí obyvatelé setkávali skoro každý den. A to například v podobě vojenské techniky Němců, která se v kraji stále nacházela. Postupně docházelo k likvidaci a odvážení vozů, ale k finálnímu odstranění došlo až za 3 roky. Tyto pancéřové vozy v obci neustále připomínaly květnové události a válečné útrapy minulých let. Vedle nich se v Mirovicích a okolí stále nacházely různě pohozené zbraně a také nevybuchlé bomby, které znepříjemňovaly život obyvatel ještě několik týdnů po revoluci. Například při senoseči se zranil Ladislav Jouja, který narazil na ruční granát. Ten vybuchl a poranil mu oko a nohy. Přibližně ve stejnou dobu se zranil i pan Klíma se svým synem, kteří pocházeli z nedalekých Zalužan. Malému devítiletému chlapci utrhl granát skoro celé chodidlo. Na závěr bych zmínila ještě jednu nehodu, která se stala v červenci tohoto roku při odpalování nevybuchlých pum. Během něj se zranil jeden místní občan. Postupně však začalo těchto nešťastných náhod ubývat.³⁹⁵

Válečné náhrady

V souvislosti s těmito zraněními bych zmínila dekret prezidenta republiky ze dne 31. srpna 1945, č. 54 Sb. Na základě tohoto dekretu se mohli všichni občané, kteří byli nějakým způsobem poškozeni válkou, nahlásit příslušným orgánům. Jednalo se o osoby, které utrpěly: „*(...)škody na životě, těle nebo zdraví, na majetku (odcizením,*

³⁹⁴ SOKA Písek: Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál. Spisy revoluce místního národního výboru v Mirovicích

³⁹⁵ Pamětní kniha města Mirovice, s. 114-124

zavlečením, zabráním, zničením, poškozením neb jinou ztrátou), anebo jiným způsobem vzešlé, které vznikly po 17. září 1938 a byly způsobeny jakýmkoliv válečným činem nebo jinakým opatřením některé válčící strany, jejich bojových jednotek nebo příslušníků, dále při dočasné okupaci území čs. republiky orgány okupačních států nebo orgány jednajícími z jejich příkazů, perzekucí z důvodu politických, národních nebo rasových, nebo teroristickým akcemi organizací států nepřátelských nebo osob veřejně nebezpečných.“³⁹⁶

Této možnosti využili také mirovičtí občané. Dokazuje to „Přehledný výkaz přihlášek válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry“. V tomto výkaze nalezneme jméno poškozeného, stručný popis škody a celkovou výši škody v korunách. Pro zajímavost uvádím výčet několika popisů škod z tohoto seznamu: zničené šaty při náletu, odebrané zbraně, nezaplacené pohledávky za německé uprchlíky, ušlé nájemné, nezvěstní členové rodiny, škody vzniklé bombardováním, zabránění vozidla, odevzdání baterie, šatstvo a kufr shořely při náletu, smrt manžela ve vězení, motorka odebraná Němci.³⁹⁷

Osoby, které žádaly finanční náhradu od státu, musely nejdříve vyplnit přihlášku o válečných škodách. V případě, že „(...)není přítomen na území republiky, je-li mrtev nebo nezvěstný, vyplní ji jeho nejbližší příbuzný, popř. právní zástupce. Není-li ani těch, podá přihlášku místní národní výbor (správní komise).“³⁹⁸

Této příležitosti využil například mirovický občan Jan Teska³⁹⁹, který se zúčastnil květnových bojů. Dne 6. května 1945 byl zraněn během útoku německého vojska na letovské křižovatce. Utrpěl těžké zranění levého stehna. Díky tomu byl pracovně nezpůsobilý a musel chodit o berlích. Dostával od okresní nemocenské pojišťovny v Písku 23 korun. Sice pracoval v místním hospodářském družstvu, ale dle vyjádření mirovického velitele to bylo pouze z milosti. Neměl žádný majetek a musel živit manželku a dceru. Po obdržení jeho žádosti začalo vyšetřování. Místní národní

³⁹⁶ SOKA Písek: Okresní úřad Písek, kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII. Mirovice-válečné škody. Přihláška válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry Jana Tesky ze dne 27. listopadu 1945

³⁹⁷ SOKA Písek: Okresní úřad Písek, kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII. Mirovice-válečné škody. Přehledný výkaz přihlášek válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry

³⁹⁸ SOKA Písek: Okresní úřad Písek, kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII. Mirovice-válečné škody. Přihláška válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry Jana Tesky ze dne 27. listopadu 1945

³⁹⁹ Zmíněný již v kapitole: 4.2.2 6. květen 1945 v Mirovicích

výbor vydal potvrzení o jeho zaměstnání, rodinném stavu a majetku. Dále byli vyslýcháni svědkové bojové akce na letovské křižovatce. Účastníci povstání potvrdili, že se skutečně zúčastnil květnových bojů a dne 6. května 1945 byl postřelen. Tuto skutečnost potvrdil také mirovický lékař MUDr. Kalbáč, který vyhotovil lékařské potvrzení. Tyto veškeré podklady byly potvrzeny mirovickým velitelstvím a zaslány Okresnímu národnímu výboru v Písku, který měl celou záležitost znovu prošetřit.⁴⁰⁰

Následky válečných útrap na Mirovicku odeznívaly ještě dlouho. Nebyly to jednoduché roky a zahojení válečných ran vyžadovalo mnoho času. S přibývajícím dobou však došlo ke stabilizaci situace a život plynul standardním směrem. Rok 1945 byl rokem vítězným. Tehdy vyhrála pravda a spravedlnost. Konečně měli lidé zase svá práva. Dočkali se vytoužené svobody a vymodleného klidu v duši.

⁴⁰⁰ SOkA Písek: Okresní úřad Písek, kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII. Mirovice-válečné škody. Přihláška válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry Jana Tesky ze dne 27. listopadu 1945

5. Závěr

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma z regionálních dějin. Cílem práce je chronologické zachycení vybraných událostí, které se odehrály v letech 1938- 1945 na Mirovicku, se zaměřením na konec druhé světové války v Mirovicích. Na základě studií archivních materiálů, kronik, fotografií a výpovědí pamětníků jsem zobrazila každodenní život obyčejných lidí na Mirovicku v době okupace a poté válečné události květnových dnů roku 1945.

Původně jsem se chtěla zaměřit pouze na konec druhé světové války a na květnové události roku 1945, ale po prostudování literatury jsem zjistila, že o období protektorátu na Mirovicku neexistuje skoro žádná literatura. Tato skutečnost mě ještě více motivovala a posouvala dopředu. Nedostatek sekundární literatury mě podněcoval k prostudování dostupných archiválií a k následnému sepsání těchto událostí, aby se nezapomnělo. Snažila jsem se zobrazit každodenní život v protektorátu a květnové události roku 1945 pro další generace obyvatel na Mirovicku. Dalším cílem bylo zachycení výpovědí pamětníků, kteří v tomto období žili. Osob, které pamatují období protektorátu na Mirovicku, ubývá. Spolu s nimi odchází i cenné údaje v podobě jejich vzpomínek a osobních zážitků. Tyto vzpomínky mi pomohly dokreslit celkový obraz této doby. Díky výpovědím pamětníků si můžeme každodenní život lépe představit, protože nás jejich autentické vzpomínky vtáhnou do děje a my se tak staneme jejich součástí. Dále v nás mohou tyto vzpomínky v kombinaci s regionálním tématem vzbudit zájem o danou problematiku. Lidé a děti se tak budou vzdělávat a dozví se více informací o druhé světové válce či o životě v protektorátu v jejich regionu. Tak lépe poznají, kam až může extremismus zajít a v budoucnu mohou podobným situacím zabránit.

Ve své diplomové práci uvádím na začátku jednotlivých kapitol stručný popis válečných událostí a poté zachycuji, jak se tyto evropské, popřípadě světové události promítly do života obyvatel na Mirovicku. Okupační politika ovlivňovala všechny oblasti lidského života. V této práci popisuji změny, novoty a jednotlivá omezení v lidské společnosti. Život v protektorátu nebyl jednoduchý. Obyvatelé na Mirovicku žili v neustálých obavách. Ve vzduchu byl neustále přítomný pocit nejistoty a strachu.

Stačilo málo a člověk se dostal do rukou gestapa, aniž by stačil jakkoliv zareagovat. Každou chvíli byl někdo zatčen a často odvečen neznámo kam. Přes zmíněná negativa však přinášela německá okupace a druhá světová válka i několik pozitiv. V této době došlo ke kooperaci a k semknutí většiny národa. V období existence protektorátu Čechy a Morava došlo také k rozvoji kulturního života na Mirovicku. V roce 1942 se zde zformoval divadelní spolek a o rok později se zde začal těšit velké přízni fotbal. I v této žalostně době existovalo mnoho obyvatel na Mirovicku, kteří si našli čas sami na sebe a podporovali kulturu a sport. Někteří se dokonce věnovali ilegální činnosti. Nenechali se zlomit panujícím režimem a statečně se postavili hitlerovskému Německu na odpor. Na Mirovicku se zformovalo odbojové hnutí, jehož součástí byly i partyzánské skupiny, které spadaly pod vojenský obvod Mirovice. Písecko bylo z důvodu lepší organizace rozděleno na několik vojenských obvodů. Jedním z nich byl právě mirovický obvod, kterému velel major Ladislav Olšbaur. Tyto obvody, jejichž vedení se nacházelo v Písku, byly aktivizovány ještě před vypuknutím otevřeného střetu s německou brannou mocí. Mirovické velitelství čekalo na signál, který oznámil počátek revoluce. Stalo se tak 5. května roku 1945. Boje v Mirovicích trvaly až do 13. května roku 1945. Mirovičtí obyvatelé se tak vlastními silami podíleli na osvobození svého města. Svými vlastníma rukama si vybojovali mír a vytoužený klid. Po těchto složitých bojích mohli obyvatelé Mirovic konečně zažít pocit svobody. Postupně se začala stabilizovat situace ve všech sférách lidského života. Opět byla obnovena doprava, kultura, politika, spolková činnost a školství. S přibývajícím časem se život navracel do demokratických poměrů. Tento vývoj byl ale velice pomalý, neboť důsledky perných šesti válečných let nešlo odstranit lusknutím prstu. Postupně však došlo ke konsolidaci a život plynul standardním směrem.

6. Seznam použitých pramenů a literatury

6.1 Prameny

▪ Archivní prameny

Státní okresní archiv Písek

Obecní kroniky

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha města Mirovice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=781>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Boješice. Pamětní kniha obce Boješice [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=638>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Ohař. Pamětní kniha obce Ohař. [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=795>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Mišovice. Kronika obce Mišovic - Minic a Kakovic I. [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=200282>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Obecní kroniky, Svučice. Pamětní kniha obce Svučice [online]. [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1009>

Školní kroniky

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Pamětní kniha obce Pohoří [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=90099>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Školní kronika Základní odborné školy rolnické Čimelice [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1180>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Pamětní kniha měšťanské školy v Mirovicích [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1467>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika z doby okupace 1940-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1466>

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: SOkA Písek, Školní kroniky, Mirovice. Školní kronika 1939-1944 [online]. [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=1468>

Spolkové kroniky

DIGITÁLNÍ ARCHIV - Státní oblastní archiv v Třeboni: Spolkové kroniky, Mirovice (Pamětní kniha) - Sbor dobrovolných hasičů Mirovice [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs&menu=3&id=200315>

Fond Archiv obce Čimelice, 1942-1945

- kartón č. 2, sign. IV/ 1c -76

Fond Okresní úřad Písek

- kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII., Mirovice-válečné škody. Přehledný výkaz přihlášek válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry
- kartón 1101, inv. č. 1599, sig. VIII., Mirovice-válečné škody. Přihláška válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry Jana Tesky ze dne 27. listopadu 1945

Fond Sbírka – Miscelanea, 1594-2014

- kartón č. 5, inv. č. 91, Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945
- kartón č. 5, inv. č. 91, Relace Vojenského odboru Okresního národního výboru v Písku z 10. 7. 1945. Národní stráž
- kartón č. 5, inv. č. 91, Zpráva o průběhu revolučního povstání ve vojenském obvodu mirovickém
- kartón č. 5, inv. č. 91, Zpráva o průběhu revolučního povstání v obci Pohoří
- kartón č. 5, inv. č. 91d, „Souhrnná zpráva o ilegální činnosti v okrese Písek“
- kartón č. 5, inv. č. 101, Augustin Kreibich: „Revoluce v Čimelicích“ – vzpomínky na duben a květen 1945
- kartón č. 5, inv. č. 106. Kniha pamětní pro Plíškovice a nejbližší okolí

Fond Toman Jan, 1916-2003

- kartón č. 1, inv. č. 12, Pracovní knížka a doklady o totálním nasazení
- kartón č. 4, inv. č. 112, Rukopis Marie Díkové z let 1975-1983
- kartón č. 5, inv. č. 101, Vyprávění ze starého mlýna ze dne 9. 1. 1976. Z rukopisného materiálu pořídil dvojmo strojopis 15. 1. 1976 Ladislav Cihla, ředitel Okresního archivu v Písku se sídlem v Mirovicích. Rukopis zapůjčil Jan Toman.
- kartón č. 5, inv. č. 180, Dopis Norberta Kinského ze dne 4. 12. 1979
- kartón č. 8, inv. č. 522., Mirovice
- kartón č. 15, inv. č. 635, Mirovice v období budování socialismu 1945-1975
- kartón č. 16, inv. č. 650, Význam národních výborů a jejich vznik
- kartón č. 19, inv. č. 692, Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku.
- kartón č. 19, inv. č. 692, Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Mirovická apokalyptická květnová noc z 11. na 12. května 1945
- kartón č. 19, inv. č. 692, Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. III. Německá kapitulace v rakovickém mlýně 12. 5. 1945
- kartón č. 19, inv. č. 692, Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Seznam padlých a raněných v I. vojenském obvodu mirovickém v revolučním květnu 1945
- kartón č. 19, inv. č. 692, Revoluční květnové dny roku 1945 na Mirovicku. Smutný a ostudný akt na konci revoluce
- kartón č. 20, inv. č. 722, Historický vývoj právního a správního postavení města Mirovic
- kartón č. 20, inv. č. 742, Pohledy do dějin města Mirovic
- kartón č. 31, inv. č. 979, Nálet na Mirotice roku 1945
- kartón č. 39, inv. č. 1010, Cerhonický nálet 29. 4. 1945
- kartón č. 39, inv. č. 1010, Novinové výstřižky. In: Jihočeská pravda, Otazníky nad poslední kapitulací. 4. 5. 1990
- kartón č. 39, inv. č. 1010, Válečný deník a jeho doplňky. Velitelství I. vojenského obvodu v Mirovicích vedený od 5. května do 24. května 1945
- kartón č. 39, inv. č. 1010, Výpovědi pamětníků

Fond Velitelství vojenského obvodu Mirovice 1945. Nezpracovaný materiál.

- Dopis Mlékařského a hospodářského družstva v Mirovicích Národnímu výboru v Mirovicích ze dne 19. května 1945
- Ilegální podzemní Hnutí za Svobodu v Písku - Úhrnná zpráva o ilegální činnosti v okrese Písek
- Národní výbory. Zápis ze schůze Národního výboru v Mirovicích.
- Partyzánský oddíl Horosedly- Dolní Nerestce
- Poukazy a příkazy NV na vydání potravin a krmiva pro Rudou armádu.
- Slib pro přednosty úřadů
- Spisy revoluce místního národního výboru v Mirovicích.
- Velitelství vojenského obvodu – Relace NR. ze dne 8. 5. 1945
- Velitelství vojenského obvodu – Parte Josef Nedvěd
- Velitelství vojenského obvodu- Vyživovací a zásobovací pokyny
- „Tagesbefehl - 9. 5.1945“
- Vyšetřování občanů provinivších se proti národní cti. Zpráva Národního výboru v Mirovicích ze dne 1. června 1945 adresovaná Komisi pro vnitřní národní bezpečnost v Čechách
- Vyšetřování občanů provinivších se proti národní cti. Žádost Marie Hrdinové starší v Mirovicích za povolení návštěv k Eduardu Hrdinovi ze dne 29. 5. 1945
- Zprávy z místního rozhlasu

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv v Praze

Fond 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Partyzánské a odbojové hnutí v ČS.-Sbírka – (1936)1939-1945(1978), kartón č. 18, inv. č. 291.

- Dotazník a o činnosti v domácím odboji – František Jarolímek
- Zpráva o odbojovém hnutí v oblasti Písek- Mirovice (skupina AZ)

Fond 2. čs. odboj a fondy a sbírky z let 1939-1945. Soupis milit. VHA dislok. ve SÚ-MV, sb. 308

- č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“
- č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“. Curriculum vitae Jana Novotného
- č. 308-93-9. Partyzánská skupina „Zvíkováci“. Dodatek k hlášení zaslanému dne 20. VIII. 1945

▪ **Rozhovory**

Výpověď pamětníka Karla Špaly ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích - obyvatele obce Boješice, který v letech 1939-1945 vydával potravinové lístky v Boješicích

Výpověď pamětníka Luděk Zeman ze dne 8. 2. 2016 v Mirovicích. Luděk Zeman byl synem mirovického obchodníka B. Zemana. Bedřich Zeman se účastnil květnových událostí na Mirovicku

▪ **Kroniky**

Pamětní kniha města Mirovice

Pamětní kniha obce Čimelice

▪ **Internetové zdroje**

Dějepis.com [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/druha-faze-valky-1941-1943/>

Dějepis.com [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/treti-faze-valky-1943/>

Dějepis.com [online]. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/ctvrta-faze-valky-1944-kveten-1945/>

Druhá světová válka: 1942 [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1942/>

Druhá světová válka: 1943 [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1943/>

Druhá světová válka: 1945 [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://druha.svetova.cz/clanky/1945/>

HRBEK, Jaroslav. Proč trvala válka až do roku 1945: Problémy spojenecké strategie. In: *Dějiny a současnost* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/5/proc-trvala-valka-az-do-roku-1945-/>

Mirovice: oficiální web města [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mirovice-mesto.cz/mirovice-mistni-casti/d-6746/p1=1975>

Mirovice: oficiální web města [online]. [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: http://www.mirovice-mesto.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9572&id_dokumenty=24330

Ústav pro studium totalitních režimů: Konference: Válečný rok 1943 v okupované Evropě a v protektorátu Čechy a Morava [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/valecny-rok-1943>

▪ **Bakalářská práce**

SÁDLOVÁ, Martina. Kárný a pracovní tábor v Letech u Písku. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Alena Míšková, PhD.,

NEZDAŘIL, Petr. Kuratorium pro výchovu mládeže v Cechách a na Moravě a jeho působení na mládež prostřednictvím časopisů. Praha, 2006. Bakalářská práce. Filozofická fakulta. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.

6.2 Literatura

BENEŠ, Dr. Edvard. Šest let exilu a druhé světové války: Řeči, projevy a dokumenty z r. 1938-45. 3. doplněné Vyd. Praha: Družstevní práce a Orbis, 1946

Čimelice: Regionální historie. Obec Čimelice. Vyd. 1. Písek, 2000

GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. a, 1938-1945. Vyd.1. Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-264-3

GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. Velké dějiny zemí Koruny české: Svazek XV. b, 1938-1945. Vyd.1. Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 80-7185-264-3

HRBEK, Jaroslav. Museli jsme čekat? Sborník příspěvků z konference k 54. výročí ukončení 2. světové války v Evropě. Milín 12. 5. 1999: Konec 2. světové války v Evropě. Okresní muzeum v Příbrami, 2001. s. 9

JAKL, Tomáš – PEŠTA, Jiří: Válečný deník vojenského velitelství Mirovice. In: Historie a vojenství 2003, č. 2

KOS, Vladimír. Květen 1945 v jižních Čechách. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-204-2642-0.

Květen 1945 v Mirovicích. Město Mirovice. Reklamní ateliér s.r.o. Soběslav.

MARŠÁLEK, Pavel. Protektorát Čechy a Morava: státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939-1945. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2002, 347 p. ISBN 80-246-0302-0.

PASÁK, Tomáš. Pod ochranou říše. Praha: Práh, 1998, 429 s., [32] s. obrazových příloh. ISBN 80-858-0988-5

PECKA, Jindřich. Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách v roce 1945. Vyd.1. Praha, 1995. ISBN 80-85270-47-1

RŮŽIČKA, František. Mirovice: Na prahu století I. díl. Vyd. 1. České Budějovice, 2003. ISBN 80-239-1867-2.

SLÁDEK, Milan. Němci v Čechách: německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha: Pragma, 2002. ISBN 80-7205-901-7.

UHLÍŘ, Jan Boris. Ve stínu říšské orlice: Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace. Vyd. 1. Praha, 2002. ISBN 80-864493-05-9.

VELFL, Josef. Příbramsko a konec 2. světové války v Evropě. In: Náchodsko od minulosti k dnešku. Vyd. 1. Náchod: Okresní muzeum Náchod, 1985. ISBN 978-80-86807-43-0.